

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi jätelakia ja harmaan talouden selvitysyksiköstä annettua lakia. Osa ehdotetuista muutoksista on välttämättömiä jätedirektiivin elintarvikejätettä koskevan muutoksen täytäntöönpanemiseksi. Osa ehdotetuista muutoksista on tarpeellisia erityisesti vireillä olevan, yhdyskuntajätteen kierrätystä ja sähkö- ja elektroniikkalajitejätteen keräystä koskevan EU-rikkomusmenettelyn vuoksi. Pääosa ehdotuksista perustuu kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän esittämiin lainsäädäntömuutoksiin.

EU:n jätelainsäädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi sekä jätteen kierrätyksen, lajittelun ja erilliskeräyksen parantamiseksi jätelakiin ehdotetaan velvollisuutta lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti. Kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen keräys energiajätteenä ja lajittelu energiajätteeseen kiellettäisiin. Jätteiden lajittelun parantamiseksi jätelaissa säädettäisiin jätehuollon palveluita tarjoavan ja kiinteistön haltijan neuvonta- ja tiedottamisvelvollisuuksista. Myös voimassa olevia tuotteen jakelijan ja kunnan neuvonta- ja tiedottamisvelvollisuuksia tarkennettaisiin ja laajennettaisiin.

Jätedirektiivin elintarvikejätettä koskevan muutoksen täytäntöönpanemiseksi säädettäisiin Luonnonvarakeskuksen tehtäväksi ohjata ja edistää elintarvikejätteen määrän vähentämistä.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annettuun lain 6 §:ään ja jätelakiin esitetään muutoksia, joiden myötä harmaan talouden selvitysyksikkö voisi pyynnöstä laatia Lupa- ja valvontavirastolle velvoitteidenhoitoselvityksen Suomessa tuottajavastuun piiriin kuuluvista tuottajista.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.9.2027 pois lukien muutokset jätelain 22 ja 122 §:iin, jotka on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2027.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta	4
1.2 Valmistelu	4
2 Nykytila ja sen arviointi.....	5
2.1 Yhdyskuntajäte.....	5
2.2 Pakkausjäte.....	10
2.3 SER-jäte	13
2.4 Rakennus- ja purkujäte.....	15
2.5 Jätedirektiivin muutos (elintarvikejäte).....	16
2.6 Jätelain siirtoasiakirjasääntely.....	17
3 Tavoitteet	17
4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset	18
4.1 Keskeiset ehdotukset.....	18
4.1.1 Neuvontaa ja tiedottamista koskevat sääntelytoimet.....	18
4.1.2 Käytännön jätehuoltoa koskevat sääntelytoimet.....	18
4.1.3 Muut ehdotukset.....	18
4.2 Pääasialliset vaikutukset.....	19
4.2.1 Yleistä esityksen vaikutuksista ja niiden arvioinnista.....	19
4.2.2 Vaikutukset kierrätys- ja keräystavoitteiden saavuttamiseen.....	19
4.2.3 Esityksen muut ympäristövaikutukset.....	25
4.2.4 Yritysvaikutukset	27
4.2.5 Julkinen talous.....	28
4.2.6 Kansantalous	29
4.2.7 Vaikutukset energiatalouteen.....	30
4.2.8 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset	31
4.2.9 Vaikutukset viranomaisiin	31
4.2.10 Esityksen yhtymäkohdat energian alkuperätakuista annetun lain muutosesitykseen	31
5 Muut toteuttamisvaihtoehdot	32
5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset.....	32
5.1.1 Yhdyskuntajätteen kierrätyksen tehostaminen.....	33
5.1.1.1 Velvollisuus lajitella sekalaista jätettä ennen polttoa.....	33
5.1.1.2 Kielto polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa erilliskerättyä jätettä	34
5.1.1.3 Erilliskeräysvelvollisuuksien laajentaminen	35
5.1.1.4 Muut toimet kierrätyksen tehostamiseksi.....	36
5.1.2 SER-jätteen keräyksen tehostaminen.....	38
5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailta käytetyt keinot	39
5.2.1 Yhdyskuntajätteen kierrätystä koskeva vertailumaiden lainsäädäntö.....	39
5.2.1.1 Ruotsi	39
5.2.1.2 Tanska	40
5.2.1.3 Muissa maissa käytettyjä keinoja	42

5.2.1.4 Yhteenvetoa ja vertailua Suomen ehdotukseen.....	42
5.2.2 SER-jätteiden keräystä koskeva ulkomainen lainsäädäntö	43
5.2.2.1 Ruotsi	43
5.2.2.2 Tanska	44
6 Lausuntopalaute.....	45
7 Säännöskohtaiset perustelut.....	45
7.1 Jätelaki	45
7.2 Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä.....	51
8 Lakia alemman asteinen sääntely	52
9 Voimaantulo	52
10 Toimeenpano ja seuranta	53
11 Suhde muihin esityksiin.....	53
12 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys	53
12.1 Yleistä	53
12.2 Energiajätettä koskevat rajoitukset	54
12.3 Tiedonsaantioikeudet	55
12.4 Yhteenveto	56
LAKIEHDOTUKSET	57
1. Laki jätelain muuttamisesta.....	57
2. Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	60
LIITTEET	62
RINNAKKAISTEKSTIT	62
1. Laki jätelain muuttamisesta.....	62
2. Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.....	68

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta

Esityksen tarkoituksena on parantaa tiettyjen jätteiden erilliskeräystä ja kierrätystä. Siirtymä kohti kiertotaloutta on edennyt Suomessa hitaasti, eikä Suomi ole saavuttanut tiettyjä EU:n jätelainsäädännössä asetettuja tavoitteita. Euroopan komissio käynnisti heinäkuussa 2024 rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, koska Suomi ei ensinnäkään saavuttanut Euroopan parlamentin ja neuvoston jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta annetun direktiivin 2008/98/EY¹, jäljempänä *jätedirektiivi*, yhdyskuntajätteen vuoden 2020 kierrätystavoitetta. Toiseksi Suomi ei saavuttanut sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun direktiivin 2012/19/EU², jäljempänä *SER-direktiivi*, sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vuoden 2019 keräystavoitetta. Suuri osa EU:n jäsenvaltioista on rikkomusmenettelyssä mainittujen tavoitteiden saavuttamatta jäämisen vuoksi.

Lisäksi Euroopan komissio on jätedirektiivin 11 b artiklan mukaisessa varhaisvaroitusmenettelyssä arvioinut Suomen olevan vaarassa jäädä vuodelle 2025 asetetuista yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätystavoitteista ja antanut tähän liittyviä toimenpidesuosituksia. EU:n lainsäädännössä tuleville vuosille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittäviä lisätoimia: esimerkiksi yhdyskuntajätteen kierrätysasteen tulisi vuoteen 2035 mennessä nousta noin 17 prosenttiyksikköä (48 %:sta vuonna 2024 65 %:iin vuonna 2035).

Ehdotus toteuttaa Petteri Orpon hallituksen ohjelmaa, jonka mukaan hallitus muun muassa lisää kierrätysmateriaalien käyttöä markkinaehtoisesti jätelainsäädäntöä muuttamalla. Lisäksi hallitusohjelman mukaan uusiutuvilla, biopohjaisilla ja kierrätetyillä materiaaleilla korvataan fossiilitalouden ratkaisuja. Hallitusohjelman mukaan hallitus myös parantaa Suomen omavaraisuutta tehostamalla materiaalien ja ravinteiden kiertoa. (Hallitusohjelman luku 7.6 Kiertotaloudella pidetään Suomen puhtaasta ympäristöstä huolta).

1.2 Valmistelu

Tämän hallituksen esityksen valmistelu pohjautuu ympäristö- ja ilmastoministeri Kai Mykkäsen 28.6.2024 asettaman, kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän työhön³. Työryhmässä olivat edustettuina ympäristöministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, maa- ja metsätalousministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (Lupa- ja valvontavirasto 1.1.2026 alkaen), Kierrätysteollisuus ry, Suomen Kiertovoima KIVO ry, Suomen Kuntaliitto ry, Tuottajayhteisöjen neuvottelukunta TYNK, Teknologiateollisuus ry, Suomen Yrittäjät ry, Suomen ympäristökeskus SYKE, Suomen itsenäisyyden juhlarahasto SITRA sekä WWF Suomi. Työryhmä kokoontui 16 kertaa, ja sen työ toteutettiin vuorovaikutuksessa jätealan ja kiertotalouden yhteistyöryhmän (JÄKKI) kanssa. Tietoa työryhmän työskentelystä ja aineistosta on saatavilla valtioneuvoston hankeikkunasta tunnuksella [YM030:00/2024](#) sekä ympäristöministeriön verkkosivulta ym.fi/kiertotalouslaki.

¹ [Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2008/98/EY, annettu 19 päivänä marraskuuta 2008, jätteistä ja tiettyjen direktiivien kumoamisesta.](#)

² [Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2012/19/EU, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2012, sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta.](#)

³ Työryhmän asettaminen kiertotalouslain valmistelemiseksi ([asettamispäätös 28.6.2024](#)).

Työryhmän tehtävänä oli valmistella voimassa olevan jätelain tilalle uusi kiertotalouslaki. Asettamispäätöksen mukaan yksi tavoitteista uutta lakia valmisteltaessa oli EU-sääntelyn täytäntöönpanon ohella pyrkiä varmistamaan, että Suomi saavuttaa EU:n lainsäädännössä asetetut ja lähiaikoina asetettavat uudet tavoitteet, jotka koskevat mm. yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystä, rakennus- ja purkujätteen hyödyntämistä materiaalina ja elintarvikejätteen vähentämistä. Toinen työryhmän työlle asetetuista keskeisistä tavoitteista koski kiertotalousmarkkinaa edistävän ohjauksen lisäämistä sekä toimia materiaalikiertojen edistämiseksi. Lisäksi työryhmän tavoitteina oli sääntelyn selkeyttäminen ja sääntelytaakan keventäminen, vapaamatkustuksen vähentäminen ja valvonnan tehostaminen sekä jätteitä ja jätehuoltoa koskevan tiedon julkiisuuden ja saatavuuden parantaminen.

Kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietintö julkaistiin 10.2.2026.⁴ Mietinnössä esitetään useita sääntelytoimia tuotteiden uudelleenkäytön sekä jätteen kierrätyksen, lajittelun ja erilliskeräyksen parantamiseksi. Ympäristöministeriö järjesti 10.2.2026 webinaarin, jossa esiteltiin työryhmän mietintöä sekä sen sisältämien ehdotusten jatkovalmistelua.

Ympäristöministeriö on teettänyt selvityksiä keskeisten muutosehdotusten pohjaksi ja vaikutusarvioinnin tueksi. Niitä käsitellään tarkemmin jaksossa 4.

Hallituksen esitys on valmisteltu työryhmän mietinnön, taustaselvitysten ja vaikutusarvioiden sekä lakiesitysluonnoksesta saadun lausuntopalautteen pohjalta virkatyönä ympäristöministeriössä. [Esitys käsiteltiin kuntatalouden neuvottelukunnassa [xx. kesäkuuta 2026].] Esitys on lain-tarkastettu oikeusministeriössä x.x.2026.

Tietoa hallituksen esityksen valmisteluvaiheista on saatavilla valtioneuvoston hankeikkunasta tunnuksella [YM001:00/2026](#).

2 Nykytila ja sen arviointi

2.1 Yhdyskuntajäte

Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan jätelain 6 §:n 2 kohdan mukaan vakinaisessa asunnossa, vapaaajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi-, tekstiili- ja biojäte sekä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut ja suurikokoiset esineet, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä, ei kuitenkaan saostus- ja umpisäiliölietettä. Pakkausjätteet ovat yhdyskuntajätettä siltä osin kuin ne syntyvät kotitalouksissa tai kotitalouksiin rinnastettavassa toiminnassa⁵. Suomessa syntyvästä yhdyskuntajätteestä arviolta 55–65 % syntyy kotitalouksissa, ja 35–45 % hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa⁶. Yhdyskuntajätteen osuus Suomessa syntyvän jätteen kokonaismäärästä vuonna 2023 oli noin 2,4 % (kun kaivannaisjätteet otetaan huomioon kokonaisjättemäärässä) tai 10 % (ilman kaivannaisjätteitä).

Jätedirektiivin 11 artiklan 2 kohdassa asetetaan jäsenvaltioille tavoitteet muun muassa yhdyskuntajätteen valmistelulle uudelleenkäyttöön ja kierrätykselle, jäljempänä *yhdyskuntajätteen*

⁴ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#).

⁵ Yhdyskuntajätteeksi luokitellaan yleensä kuluttajapakkaukset (myyntipakkaukset). Ryhmä- ja kuljetuspakkaukset eivät yleensä ole yhdyskuntajätettä.

⁶ Tilastokeskuksen mukaan ([artikkeli 30.3.2023](#)) HSY:n alueella kotitalouksien osuus yhdyskuntajätteestä oli 55% vuonna 2021. Suomen ympäristökeskuksen, VTT:n ja Tilastokeskuksen laatiman [Kohdennetut keinot kierrätyksen kasvuun -selvityksen \(2016\)](#) mukaan osuus on 65 %.

kierrätystavoitteet. Säännöksen mukaan yhdyskuntajätteen kierrätystavoite on 50 painoprosenttia kokonaismäärästä vuonna vuoteen 2020 mennessä (a alakohta). Tavoitteen taso tiukentuu siten, että se on 55 painoprosenttia vuoteen 2025 mennessä (c alakohta), 60 painoprosenttia vuoteen 2030 mennessä (d alakohta) ja 65 painoprosenttia vuoteen 2035 mennessä (e alakohta). Tavoitteet ovat jäsenvaltioita sitovia ja niiden saavuttamatta jättäminen voi johtaa oikeudellisiin ja taloudellisiin seuraamuksiin, kuten komission käynnistämä rikkomusmenettely osoittaa.

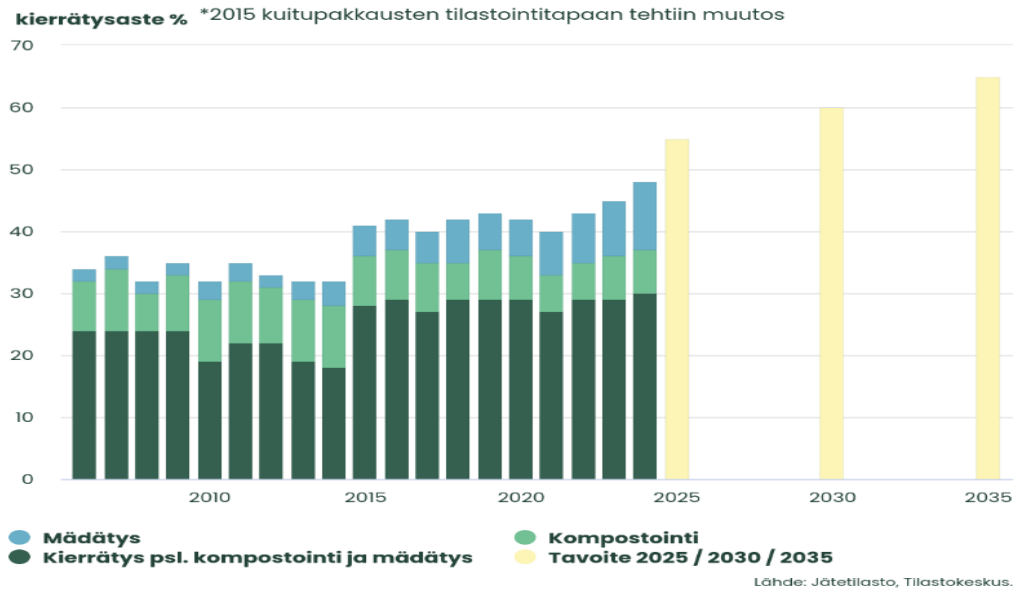
Jätteistä annetun valtioneuvoston asetuksen (978/2021, jäljempänä *jäteasetus*) 23 §:ssä säädetään yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet jätedirektiivin 11 artiklan 2 kohdan c–e alakohdan mukaisesti. Tavoitteet ovat yleisiä valtakunnallisia tavoitteita, joita ei sellaisenaan ole kohdennettu kenenkään toimijan tai toimijoiden velvollisuudeksi.

Suomen yhdyskuntajätteen kierrätysaste on vaihdellut vuosien 2015–2023 aikana ollen noin 39–45 prosenttia⁷. Vuonna 2024 kierrätysaste nousi 48 %:iin⁸. Kuvassa 1 esitetään yhdyskuntajätteen kierrätys hyödyntämistavoittein sekä kierrätykselle asetetut tavoitetasot.

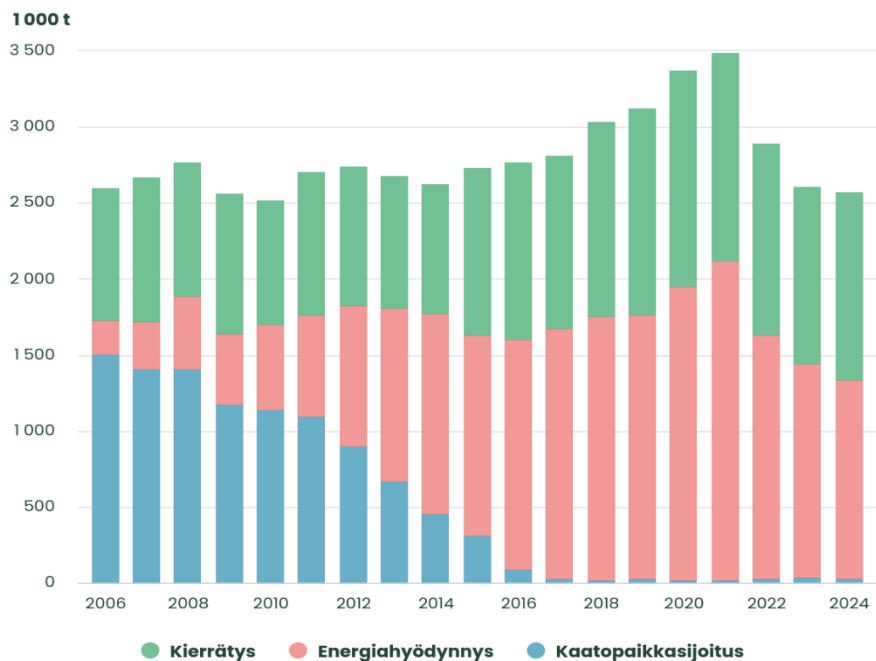
Jätedirektiivissä ja sen nojalla annetussa komission täytäntöönpanopäätöksessä ((EU) 2019/1004) säädetään myös yksityiskohtaiset säännöt kierrätetyn jätemäärän laskemiselle. Säännöillä muun muassa kielletään kierrätysprosessissa syntyneen, jatkokäsittelyssä kierrättämättä jäävän jätteen laskeminen kierrätetyksi, mikä on käytännössä lisännyt merkittävästi asetettujen tavoitteiden kunnianhimon tasoa. Vuoteen 2024 saakka yhdyskuntajätteen kierrätysasteet voidaan kuitenkin laskea ja raportoida komissiolle noudattaen komission päätöksellä 2011/753/EU vahvistettuja laskentasääntöjä. Näiden sääntöjen mukaan laskettuna yhdyskuntajätteen kierrätysaste Suomessa oli vuosina 2020 ja 2021 alle 50 %, mutta yli 50 % vuosina 2019 ja 2022 lähtien.

⁷ [Valtakunnallisen jätesuunnitelman seuranta: Yhdyskuntajätteet.](#)

⁸ [Yhdyskuntajätteiden määrä laski vuonna 2024 | Tilastokeskus](#)

Kuva 1. Yhdyskuntajätteen kierrätys hyödyntämistavoittain ja kierrätykselle asetetut tavoitteet. Lähde: ymparisto.fi

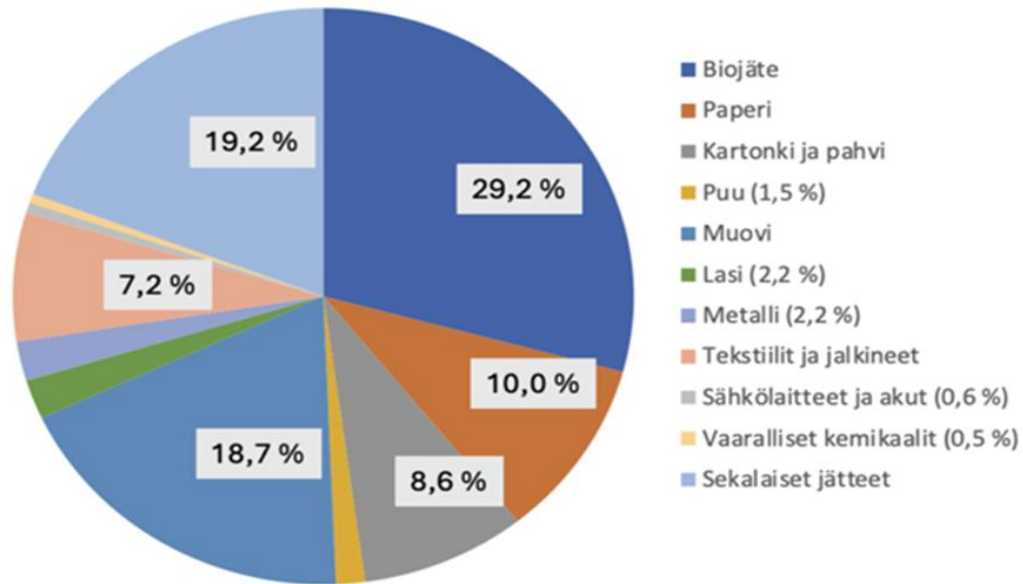
Lähde: Jätetilasto, Tilastokeskus.

Kuva 2. Yhdyskuntajätteet käsittelytavoittain. Lähde: ymparisto.fi.

Vuonna 2023 yhdyskuntajätteen kierrätysaste oli 45 %. Vuonna 2024 kierrätysaste oli noin 48 %. Yhdyskuntajätteen määrä laski kolmatta vuotta peräkkäin, ja sitä kertyi noin 2,6 miljoonaa tonnia.⁹

Kuten kuvasta 2 käy ilmi, sekalaisen yhdyskuntajätteen (sekajätteen) määrä on vähentynyt viime vuosina. Tähän on voinut vaikuttaa vaimea taloustilanne. Arvio kotitalouksien sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumuksesta vuonna 2024 esitetään kuvassa 3.

⁹ Tilastokeskus: Jätetilasto ([tiedote 30.1.2026](http://tiedote.30.1.2026)).

Kuva 3. Kotitalousjätteen keskimääräinen valtakunnallinen koostumus vuonna 2024. Lähde: Suomen Kiertovoima ry KIVOn [Koostumustietopankki](#).

Jätelainsäädäntöön tehtiin vuonna 2021 laajoja muutoksia yhdyskuntajätteen kierrätyksen tehostamiseksi¹⁰. Muutoksilla tiukennettiin biojätteen, pakkausjätteen ja muun kierrätyskelpoisen yhdyskuntajätteen erilliskeräysvelvoitteita ja lisättiin niiden sitovuutta (jätelain 15 §, jäteasetuksen 18–24 §, pakkauksista ja pakkausjätteistä annetun asetuksen, jäljempänä *pakkaus- ja pakkausjäteasetus*, 7–10 §). Lisäksi kiellettiin uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerätyn jätteen toimittaminen poltettavaksi tai sijoittaminen kaatopaikalle (jätelain 15 a §). Myös jätelain 93 §:n mukaista kunnan jäteneuvontavelvollisuutta täydennettiin velvollisuudella järjestää neuvontaa, tiedotusta ja valistusta lajittelun tehostamiseksi ja erilliskeräyksen lisäämiseksi.

Valtakunnallisen jätesuunnitelman indikaattorien¹¹ mukaan yhdyskuntajätteen kierrätyksen taso ei ole aiemmista toimista huolimatta parantunut riittävästi. Loppuvuodesta 2025 valmistuneen, Suomen ympäristökeskuksen laatiman vuoden 2021 jätelakimuutoksen jälkiarvioinnin¹² mukaan yhdyskuntajätteiden kierrätys ei ole edennyt toivotulla tavalla. Yhdyskuntajätteen kierrätys ei yhdyskuntajätetilaston mukaan osoita toivottua, vahvaa positiivista kehitystä. Kierrätysasteen kehitys osoittaa noin parin vuoden mittaisella viiveellä vain pientä kasvua. Selvityksen mukaan tarvitaan todennäköisesti lisätoimia kierrätyksen lisäämiseksi erityisesti biojätteen ja muovipakkausjätteen osalta. Kotitalouksien sekajätetutkimuksen tulokset, erilliskeräyksen laajeneminen sekä muovipakkaus- ja yhdyskuntien biojätteen kierrätyslaitosten määrien kasvu

¹⁰ Laki 714/2021 jätelain muuttamisesta ja valtioneuvoston asetus jätteistä (978/2021).

¹¹ [Valtakunnallisen jätesuunnitelman seuranta \(ymparisto.fi\)](#).

¹² Suomen ympäristökeskus 2025: Jätelakimuutos 714/2021 – Jälkiarviointi tiettyjen säännösten aiheuttamista vaikutuksista, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:37](#).

osoittavat kuitenkin merkkejä yhdyskuntajätteen kierrätyksen ja kierrätystä edistävien toimenpiteiden edistymisestä, mutta vielä ei näytä siltä, että jätedirektiivin kierrätystavoitteet saavutetaan nykyisillä toimilla. Selvityksen mukaan kotitalousjätteiden osalta voidaan päätellä, että jätelakiuudistuksella on ollut kierrätystä vahvistava vaikutus, vaikka vielä ei olla lähelläkään EU:n edellyttämien kierrätystavoitteiden tasoa.

Vuoden 2021 jätelakiuudistuksessa toteutetut biojätteen erilliskeräysvelvoitteiden tiukennukset tulivat täysimääräisesti sovellettaviksi siirtymäaikojen jälkeen, 19.7.2024 lukien. Näin ollen on todennäköistä, että vuoden 2021 jätelakiuudistuksen vaikutukset biojätteen erilliskeräykseen ja yhdyskuntajätteen kierrätykseen eivät ilmene täysimääräisesti vielä vuoden 2024 jätetilastoissa. Tästä huolimatta on selvää, että jätedirektiivissä asetettujen kierrätystavoitteiden saavuttaminen edellyttää merkittäviä ja tehokkaita lisätoimia.

Euroopan komissio käynnisti heinäkuussa 2024 rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, koska Suomi ei saavuttanut jätedirektiivi yhdyskuntajätteen vuoden 2020 kierrätystavoitetta. Lisäksi Euroopan komissio on jätedirektiivin 11 b artiklan mukaisessa varhaisvaroitusmenettelyssä arvioinut Suomen olevan vaarassa jäädä vuodelle 2025 asetetuista yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätystavoitteista. Jätedirektiivissä vuodelle 2035 asetetun yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttaminen edellyttää kierrätysasteen paranemista noin 17 %-yksiköllä (48 %:sta vuonna 2024 65 %:iin vuonna 2035).

2.2 Pakkausjäte

Pakkausjätettä syntyy vuosittain noin miljoona tonnia. Massamääräisesti syntyy eniten kuitu- ja puupakkausjätettä (noin 300 000 tonnia). Muovipakkausjätettä syntyy noin 160 000 tonnia, lasipakkausjätettä noin 80 000 tonnia ja rautametalli- ja alumiinipakkausjätettä noin 50 000 tonnia.

Pakkauksia ja pakkausjätteitä koskeva sääntely on merkittävästi uudistumassa. EU:n pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen (EU) 2025/40¹³, jäljempänä *EU:n pakkausasetus*, tavoitteena on ehkäistä syntyvän pakkausjätteen määrää rajoittamalla tarpeetonta pakkaamista ja edistämällä uudelleenkäytettäviä ja uudelleentäytettäviä pakkausratkaisuja. Lisäksi tavoitteena on lisätä korkealaatuista kierrätystä sekä vähentää luonnonvarojen kulutusta ja luoda toimivat kierrätysraaka-aineiden markkinat. EU:n pakkausasetus edellyttää, että jäsenmaissa syntyy 5 % vähemmän pakkausjätettä henkeä kohti vuonna 2030, 10 % vähemmän 2035 ja 15 % vähemmän 2040 verrattuna vuoden 2018 tasoon. Asetuksessa säädetään pakkausten kierrätettävyyttä, kompostoitavuutta ja kierrätetyn muovinpitoisuutta koskevia vaatimuksia sekä pakkausten minimointia, turhan pakkaamisen vähentämistä sekä tiettyjen aineiden rajoittamista koskevia vaatimuksia. Asetus on jäsenvaltioissa suoraan sovellettavaa oikeutta ja edellyttää asetuksen kanssa ristiriidassa olevan sääntelyn poistamista kansallisesta lainsäädännöstä, mutta joiltain osin myös täydentävää kansallista sääntelyä. EU:n pakkausasetusta aletaan soveltaa 12.8.2026.

EU:n pakkausasetus on tarkoitus panna täytäntöön kahdessa vaiheessa. Parhaillaan valmisteltavassa ensimmäisessä vaiheessa (lausunnoilla 25.3.2026 saakka) ehdotetaan säädettäväksi keskeisistä valvovista viranomaisista sekä poistamaan kansallisesta lainsäädännöstä pakkausasetuksen kanssa päällekkäinen sääntely. Lisäksi ehdotetaan täydentävää sääntelyä liittyen jätteen synnyn vähentämistä ja ehkäisemistä koskevien toimien rahoittamiseen sekä tuottajayhteisön

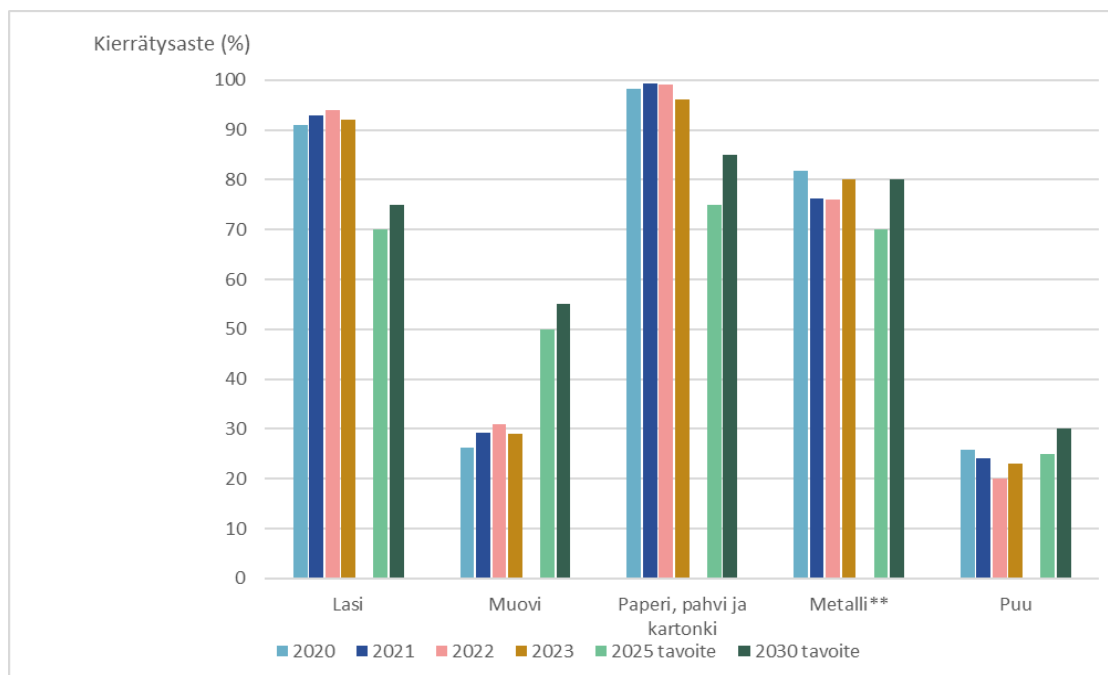
¹³ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2025/40, annettu 19 päivänä joulukuuta 2024, pakkausista ja pakkausjätteestä, asetuksen (EU) 2019/1020 ja direktiivin (EU) 2019/904 muuttamisesta sekä direktiivin 94/62/EY kumoamisesta.

velvollisuuteen asettaa vakuus, jolla katetaan tuottajan vastuulle kuuluvien tuotteiden jätehuolto. Asetuksen täytäntöönpanon toisessa vaiheessa säädetään asetuksen säännösten rikkomiseen sovellettavista uusista seuraamuksista, tehdään tarpeelliset lainsäädäntöehdotukset pakkausjätteen kierrätystavoitteiden ja pakkausjätteen määrän vähentämistavoitteiden saavuttamiseksi sekä arvioidaan mahdollisten kansallisten poikkeusten tai joustojen tarkoituksenmukaisuus. Lisäksi toisessa vaiheessa on tarkoitus säätää muun muassa biojätteen kanssa yhdessä käsiteltäväksi tarkoitettujen biohajoavien ja kompostoituvien pakkausten kansallisista vaatimuksista sekä uudelleenkäyttötavoitteiden raportoimisesta ja jäteastioiden merkitsemisestä. Toisen vaiheen muutokset on tarkoitus valmistella jätelain kokonaisuudistuksen (kiertotalouslaki) tai muiden jätelain muutosten yhteydessä.

Pakkausjätteen jätehuollon järjestäminen kuuluu pakkausten tuottajan vastuulle. Pakkausten tuottajia ovat yritykset, jotka pakkaavat tuotteita tai tuovat maahan pakattuja tuotteita tai myyvät pakattuja tuotteita etäkaupalla. Tuottajalla on velvollisuus järjestää tuotteidensa pakkausten jätehuolto ja vastata tästä aiheutuvista kustannuksista. Tuottajien on järjestettävä pakkausjätteen alueellinen keräys kansallisen pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen mukaisesti. Pakkausjätteen keräys kotitalouskiinteistöiltä järjestetään tuottajien ja kuntien yhteistoimintavelvoitteeseen perustuen jäteasetuksessa säädettyjen vähimmäisvaatimusten mukaisesti.

Kansallisella pakkaus- ja pakkausjäteasetuksella on myös säädetty tuottajien vastuulle pakkausmateriaalikohtaiset prosentuaaliset kierrätystavoitteet (kuva 4). Tavoitteet ovat yhdenmukaiset EU:n lainsäädännössä asetettujen jäsenmaita sitovien tavoitteiden kanssa. Kierrätysasteeseen lasketaan mukaan myös juomapakkausten palautusjärjestelmään kuuluvat pantilliset juomapakkaukset. Pantillisten juomapakkausten erillisistä uudelleenkäyttö- ja kierrätysvelvollisuuksista säädetään juomapakkausten palautusjärjestelmästä annetulla valtioneuvoston asetuksella (526/2013).

Vastaavasti kuin yhdyskuntajätteen osalta, myös pakkausjätedirektiivissä ja sen nojalla annettussa komission täytäntöönpanopäätöksessä ((EU) 2019/665) säädetään yksityiskohtaiset säännöt kierrätetyn pakkausjättemäärän laskemiselle. Säännöillä muun muassa kielletään kierrätysprosessissa syntyneen, jatkokäsittelyssä kierrättämättä jäävän jätteen laskeminen kierrätetyksi, mikä on käytännössä lisännyt merkittävästi asetettujen tavoitteiden kunnianhimon tasoa.

Kuva 4. Pakkausjätteiden materiaaliikohtaiset kierrätysasteet vuosina 2020–2023 sekä kierrätykselle asetetut tavoitteet vuosille 2025 ja 2030¹⁴.

Taulukko 1. Pakkaus- ja pakkausjätteen kierrätystavoitteet ja niiden toteuma Suomessa 2023. Lähde: Lupa- ja valvontavirasto.

Pakkauslaji	2023 (%) Toteuma	2025 (%) tavoite	2030 (%) tavoite
Muovi	29	50	55
Puu	23	25	30
Rauta	73	70	80
Alumiini	88	50	60
Lasi	92	70	75
Kuitu	96	75	85
Yhteensä	59	65	70

¹⁴ Lähde: Lupa- ja valvontavirasto. Kuva: ymparisto.fi/Valtakunnallisen_jatesuunnitelman_seuranta/Jatehuollon_yleinen_kehitys

Vuoden 2023 tilastojen (taulukko 1) perusteella alumiini-, lasi- ja kuitupakkausten kierrätystavoitteet vuosille 2025 ja 2030 näyttäisivät tulevan saavutetuiksi. Rautametalli- ja puupakkauksia koskevat vuoden 2025 tavoitteet on lähes saavutettu, mutta 2030 tavoitteisiin on jonkin verran matkaa. Pakkauslajikohtaisista tavoitteista muovipakkausjätteen kierrätystavoitteiden saavuttaminen on kaikkein haastavinta: kierrätysasteen tulisi nousta kahdessa vuodessa yli 20 prosenttiyksikköä 2025 tavoitteen saavuttamiseksi ja seitsemässä vuodessa yli prosenttiyksikköä vuoden 2030 tavoitteeseen yltämiseksi. Myös pakkausjätteen kokonaiskierrätysasteen nostaminen yli 5 prosenttiyksikköä vuoteen 2025 mennessä ja 10 prosenttiyksikköä vuoteen 2030 mennessä voi olla vaikeaa; tavoitteen saavuttaminen on suurelta osin riippuvainen puupakkausjätteen kierrätyksen kehittymisestä. Komission vuonna 2023 antaman varhaisvaroituksen mukaan on vaarana, että Suomi ei saavuta 2025 muovipakkausjätteen kierrätystavoitetta määrääjässä.

Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä ja päätöksen 2014/335/EU, Euratom kumoamisesta annettu neuvoston päätös (EU, Euratom) 2020/2053, jäljempänä *omien varojen päätös*, luo jäsenmaille taloudellisen kannusteen vähentää syntyvän muovipakkausjätteen määrää ja lisätä muovipakkausjätteen kierrätystä. Omien varojen päätös sisältää säännökset unionin talousarvion rahoittamisen perusteista. Päätöksessä säädetään yhdeksi omien varojen luokaksi kierrättämättömään muovipakkausjätteen määrään perustuva omavara, joka muodostuu kunkin jäsenvaltion tuottaman kierrättämättömän muovipakkausjätteen painosta. Oman varan määräytymishinta on nyt 0,80 euroa/kg, ja komissio on ehdottanut sen korottamista 1,0 euroon/kg sekä sen sitomista inflaatioon vuodesta 2028 lähtien. Kierrättämättömän muovipakkausjätteen paino saadaan vähentämällä jäsenvaltioissa tietynä vuonna syntyvän muovipakkausjätteen painosta samana vuonna pakkausjätedirektiivin mukaisesti määritetty kierrätetyn muovipakkausjätteen paino. Kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrän pienentyessä muoviomavaramaksutymän pieneminen kompensoidaan EU:n budjetissa BKTL-omalla varalla. Kompensoitavan maksuosuuden suuruus riippuu myös muiden maiden muoviomavaramaksujen kehityksestä.

2.3 SER-jäte

Sähkö- ja elektroniikkalaitteista syntyvän sähkö- ja elektroniikkalaiteromun (jäljempänä *SER-jäte*) määrä kasvaa nopeasti. SER-jäte sisältää erilaisia materiaaleja, joista osa on terveydelle ja ympäristölle haitallista. SER-jäte sisältää myös kriittisiä raaka-aineita ja arvokkaita materiaaleja, jotka olisi ensiarvoisen tärkeää saada kierrätettyä, jotta neitseellisten luonnonvarojen kulutusta voitaisiin vähentää.

SER-direktiivin 7 artiklassa asetetaan jäsenvaltiolle tavoite SER-jätteen keräysasteelle. Artiklan 1 kohdan mukaan vuosittain saavutettava vähimmäiskeräysaste on 2019 lukien 65 prosenttia kolmen edellisen vuoden aikana jäsenvaltiossa markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräisestä painosta tai vaihtoehtoisesti 85 prosenttia kyseisen jäsenvaltion alueella syntyvän sähkö- ja elektroniikkalaiteromun painosta. Tavoite on jäsenvaltioita oikeudellisesti sitova, jolloin sen saavuttamatta jättämisestä voi koitua oikeudellisia seuraamuksia.

Sähkö- ja elektroniikkalaiteromusta annetun valtioneuvoston asetuksen (519/2014, jäljempänä *SER-asetus*) 4 §:n 1 momentin mukaan tuottajien on huolehdittava siitä, että erilliskerätyn sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysaste on vuosittain vähintään 65 painoprosenttia. SER-asetuksen 4 §:n 2 momentin mukaan keräysaste lasketaan jakamalla tietynä kalenterivuotena Suomessa erilliskerätyn SER-jätteen paino niiden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräisellä painolla, jotka on saatettu markkinoille Suomessa kolmena edellisenä kalenterivuotena, ja ilmaistaan prosenttiosuutena. Erilliskeräysasteen saavuttamatta jättämisestä ei suoraan ole tuottajalle tai tuottajayhteisölle seuraamuksia. Suomessa sähkö- ja elektroniikkalaitteita keräävät tuottajien puolesta tuottajayhteisöt, kaupat tuotteiden jakelijoina sekä täydentävästi kunnat osana järjestämäänsä jätehuoltoa.

Tuottajayhteisön keräysvelvollisuus perustuu jätelain 49 §:ään ja siitä säädetään tarkemmin asetustasolla. SER-asetuksen (519/2014) 6 §:ssä säädetään kotitalouden SER-jätteen vastaanotosta koko maassa vähintään 400:lla tuottajan järjestämällä kiinteällä vastaanottoaikalla, joita voidaan tietyin ehdoin korvata siirrettävällä vastaanottoaikalla. Tuottajayhteisön on järjestettävä myös muun kuin kotitalouden SER-jätteen vastaanotto.

Tuotteen jakelijan on jätelain 56 §:n mukaan otettava myyntipisteessä vastaan kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteet, joiden ulkomitoista mikään ei ylitä 25 senttimetriä ilman vaatimusta uuden laitteen ostosta vastaanoton edellytyksenä. Lisäksi jakelijan on otettava vastaan muut kotitalouden sähkö- ja elektroniikkalaitteet, jos tilalle ostetaan uusi vastaava laite. Vastaanottovelvollisuutta ilman uuden laitteen ostamista ei ole myyntipinta-alaltaan alle 1 000 neliömetrin päivittäistavara-kaupassa eikä muussakaan kaupassa, jos sen myyntipinta-ala on alle 200 neliömetriä. Tuotteen jakelija voi järjestää vastaanoton myös myyntipisteen välittömässä läheisyydessä.

Kunta voi jätelain 47 §:n 3 momentin nojalla osana järjestämäänsä jätehuoltoa kerätä tuottajavastuun piiriin kuuluvia jätteitä, jos se luovuttaa ne tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Merkittävä osa kotitalouksien SER-jätteistä kerätään kunnallisten jäteyhtiöiden keräyspisteiden kautta.

Suomessa SER-keräysaste oli vuonna 2019 noin 58 % ja vuonna 2023 noin 46 %.¹⁵ SER-jätteen keräyksen kattavaan raportointiin ja tilastointiin liittyy haasteita. Taloudellisen arvonsa vuoksi SER-jätettä ohjautuu paljon tuottajien keräysjärjestelmien ulkopuolelle. Lisäksi käytettyjä sähkö- ja elektroniikkalaitteita viedään Suomen ulkopuolelle uudelleenkäytettäväksi ja korjattavaksi. Nämä määrät eivät päädy sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräystilastoihin. Myös SER-keräysasteen laskentamenetelmissä on puutteita, eivätkä ne ota riittävästi huomioon muiden sähkö- ja elektroniikkalaitteiden pitkäikäisyyttä.

Euroopan komissio käynnisti heinäkuussa 2024 rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, koska Suomi ei saavuttanut SER-direktiivin 7 artiklassa vuodelle 2019 asetettua tavoitetta SER:n vähimmäiskeräysasteeksi vuonna 2021. Tavoite SER-jätteen keräykselle Suomen valitsemalla laskentamenetelmällä on ollut vuodesta 2019 alkaen vähintään 65 prosenttia kolmen edellisen vuoden aikana markkinoille saatettujen sähkö- ja elektroniikkalaitteiden keskimääräisestä painosta. Rikkomusmenettely ei ole tämän hallituksen esityksen valmistelun aikana edennyt toiseen vaiheeseen, eli komission perusteltuun lausumaan. Kaikki 27 jäsenvaltiota ovat rikkomusmenettelyn kohteena SER-jätteen keräysasteen saavuttamatta jättämisestä.

Komissio on käynnistänyt SER-direktiivin uudelleentarkastelun, jossa arvioidaan myös laskentamenetelmien uudistamista¹⁶. Lisäksi komissio on ehdottanut SER-omavaramaksun käyttöön ottamista¹⁷. Ehdotuksen mukaan maksun suuruus olisi 2 €/kg keräämätöntä SER-jätettä. Suomi maksaisi maksun EU:n budjettiin. Esimerkiksi vuoden 2023 raportoitujen määrien perusteella vuotuisen SER-omavaran arvioitu olevan Suomelle noin 175 miljoonaa euroa. SER-omavara toimisi samaan tapaan kuin muoviomavara. SER-keräysasteen noustessa SER-omavaramaksun pieneminen kompensoitaisiin EU:n budjetissa BKTL-omalla varalla. Kompensoitavan

¹⁵ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö (10.2.2026), Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9, s. 163.

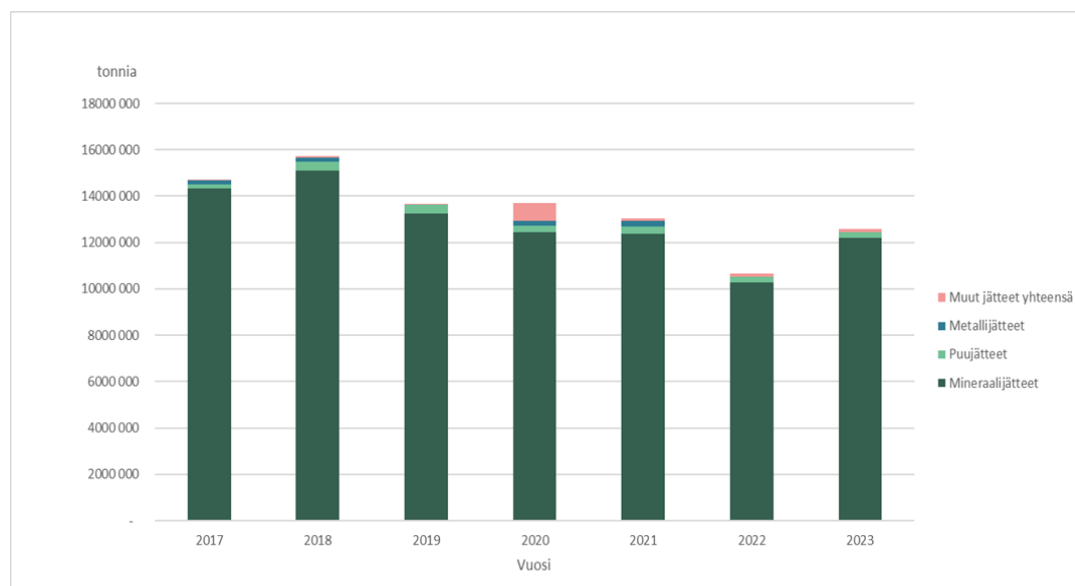
¹⁶ Euroopan komissio 2.7.2025: Staff working document evaluation of the Directive 2012/19/EU on waste electrical and electronic equipment (WEEE). [SWD\(2025\) 184 final](#).

¹⁷ Euroopan komission ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä ja päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 kumoamisesta ([COM\(2025\) 574 final](#)) Bryssel 16.7.2025. Valituseuvoston U-kirjelmä [U 48/2025](#).

maksuosuuden suuruus riippuu myös muiden jäsenmaiden SER-keräysasteen kehittymisestä ja maksuosuuksien jakautumisesta.

2.4 Rakennus- ja purkujäte

Rakentamisen jätteet ovat määrältään Suomen toiseksi suurin jätelaji kaivannaisjätteiden jälkeen. Rakennus- ja purkujätettä on viime vuosina syntynyt Suomessa noin 10–16 miljoonaa tonnia, josta valtaosa on ylijäämämaita. Vuonna 2023 syntyi rakennus- ja purkujätettä ylijäämämaita mukaan lukien noin 12,6 miljoonaa tonnia ja 1,3 miljoonaa tonnia ilman ylijäämämaita (kuva 5). Noin 10 prosenttia rakentamisen jätteistä on peräisin talonrakentamisesta, josta pääosan arvioidaan muodostuvan korjaus- ja purkutoiminnasta. Koostumus vaihtelee merkittävästi sekä kohteittain (uudis-, saneeraus- ja purkukohteet) että ajallisesti (rakentamisen eri vaiheet). Suomessa syntyvän rakennus- ja purkujätteen merkittävimmät jakeet ovat mineraalijätteet, kuten betoni ja tiili, puu, metallit ja sekalainen jäte.¹⁸

Kuva 5. Rakentamisen toimialalla syntynyt jätemäärä jätelajeittain vuosina 2017–2023.

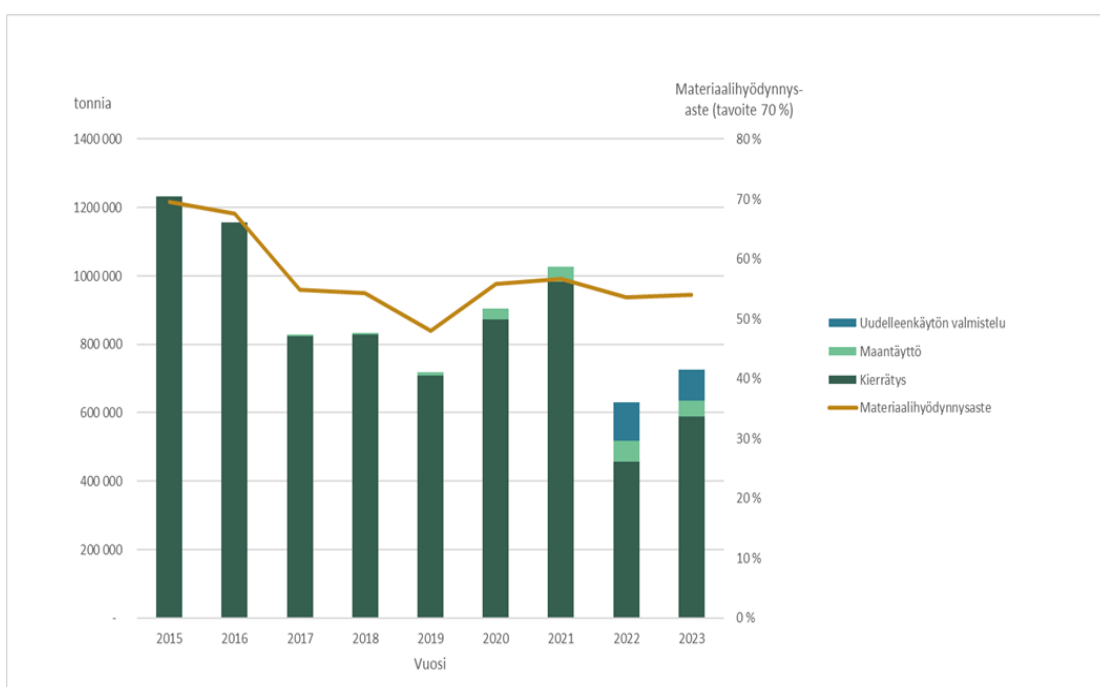
Jäteasetuksen mukaan rakennushankkeeseen ryhtyvän on huolehdittava hankkeen suunnittelusta ja toteuttamisesta siten, että käyttökelpoiset rakennusosat ja -materiaalit otetaan talteen ja käytetään uudelleen ja että toiminnassa syntyy mahdollisimman vähän ja mahdollisimman haitatonta rakennus- ja purkujätettä (25 §). Rakennus- ja purkujätteen haltijalla on velvollisuus järjestää erilliskeräys asetuksessa mainituille 11 jätelajille ja toimittaa erilliskerätty jäte käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa jätteestä voidaan valmistella uudelleenkäyttöön taikka muutoin kierrättää tai hyödyntää materiaalina mahdollisimman korkealaatuisesti (26 §).

Jäteasetuksen 27 §:n mukaan tavoitteena on, että rakennus- ja purkujätteestä hyödynnetään materiaalina valtakunnallisesti kalenterivuositain vähintään 70 painoprosenttia, kallio- tai maaperästä irrotettuja maa- ja kiviaineksia sekä vaarallisia jätteitä lukuun ottamatta. Materiaalina hyödyntämiseen sisältyy uudelleenkäytön valmistelun ja kierrätyksen ohella myös esimerkiksi

¹⁸ Ympäristöhallinnon verkkopalvelu, valtakunnallisen jättesuunnitelman seuranta, [rakentamisen jätteet](#)

jätteen hyödyntäminen maantäytössä. Tavoite on yhdenmukainen EU:n lainsäädännössä asetetun jäsenmaita sitovan tavoitteen kanssa.

Tilastotietojen mukaan materiaalihyödyntämisen aste on Suomessa vaihdellut eri vuosina (kuva 6). Vuonna 2023 noin 54 prosenttia rakennus- ja purkujätteestä hyödynnettiin materiaalina (ilman ylijäämämaita). Tavoitteen saavuttamiseksi hyödyntämisasteen tulisi nousta 16 prosenttiyksikköä. Tavoitteen saavuttamisen näkökulmasta korostuvat painavien jättejakeiden, kuten mineraalijätteiden hyödyntämisen lisääminen. Lisätoimia tarvitaan kuitenkin myös muiden jätteiden erilliskeräyksen sekä uudelleenkäytön valmistelun ja kierrätyksen tehostamiseksi. Esimerkiksi merkittäviä määriä puu- ja muovijätettä ohjataan nykyisin sellaisenaan tai jätepolttoaineen valmistuksen kautta energiana hyödynnettäväksi, vaikka osa tästä jätteestä voisi soveltua kierrätettäväksi tai uudelleenkäytön valmisteluun.

Kuva 6. rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntäminen käsittelytavoittain sekä materiaalina hyödyntämisen aste (%) vuosina 2015-2023.

2.5 Jätedirektiivin muutos (elintarvikejäte)

Jätedirektiivin muutoksen (1892/2025/EU) yhteydessä jäsenmaille säädettiin velvollisuus vähentää elintarvikejätteen määrää ketjun loppupäässä (ravitsemispalvelut, kauppa ja kotitaloudet) 30 % henkeä kohden ja teollisuudessa 10 % vuoteen 2030 mennessä. Vertailutaso on lähtökohtaisesti vuosina 2021–2023 keskimäärin vuosittain syntynyt elintarvikejätteen määrä, mutta jäsenvaltio voi tietyin edellytyksin käyttää aikaisempaa viitevuotta. Direktiivin 9 a artiklan vähentämisvelvollisuus on kunnianhimoinen, sillä kotitaloudet aiheuttavat puolet elintarvikeketjussa syntyvästä elintarvikejätteestä, ja Luonnonvarakeskuksen (Luke) laskelmien mukaan kotitalouksien tuottaman elintarvikejätteen määrä ei ole vähentynyt vuosien 2020–2023 tehtyjen mittausten aikana. Vähentämisvelvollisuus koskee myös ruoan syömäkelvotonta osaa,

kuten kasvien kuoria ja lihan luita, joiden vähentäminen on huomattavasti vaikeampaa kuin syömäkelpoisen jätteen vähentäminen.

Jätedirektiivin 29 a artiklan 2 kohdan mukaan jäsenvaltion on nimettävä elintarvikejätteen vähentämistä koordinoiva kansallinen viranomainen. Elintarvikejätteen vähentämiseen liittyvät tehtävät kuuluvat osin maa- ja metsätalousministeriön ja osin ympäristöministeriön hallinnon-alan vastuulle. Myös komission työ on jakautunut kahdelle eri osastolle: Ympäristöpääosasto (DG ENV) huolehtii jätedirektiivin muutoksista elintarvikejätteen vähentämisen osalta, terveyden ja elintarviketurvan pääosasto (DG SANTE) huolehtii muun ohella elintarvikejätteen vähentämisen parhaimpien käytäntöjen jakamisesta.

Vuoden 2021 jätelainsäädännön uudistuksessa (jätelain muutos 714/2021 sekä jäteasetus) elintarvikejätteen seuranta- ja raportointitehtävät osoitettiin Lukelle.

Ruokahävikkitiekartta on osa jätedirektiivin mukaista valtakunnallista jätesuunnitelmaa, joka pitää päivittää kuuden vuoden välein. Seuraavan kerran päivitetty suunnitelma on oltava hyväksyttyä vuoden 2028 alusta.

2.6 Jätelain siirtoasiakirjasäätely

Jätelain 121 §:n 1 momentin mukaan jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan lain 29 §:ssä tarkoitettulle vastaanottajalle. Pykälän 2 momentin mukaan siirtoasiakirjan laatimisvelvollisuus ei koske kotitalouksia.

Jätelain 29 §:ssä tarkoitettu vastaanottaja on pykälän 1 momentin mukaan sellainen, jolla on oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä lain 11 luvun mukaisen jätehuoltorekisteriin hyväksymisen tai merkitsemisen taikka ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen ympäristöluvan tai ympäristönsuojelun tietojärjestelmään rekisteröinnin perusteella. Lisäksi jätelain 29 §:ssä tarkoitettu vastaanottaja on pykälän 2 momentin mukaan myös vastaanottaja, jolta ei edellytetä 1 momentissa tarkoitettua hyväksymistä, merkitsemistä, ympäristölupaa tai rekisteröintiä, jos tällä on riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet jätehuollon järjestämiseen. Pykälän 2 momentin mukaisia vastaanottajia voivat olla esimerkiksi jakelijat, joiden järjestämissä keräyspisteissä otetaan vastaan käytettyjä paristoja, akkuja ja sähkölaitteita.

Jätelain 121 §:ssä säädetyn velvollisuuden laatia siirtoasiakirja arvioidaan aiheuttavan tarpeetonta hallinnollista taakkaa mikroyrityksille, jotka toimittavat esimerkiksi paristoja tai pieniä käytettyjä sähkölaitteita jakelijan järjestämään vastaanottoon. Siirtoasiakirja tällaisesta jätteestä tulee laadituksi, kun jakelija toimittaa jätteen eteenpäin jätehuoltoa varten. Kyseisissä tapauksissa jätteen haltija ei välttämättä ole tunnistanut siirtoasiakirjavelvollisuuttaan ja on tahattomasti toiminut vastoin mainitun säännöksen kirjaimellista tulkintaa. Siirtoasiakirjan käytön vaatiminen tällaisissa tapauksissa arvioidaan tarpeettomaksi ja turhaa hallinnollista taakkaa aiheuttavaksi.

3 Tavoitteet

Esityksen tavoitteena on parantaa jätteiden lajittelua ja lisätä näin jätteen erilliskeräystä, lisätä jätteen kierrätystä, vähentää kierrätyskelpoisen ja uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen (jäljempänä *kierrätyskelpoinen jäte*) polttoa sekä nostaa SER-jätteen erilliskeräysastetta.

Lisäksi esityksellä säädetään jätedirektiivin muutoksen edellyttämästä elintarvikejätteen vähentämistä koordinoivasta viranomaisesta, tehostetaan jätelain mukaisen tuottajavastuun valvontaa ja kevennetään jätelain siirtoasiakirjaa koskevan sääntelyn aiheuttamaa hallinnollista taakkaa.

4 Ehdotukset ja niiden vaikutukset

4.1 Keskeiset ehdotukset

4.1.1 Neuvontaa ja tiedottamista koskevat sääntelytoimet

Jätelakiin ehdotetaan uutta pykälää kiinteistönhaltijan tiedonjakovelvollisuudesta. Ehdotuksen mukaan kiinteistön haltijan olisi osaltaan huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitte- luohjeistus on ajantasainen ja että keräyspaikan käyttäjillä on ajantasainen tieto jätteen lajittelu- ja keräysjärjestelyistä kiinteistöllä sekä lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin.

Lisäksi jätelakiin ehdotetaan uutta pykälää jätehuoltopalveluiden laatuvaatimuksista ja palve- luita tarjoavan neuvontavelvollisuudesta. Ehdotuksen mukaan jätehuollon palveluita tarjoava ei saisi tarjota voimassa olevien säännösten ja määräysten vastaisia jätehuoltopalveluita. Tarjot- tuun palveluun olisi sisällytettävä neuvontaa säännösten ja määräysten mukaisesta jätteiden eril- liskeräyksestä ja lajittelusta.

Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuutta koskevaa jätelain 57 §:ää ehdotetaan täsmennettä- väksi siten, että jakelijan tiedottaminen vastaanotosta olisi selkeämpää ja aktiivisempaa. Jakeli- jan olisi tiedotuksessaan myös annettava kuluttajille tietoa tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjaus- mahdollisuuksista.

Kunnan jäteneuvontaa koskevaa jätelain 93 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että neuvon- nassa ja tiedotuksessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uudelleenkäytön edistämiseen, elin- tarvikejätteen määrän vähentämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen. Lisäksi kunnan olisi osoitettava riittävä rahoitus neuvontaan ja tiedotukseen, ja riittävästä rahoituksesta voitai- siin säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

4.1.2 Käytännön jätehuoltoa koskevat sääntelytoimet

Jätteiden erilliskeräysvelvollisuutta koskevaan jätelain 15 §:ään ehdotetaan lisättäväksi jokaista koskeva velvollisuus lajitella järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti sekä nykyisin jäteasetuk- sessa säädetty velvollisuus toimittaa erilliskerätty yhdyskuntajäte sekä rakennus- ja purkujäte käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatui- seen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Velvollisuuden soveltamisalaa laajennettaisiin kos- kemaan jäteasetuksessa tarkoitettujen jätteiden lisäksi myös muita erilliskerättäviä jätteitä.

Kierrätyskelpoisen jätteen kerääminen energiajätteenä ehdotetaan kiellettäväksi. Kierrätyskel- poista jätettä ei myöskään saisi lajitella energiajätteeseen.

4.1.3 Muut ehdotukset

Luonnonvarakeskuksen tehtäväksi esitetään ohjata ja edistää elintarvikejätteen määrän vähentämistä (22 §). Lisäksi Luonnonvarakeskukselle ja Lupa- ja valvontavirastolle ehdotetaan uusia tiedonsaantioikeuksia (jätelain 122 §).

Jätelain 121 §:n mukaista velvollisuutta laatia siirtoasiakirja ehdotetaan rajattavaksi siten, että siirtoasiakirjaa ei jatkossa olisi laadittava tapauksessa, jossa jäte luovutetaan jätelain 29 §:n 2 momentissa tarkoitetulle vastaanottajalle.

Jätelain 124 §:ään ehdotetaan muutoksia, joilla tehostettaisiin erityisesti hallinto-, palvelu-, ja elinkeinotoimintaa koskevien erilliskeräysvelvollisuuksien valvontaa.

Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (12067/2010) 6 §:ään ehdotetaan lisättäväksi uusi kohta, jonka mukaan 6 §:ssä tarkoitettu velvoitteidenhoitoselvitys voitaisiin laatia tukemaan Lupa- ja valvontaviraston tehtäviä tämän valvoessa jätelain (646/2011) tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuottajien liittymistä tuottajayhteisöön.

4.2 Pääasialliset vaikutukset

4.2.1 Yleistä esityksen vaikutuksista ja niiden arvioinnista

Esityksen olennaiset vaikutukset kohdistuisivat ympäristöön, kotitalouksiin, yrityksiin ja viranomaisiin. Esityksen keskeisenä tavoitteena on toteuttaa toimia, joiden myötä EU:n lainsäädännössä asetetut yhdyskuntajätteen, pakkausjätteen ja rakennus- ja purkujätteen kierrätystavoitteet voidaan Suomessa saavuttaa ja SER-jätteen keräysastetta nostaa. Näiden toimien vaikutusten arviointi on keskeinen osa koko esityksen vaikutusten arviointia.

Esityksellä voi olla yhteisvaikutuksia samaan aikaan valmistellun jätelain muutoksen kanssa, jossa hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan toimia jätetoimialan kilpailuneutraliteetin parantamiseksi ja kunnan jäteyhtiöiden toiminnan rajoittamiseksi kilpailuilla markkinoilla. Lisäksi esityksen kanssa samaan aikaan on valmisteltu energian alkuperätakuista annetun lain, (1050/2021) muutosta, jäljempänä alkuperätakuulaki, jolla toteutettaisiin muun muassa yksi Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihessä 23.4.2025 tehty energia-alan kasvutoimikirjaus, jonka mukaan jätteenpoltossa varmistetaan, että vain kierrätyskelvoton jäte päätyy polttoon. Kierrätyskelvottoman jätteen käsittelystä syntyvä lämpö voidaan tällöin tulkita hukkalämmöksi¹⁹. Esityksen yhteisvaikutukset edellä mainittujen esitysten kanssa liittyvät lähinnä yhdyskuntajätteiden ja muovipakkausjätteiden kierrätysasteen sekä rakennus- ja purkujätteen materiaalihyödyntämisasteen nostoon sekä energiatalouteen.

Esityksen vaikutusten arviointi perustuu suurelta osin kiertotalouslakityöryhmytyössä ja virka-valmistelussa tehtyihin arvioihin sekä erikseen mainittuihin selvityksiin. [Vaikutusarviota on täydennetty lausuntopalautteen sekä sidosryhmiltä muutoin saatujen kommenttien perusteella.] Määrällistä arviointia vaikutuksista on tehty siltä osin kuin se on ollut saatavilla olevat tiedot huomioon ottaen mahdollista. Muilta osin arviointi perustuu oletetun vaikutusmekanismin tunnistamiseen ja sen perusteella tehtyyn laadulliseen arvioon.

4.2.2 Vaikutukset kierrätys- ja keräystavoitteiden saavuttamiseen

Jätteiden lajittelua, erilliskeräystä ja kierrätystä pyritään esityksen mukaan edistämään neuvontaa ja tiedottamista koskevilla ehdotuksilla sekä käytännön jätehuoltoa koskevilla ehdotuksilla, kuten edellä jaksossa 4.1. on kuvattu.

Neuvontaa ja tiedottamista koskevat sääntelytoimet

¹⁹ Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihi 23.4.2025: [Energia-alan kasvutoimikirjaukset](#), s. 2.

Ehdotetuilla neuvontaa ja tiedottamista koskevilla uusilla velvollisuuksilla on tarkoitus parantaa jätteen lajittelua ja erilliskeräystä erityisesti sen syntypaikalla. Lajitteluaktiivisuuden merkittävä nostaminen on yksi tärkeimmistä ja kustannustehokkaimmista keinoista kierrätyksen edistämiseksi Suomessa. Erityisesti biojätteen lajittelutehokkuuden parantaminen on tunnistettu keskeiseksi keinoksi nostaa yhdyskuntajätteen kierrätysastetta Suomessa. Etteplan Finland Oy:n laatimassa selvityksessä (2025) arvioidaan esimerkiksi, että kotitalouksien yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi lähes 8 prosenttiyksikköä jo nykyisillä erilliskeräysvelvoitteilla, jos kotitalouksien lajittelutehokkuus paranisi puolet lajittelukertymän kasvun teoreettisesta enimmäismäärästä.²⁰ Tämä olisi merkittävä parannus verrattuna nykytilaan. Lajitteluaktiivisuuden parantaminen on kustannustehokasta, koska tällöin otetaan jo olemassa oleva keräysverkosto aiempaa tehokkaammin käyttöön. Euroopan komissio on varhaisvaroitusraportissaan²¹ (2023) suositellut Suomelle erityisesti panostamaan tiedottamiseen, jonka tavoitteena on jätteen syntymisen ehkäiseminen ja jätteiden, erityisesti muovipakkausjätteen ja biojätteen, parempi erottelu niiden syntypaikalla. Lisäksi komissio suositteli lisäämään ja helpottamaan jätteen erilliskeräystä erityisesti muovipakkausjätteen ja biojätteen osalta.²²

Neuvonnalla ja tiedottamisella voidaan lisätä sekä valmiuksia että motivaatiota lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti. Tieto mahdollisuudesta luovuttaa SER-jäte tuotteen jakelijan vastaanottoon voi parantaa tällaisen jätteen erilliskeräystä. Toisaalta jätteen haltijan lajittelumotivaatioon voidaan vaikuttaa tekemällä näkyväksi lajittelun vaikutus jätehuollon kustannuksiin. Esimerkiksi kunnan jätemaksun on jätelain 78 §:n mukaan mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen. Suomen ympäristökeskuksen laatiman, kierrätyksen edistämistä koskevan selvityksen (2026), jäljempänä *Suomen ympäristökeskuksen selvitys*, mukaan hinnanmuutos yksistään ei riitä ohjaamaan kuluttajien valintoja haluttuun suuntaan, vaan tarvitaan lisätoimia, jotka tekevät kannustimen näkyväksi ja ymmärrettäväksi. Mikäli lajitteluun kannustavien jätteen keräysmaksujen muutokset jäävät piiloon osaksi kiinteistön jätehuollon kokonaislaskua, kuluttajien kyky reagoida hintaohjaukseen heikenee selvityksen mukaan merkittävästi, vaikka lajittelun lisääminen ja sekajätteen vähentäminen tuottaisivatkin taloudellista säästöä. Hintojen selkeä esittäminen voi siten tehostaa hintaohjauksen vaikuttavuutta tekemällä kannustimet konkreettisiksi. Selvityksen mukaan myös sosiaalisten vertaisignaalien hyödyntämisellä voidaan vahvistaa hintakannustimen vaikuttavuutta. Esimerkiksi tiedottaminen vertailuryhmän parhaista käytännöistä tai korkeasta kierrätysasteesta voi toimia käyttäytymistä ohjaavana normina.²³

Ehdotettujen kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuuden (21 a §) sekä jätehuoltopalveluiden laatuvaatimuksia ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuuden (21 b §) arvioidaan parantavan huomattavasti sekä kotitalouksien että hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen haltijoiden tietoisuutta oikeista lajittelutavoista, mikä parantaa lajittelutehokkuutta ja lopulta nostaa kierrätysastetta. Esimerkiksi sekalaiseen yhdyskuntajätteeseen päätyy virheellisen lajittelun vuoksi yhä erittäin merkittävä määrä jätettä, jolle olisi käytettävissä erilliskeräysmahdollisuus. KIVOn koostumustietopankin mukaan kotitalouksien sekalaisessa yhdyskuntajätteessä oli

²⁰ Etteplan Finland Oy (2025): Lisäskenaariot erilliskeräysvaihtoehtojen vaikutusarviointiin. [Loppuraportti 30.10.2025](#).

²¹ Euroopan komissio: Komission yksiköiden valmisteluasiakirja: Varhaisvaroituskertomus Suomelle [SWD\(2023\) 175 final](#). 8.6.2023.

²² Euroopan komissio [SWD\(2023\) 175 final](#), keskeisistä suosituksista toinen ja kolmas.

²³ Suomen ympäristökeskus 2026: Selvitys kierrätyksen edistämisen ja jätteenpolton hillinnän ohjauskeinoista: Lajittelun ja erilliskeräyksen normiohjauksen sekä jätteenpolton ja sen kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamisen tarkastelu. Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4, s. 110–111.

vuonna 2024 massaosuuksina keskimäärin noin 29 % biojätettä, 10 % paperia, 9 % kartonkia ja pahvia, 19 % muovia, 2 % lasia ja 2 % metallia²⁴.

Ehdotus jätehuoltopalveluiden laatuvaatimuksista ja palveluita tarjoavan neuvontaverehollisuudesta (21 b §) ensinnäkin estäisi sen, että jätteen haltijoille tarjottaisiin palvelua, joka ei täytä erilliskeräysvaatimuksia. Jätehuoltopalvelun tarjoaja ei saisi ohjata liikehuoneiston jätteen haltijaa lajittelemaan kierrätyskelpoista tai uudelleenkäyttöön valmisteluun soveltuvaa jätettä energiajätteeseen eikä muutoinkaan tarjota tällaiselle jätteelle polttoon perustuvaa käsittelypalvelua. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen (2026) mukaan energiajätteessä on runsaasti kierrätyskelpoista jätettä, ja energiajätteenä kerätään yhteensä 200 000 tonnia muovia, paperia ja pahvia²⁵. Nykyisin monilla hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöillä ei noudateta jätteenasetuksessa säädettyjä biojätteen, pakkausjätteen ja rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvelvollisuuksia, mikä voi osin johtua jätteen haltijan tietämättömyydestä. Ehdotettu velvollisuus sisällyttää tarjottuun palveluun neuvontaa erilliskeräyksestä ja lajittelusta voisi tietoisuuden parantamisen lisäksi myös lievittää heikon lajitteluaktiivisuuden taustalla olevia käytännön haasteita, jotka voivat liittyä esimerkiksi keräysvälineiden vaatimaan tilaan, oikeaan tyhjennysväliin ja totuttuihin käyttäytymistapoihin.

Jätelain 93 §:ään ehdotettujen muutosten myötä kunnan olisi neuvonnassa ja tiedotuksessa kiinnitettävä erityistä huomiota myös uudelleenkäytön edistämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen, kun nykyisin vastaavassa säännöksessä viitataan vain elintarvikejätteen määrän vähentämiseen. Kotitalouksien sekalaisesta yhdyskuntajätteestä keskimäärin noin 29 % oli biojätettä vuonna 2024.²⁶ Kierrätysasteen parantamiseksi olennaista on, että biojäte saadaan lajiteltua ja erilliskerättyä jo syntypaikalla, sillä biojätteen lajittelu sekalaisesta yhdyskuntajätteestä erilleen esimerkiksi laitospaisella lajittelulla ei käytännössä lisää kierrätystä. Sekajätteestä lajitellun biojätteen laadunhallinta on teknisesti vaikeaa eikä lannoitelainsäädäntö mahdollista sekajätteestä erotellun biojätteen käyttöä lannoitevalmisteissa. Biojäte myös likaa muita jätejakeita, ja voi heikentää niiden kierrätyskelpoisuutta. Sekalaiseen yhdyskuntajätteeseen tai energiajätteeseen päätyvä biojäte myös heikentää energiantuotantoon käytettävän jätteen lämpöarvoa. Näin ollen neuvonnan ja tiedottamisen keinoin aikaan saatava biojätteen lajittelun ja erilliskeräyksen lisääminen parantaisi kierrätysastetta sekä vähentäisi syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen määrää, parantaisi muiden jätejakeiden kierrätyskelpoisuutta ja energiantuotannossa hyödynnettävien jätejakeiden lämpöarvoa. On vaikea määrittää ennalta vaikutusten suuruutta esimerkiksi kierrätysasteeseen, koska esimerkiksi sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumuksesta ei ole täydellistä tietoa. Vaikutusten suuruusluokkaa voidaan kuitenkin hahmottaa esimerkiksi olettamalla, että biojätteen osuus kaikesta sekalaisesta yhdyskuntajätteestä olisi suurin piirtein samansuuruinen kuin kotitalouksien sekalaisessa yhdyskuntajätteessä eli noin 29 % (Kuva 3 jaksossa 2.1). Jos näin on, ja jos neuvontaa ja tiedottamista kehittämällä biojätteen määrä sekalaisessa yhdyskuntajätteessä vähenisi esimerkiksi 10 %, niin tämä parantaisi yhdyskuntajätteen kierrätysastetta karkeana arviona noin 1,3 prosenttiyksikköä. Jos taas sekalaisen yhdyskuntajätteessä olevan biojätteen määrä vähenisi 20 %, yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi noin 2,6 prosenttiyksikköä.

Jätelain 57 §:ään ehdotettu tuotteen jakelijan neuvontaverehollisuuden täsmennys todennäköisesti lisääisi kuluttajien tietoisuutta lain 56 §:n mukaisesta jakelijoiden järjestämästä SER-jätteen vastaanotosta ja siitä, mihin käytetyn SER-laitteen voi toimittaa kierrätettäväksi. Tämä johtaisi todennäköisesti siihen, että jakelijoiden järjestämään vastaanottoon kertyisi nykyistä enemmän

²⁴ [KIVO: Koostumustietopankki](#): Sekajätteen valtakunnallinen koostumus 2024.

²⁵ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 22, 80.

²⁶ [KIVO: Koostumustietopankki](#): Sekajätteen valtakunnallinen koostumus 2024.

kotitalouksissa syntyvää SER-jätettä. SER-tuottajayhteisöiltä saatujen tietojen mukaan kauppohen (jakelijoiden) vastaanottoon kertyy nykyisin 50–70 tonnia kotitalouksien SER-jätettä vuodessa. Myyntipisteiden vastaanottoaikojen tarkemman osoittamisen ja lisääntyvän tiedottamisen arvioidaan lisäävän jonkin verran SER-keräystä.

Jätehuoltoa koskevat sääntelytoimet

Käytännön jätehuoltoa koskevista sääntelytoimista jätelain 15 §:ään ehdotetuilla muutoksilla sekä energijätteen keräämistä ja energijätteeksi lajittelua koskevalla ehdotuksella (15 c §) arvioidaan olevan myönteisiä vaikutuksia jätteiden erilliskeräykseen ja kierrätykseen.

Jätelain 15 §:ään ehdotetulla velvollisuudella lajitella jätteet järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti voisi olla huomattava vaikutus yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätysasteeseen, jos velvollisuutta noudatettaisiin täysimääräisesti esimerkiksi kotitalouksissa, yrityksissä, yhteisöissä, yleisötilaisuuksissa ja julkisilla paikoilla. Kuten edellä on todettu, kotitalouksien yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi lähes 8 prosenttiyksikköä jo nykyisillä erilliskeräysvelvollisuuksilla, jos kotitalouksien lajittelutehokkuus paranisi puolet lajittelukertymän kasvun teoreettisesta enimmäismäärästä. Lajitteluvollisuus voisi tehostaa myös rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämistä. Jos esimerkiksi 5 % nykyisin poltetusta rakennus- ja purkujätteestä (vuonna 2023 vajaa 500 000 t/v) toimitettaisiin energiakäytön sijaan materiaalina hyötykäyttöön, rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämisen aste nousisi 2 prosenttiyksikköä.

Energijätteen keräämistä ja energijätteeksi lajittelua koskevan ehdotuksen (15 c §) vaikutuksia kierrätykseen arvioitiin Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (2026), jossa suositellaan energijätteen keräyksen rajoittamista lainsäädännössä. Nykyisin sekä yhdyskunnissa että rakennus- ja purkutoiminnassa kerätään merkittäviä määriä kierrätyskelpoiseksi tunnistettuja materiaaleja jäteperäisten polttoaineiden valmistusta ja energiana hyödyntämistä varten. Energijätettä käytetään tyypillisesti rinnakkaispolttoaineena lämmön ja sähkön tuotannossa. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan aiemmissa tutkimuksissa ja hankkeissa²⁷ energijätteen keräystä syntypaikalla on esitetty yhdeksi yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisäämistä hankaloittavaksi tekijäksi.²⁸ Myös Euroopan komissio on varhaisvaroitusraportissaan (2023) suositellut Suomelle jätteen erilliskeräyksen lisäämistä (erityisesti muovipakkausten ja biojätteen osalta).²⁹

Yhdyskuntajätteen keräys energijätteenä on yleinen toimintatapa muun muassa päivittäistavarakaupan alalla sekä majoitus- ja ravintola-alalla. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan vuonna 2023 energijätteenä rinnakkaispolttoon päätyi noin 200 000 tonnia yhdyskuntajätettä, mikä vastaa noin kahdeksaa prosenttia yhdyskuntajätteen kokonaismäärästä. Energijätetekoostumuksen tutkimuksissa on käynyt ilmi, että energijäte tyypillisesti sisältää huomattavan paljon kierrätyskelpoisia materiaaleja. Esimerkiksi erään energijätetekoostumusselvityksen mukaan muovi, biojäte, paperi sekä pahvi ja kartonki muodostivat yhteensä yli 90 prosenttia ravintola-alan energijätteistä, ja hotellialalla vastaavien jättemateriaalien osuus energijätteestä oli lähes 80 prosenttia.³⁰ Rakennus- ja purkujätettä päätyi Suomen ympäristökeskuksen

²⁷ Ks. esim. Karppinen T. K. M., Piippo S. & Salmenperä H. (2024). Päivittäistavarakaupan jätteet.

Suomen ympäristökeskuksen koordinoiman Circwaste-hankkeen raportti. <http://hdl.handle.net/10138/571489>; KISU (2024). Kierrätyksen lisääminen -ratkaisuralli – Kiertotalous-Suomi Verkko sivut. <https://kiertotaloussuomi.fi/toiminta/ratkaisurallit/kierrätyksen-lisaamisen-ratkaisuralli/>.

²⁸ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#).

²⁹ Euroopan komissio [SWD\(2023\) 175 final](#), keskeisistä suosituksista toinen.

³⁰ Suomen ympäristökeskus 2025. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:14](#)

selvityksen mukaan jäteperäisen polttoaineen valmistukseen vuonna 2023 yhteensä noin 440 000 tonnia. Tämä vastaa karkeasti arvioiden noin kolmannesta syntyneestä rakennus- ja purkujätteen määrästä (ilman maamassoja). Edellä sanottu huomioon ottaen kierrätysastetta olisikin todennäköisesti mahdollista nostaa selvästi ohjaamalla kierrätyskelpoiset ja uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvat jätteet nykyistä tehokkaammin energijätteen sijasta kierrätykseen.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksen johtopäätös on, että erityisesti yhdyskuntien energijätteen keräyskielto voisi lisätä kierrätystä, koska nykyisin polttoon ohjautuu kierrätykseen kelpaavaksi tunnistettua materiaalia. Selvityksen mukaan rakennus- ja purkujätteen osalta säännöksen vaikuttavuus kierrätykseen on epävarmempi johtuen alalla syntyvien jätteiden kierrätykseen liittyvistä haasteista, kuten esimerkiksi puujätteen suuresta määrästä ja matalasta kysynnästä kierrätykseen. Lisäksi selvityksessä painotetaan, että energijätteen keräyskäytännöt ovat osin vastoin nykyistäkin lainsäädäntöä, koska kierrätykseen kelpaavaa jätettä päätyy energijätteen joukkoon jätelain etusijajärjestyksen ja jäteasetuksessa säädettyjen erilliskeräysvelvollisuuksien vastaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan energijätteen keräyskiellon vaikutukset riippuvat säännöksen soveltamisalasta ja siitä, millaisia muutoksia säännös saa aikaan käytännön tasolla. Jos esimerkiksi puolet vuonna 2023 poltetusta hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan tuottamasta energijätteestä pystyttäisiin ohjaamaan kierrätykseen, yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi noin neljä prosenttiyksikköä, mikä olisi erittäin merkittävä parannus nykytilaan. Selvityksessä tunnistetaan vaara siitä, että energijätteen keräämisen täyskielto ohjaisi osan jätteistä lainvastaisesti kierrätyksen sijasta sekajätteen mukana polttoon. Lisäksi syntypaikkalajittelun lisäämiseksi tarvitaan myös muita keinoja tukemaan lainsäädäntöä.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan rakentamis- ja purkujätteen osalta energijätteen keräyskiellon vaikutus olisi todennäköisesti rajallisempi kuin yhdyskuntajätteellä. Vuoden 2023 tilastotietojen pohjalta tehdyn teoreettisen laskelman perusteella kiello lisääisi rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämistä jopa noin 30 prosenttiyksikköä, jos kaikki energijätteenä käytetty jäte ohjattaisiin polton sijasta materiaalina hyödynnettäväksi. Rakentamis- ja purkujätteen hyödynnettävyyttä materiaalina kuitenkin heikentää merkittävästi jätteen heterogeenisyys sekä purkujätteessä olevat haitta-aineet, ja vaikutukset kierrätykseen riippuvat myös kierrätysmarkkinoiden kehityksestä. Selvityksen mukaan jokainen 13 400 tonnia lisää materiaalina hyödynnettyä rakennus- ja purkujätettä, joka vastaavasti poistuisi energiana hyödynnetyn jätteen määrästä, kasvattaisi materiaalina hyödyntämisen astetta yhdellä prosenttiyksiköllä (vuoden 2023 tiedoin). Jos rakentamisessa syntyneistä energijätteistä esimerkiksi 20 % saataisiin hyödynnettyä materiaalina, rakennusjätteiden materiaalina hyödyntämisen aste kasvaisi yli seitsemän prosenttiyksikköä 61,5 %:iin vuoden 2023 tiedoin.

Myös lainsäädännön mukaisten erilliskeräysvelvollisuuksien tehokkaampi noudattaminen ja valvonta voi lisätä erilliskeräystä ja kierrätystä. Ehdotetut muutokset jätelain 124 §:ään voisivat tehostaa selvästi erilliskeräysvelvollisuuksien noudattamista, koska velvollisuuksien säätäminen valvontaviranomaisten tekemien määräaikaistarkastuksien piiriin todennäköisesti lisää velvollisuuksiin kohdistuvaa valvontaa, joka nykyisin on erittäin vähäistä. Muutos tukisi ehdotetun energijätteen keräämistä ja energijätteeksi lajittelua koskevan kiellon sekä valtioneuvoston asetuksilla säädettyjen erilliskeräysvelvollisuuksien tehokasta toimeenpanoa.

Ehdotetut muutokset jätelain 100 §:ään täsmentäisivät sellaisten jätteiden keräystoiminnasta ilmoitettavia tietoja, jotka ovat tuottajavastuun piirissä, ja tarkentaisivat näiden jätteiden kerääjän velvollisuutta sopia keräyksestä yhteistyössä tuottajayhteisöjen kanssa.

Ehdotusten yhteinen kokonaisvaikuttavuus

Edellä tässä jaksossa kuvattujen neuvontaa ja tiedotusta sekä käytännön jätehuoltoa koskevien ehdotusten vaikutuksia yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätysasteeseen ei voida arvioida tarkasti ennalta. Seuraavassa esitetään esimerkinomaisesti kokonaisarvioinnin pohjaksi karkeat laskelmat vaikutuksista yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätysasteeseen sekä rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämiseen.

Jos oletetaan, että tehostunut tiedotus, neuvonta ja valvonta parantaisivat kotitalouksien jätteiden lajittelutehokkuutta noin puolet teoreettisesta enimmäismäärästä, niin tällöin nykyisellä keräysverkostolla yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi noin neljä prosenttiyksikköä³¹. Jos lisäksi oletetaan, että energiajätteen keräyksen rajoittamisen sekä muiden hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteiden kierrätystä parantavien toimien myötä puolet vuonna 2023 energiajätteenä poltetusta yhdyskuntajätteestä pystyttäisiin ohjaamaan kierrätykseen, voisi sekin nostaa kierrätysastetta noin neljä prosenttiyksikköä³². Näillä oletamuksilla ehdotettujen sääntelytoimien yhteisvaikutus kierrätysasteen nousuun olisi noin kahdeksan prosenttiyksikköä (vuoden 2023 tilanteesta 44 prosenttia tasolle 52 prosenttia). Yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nousun arvioidaan tapahtuvan säännösten voimaantulon jälkeen lähivuosina, mutta asteittain, kun eri toimijat ja kotitaloudet muuttaisivat käytäntöjään. Jätedirektiivin mukainen yhdyskuntajätteen kierrätystavoite tiukentuu siten, että se on 55 painoprosenttia vuoteen 2025 mennessä, 60 painoprosenttia vuoteen 2030 mennessä ja 65 painoprosenttia vuoteen 2035 mennessä. Mikäli tämän esityksen toimien kokonaisvaikuttavuudesta edellä esitetty arvio (noin kahdeksan prosenttiyksikköä) on oikeansuuruinen, on selvää, että lähivuosina tarvitaan tässä esityksessä ehdotetun lisäksi muita vaikuttavia toimia, jotta kierrätystavoitteet saavutetaan.

Pakkausjätteillä on merkitystä paitsi edellä tarkastellun yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen, niin myös eri pakkausmateriaaleja ja kaikkia pakkauksia koskevien tavoitteiden saavuttamisessa. Jälkimmäiset tavoitteet koskevat sekä kuluttaja- että ns. yrityspakkausten (kuljetus- ja ryhmäpakkaukset) jätteitä. Seuraavassa tarkastellaan esimerkinomaisesti ehdotusten kokonaisvaikutusta kriittisimmäksi arvioidun muovipakkausjätteen kierrätystavoitteen saavuttamiseen. Jos oletetaan vuoden 2023 pakkausjätetilastojen³³ tiedoilla, että edellä mainittujen toimien seurauksena nykyisin kierrättämättä jäävän muovipakkausjätteen määrästä puolet ohjattaisiin polton sijasta kierrätykseen, ja jos kerätystä muovipakkausjätteestä puolet saataisiin kierrätetyksi (kierrätystehokkuus nykyisin verrattain tyypillinen 50 prosenttia), muovipakkausjätteen kierrätysaste nousisi noin 10 prosenttiyksikköä noin 39 prosenttiin. Laskelma osoittaa muovipakkausjätteen kierrätystehokkuuden olennaisen merkityksen kierrätyksen edistämässä: jos muovipakkausjätteen kierrätystehokkuus säilyisi jatkossakin 50 prosentissa, 50 prosentin kierrätystavoitteen saavuttaminen edellyttäisi käytännössä kaiken muovipakkausjätteen erilliskeräystä kierrätystä varten. Tavoitteen saavuttamiseksi onkin olennaista, että kierrätyslaitosten kierrätystehokkuutta jatkossa parannetaan ja että muovipakkausjätteet suunnitellaan nykyistä paremmin kierrätettäviksi. Jäteasetuksella ja kansallisella pakkaus- ja pakkausjäteasetuksella säädettyjen erilliskeräysvelvollisuuksien tiukentaminen on ainakin joiltain osin todennäköisesti tarpeen. Lisäksi mahdollinen sekajätteen lajittelulaitosten ja kemiallisen kierrätyksen yleistyminen voi lisätä kierrätetyn muovipakkausjätteen määrää.

³¹ Edellä esitellysti Etteplan Finland Oy:n laatimassa selvityksessä (2025) arvioidaan, että kotitalouksien yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi lähes kahdeksan prosenttiyksikköä nykyisillä erilliskeräysvelvoitteilla, jos kotitalouksien lajittelutehokkuus paranisi puolet lajittelukertymän kasvun teoreettisesta enimmäismäärästä. Tämä vastaisi karkeasti arvioiden noin neljän prosenttiyksikön nousua kierrätysasteessa kaikista yhdyskuntajätteistä.

³² Energiajätteen osalta arvio perustuu Suomen ympäristökeskuksen selvitykseen (2026, s. 80).

³³ Tuottajavastuun kierrätystilastot <https://lvv.fi/ymparisto/tuottajavastuun-kierratystilastot>

Rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämisen asteeseen vaikuttaa eniten se, kuinka tehokkaasti painavat mineraaliset jätteet, kuten betoni- ja tiilijäte saadaan hyödynnettyä. Ehdotettu lajitteluvollisuus sekä tehostunut tiedotus, neuvonta ja valvonta osaltaan edistäisivät myös mineraalisten jätteiden materiaalina hyödyntämistä. Vaikka energiajätteen keräyskiellon vaikutuksen rakennus- ja purkujätteen hyödyntämiseen arvioidaan olevan rajallisempi kuin yhdyskuntajätteen kohdalla, voitaisiin hyödyntämistä nostaa todennäköisesti useita prosenttiyksiköitä, jos nyt energiajätteenä käytettyä kierrätyskelpoista jätettä ohjattaisiin jatkossa kierrätykseen.

4.2.3 Esityksen muut ympäristövaikutukset

Esityksen ympäristövaikutukset perustuvat pitkälti siihen, että edellä jaksossa 4.2.2 arvioidut jätteiden erilliskeräystä ja kierrätystä koskevat vaikutukset toteutuvat. Muut esityksen ympäristövaikutukset ovat välillisiä ja johtuvat pidemmällä aikataululla tapahtuvista muutoksista, joten epävarmuudet varsinkin vaikutusten merkittävyyden arvioinnissa ovat suuria.

Luonnonvarojen käyttö

Esitys parantaisi jätteiden kierrätystä ja edistäisi siten kiertotaloutta, mikä vähentäisi tarvetta käyttää neitseellisiä luonnonvaroja. Luonnonvarojen ylikulutus on keskeinen ajuri useille ympäristöongelmille. Luonnonvarojen otto ja jalostus aiheuttavat esimerkiksi noin 55 prosenttia kasvihuonekaasupäästöistä ja yli 90 prosenttia maalla tapahtuvasta luontokadosta³⁴. SER-jätteen keräyksen ja kierrätyksen parantuminen olisi keskeistä luonnonvarojen käytön kannalta, koska SER-jäte sisältää myös kriittisiä raaka-aineita ja arvokkaita materiaaleja, jotka olisi ensiarvoisen tärkeää saada kierrätettyä.

Esitys edistäisi kiertotaloutta, jos sen myötä tuotteiden uudelleenkäyttö ja käyttökelpoisten tuotteiden pitäminen käytössä yleistyisi. Esimerkiksi jätelain 93 §:ään ehdotetun muutoksen myötä kunnan olisi neuvonnassaan ja tiedotuksessaan kiinnitettävä erityistä huomiota myös uudelleen käytön edistämiseen. Tuotteiden uudelleenkäyttö on yleisten kiertotalouden periaatteiden ja jätelain 8 §:ssä säädetyn etusijajärjestyksen mukaan yksi ensisijaisista keinoista verrattuna esimerkiksi jätehuoltotoimiin.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja siihen sopeutuminen

Esitys todennäköisesti tuottaisi myönteisiä vaikutuksia ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi, joskin niiden tarkka määrällinen arviointi on hyvin vaikeaa. Parantuva jätteiden lajittelu, erilliskeräys ja kierrätys todennäköisesti vähentäisivät kasvihuonekaasupäästöjä. Lajittelun ja erilliskeräyksen parantaminen vähentäisi sekalaisen yhdyskuntajätteen määrää, mikä vähentäisi sen polttamista ja siitä aiheutuvia kasvihuonekaasupäästöjä. Paremmen lajittelun myötä erillään kerättävät jätteet olisivat korkealaatuisempia, ja niistä suurempi osa saataisiin todennäköisesti kierrätettyä mahdollisimman korkealaatuisesti, mikä vähentäisi tarvetta neitseellisten luonnonvarojen käytölle ja lopulta myös kasvihuonekaasupäästöjä.

Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman (2025)³⁵ mukaan jätteenpolton päästöt ovat kasvaneet vuodesta 2005 lähtien hyvin merkittävästi, mikä johtuu yhdyskuntajätteen ja muun jätteen energiahyödyntämisen lisääntymisestä. Myös jätteiden tuonti poltettavaksi on kasvanut

³⁴ UNEP, Global Resources Outlook 2024.

³⁵ Ympäristöministeriö 2025: Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelma. Ympäristöministeriön julkaisu 2025:33.

merkittävästi vuosina 2022–2024. Keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman toimenpidepakettiin sisältyy politiikkatoimina muun muassa se, että selvitetään mahdollisuuksia edistää kierrätystä ja vähentää kierrätyskelpoisen jätteen polttamista, vaikka päästövähennyksiä on vaikea ennalta arvioida. Jätteenpolton kasvihuonekaasupäästöjen kokonaiskehitykseen vaikuttaa kuitenkin merkittävästi se, kuinka jätteiden tuonnin määrä poltettavaksi kehittyy.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (2026)³⁶ arvioitu rajoitus energijätteen keräämiseen (ehdotettu 15 c §) voisi aiheuttaa energiantuotantoon vaikutuksia, joilla on merkitystä kasvihuonekaasupäästöjen kannalta. Ehdotus todennäköisesti vähentäisi rinnakkaispolton jätemääriä sekä vaikuttaisi jätehuollon toimintakenttään muuttamalla rinnakkaispolttolaitosten polttoainevalikoimaa tai kannustamalla hyödyntämään muita energialähteitä. Rinnakkaispolttolaitoksissa jätettä poltetaan muiden polttoaineiden rinnalla. Mikäli poltettavan jätteen saatavuus heikenee energiatarpeen pysyessä ennallaan, syntyy lyhyellä aikavälillä tarve korvata jäte muilla polttoaineilla. Rinnakkaispolttolaitoksissa polttoainejakauma vaihtelee jo nykyisin polttoaineiden hinnan ja saatavuuden mukaisesti. Jätteiden osuus rinnakkaispolttolaitoksissa yhteensä vuonna 2023 oli noin 10 % polttoaineiden painosta ja noin 15 % tuotetusta energiasta. Lisäksi biopolttolaitoksiin katsottava A- ja B-luokan puujäte kattoi reilut 5 % polttoaineiden painosta ja reilut 6 % tuotetusta energiasta. Lyhyellä aikavälillä rinnakkaispolttolaitokset voivat korvata jätteistä polttoainetta polttoteknologiansa rajoissa esimerkiksi muilla kiinteillä polttoaineilla, kuten biopohjaisilla polttoaineilla. Pitkällä aikavälillä toiminnanharjoittajat ehtivät reagoida tapahtuviin tai ennakoituihin toimintaympäristön muutoksiin investointien avulla. Selvityksen mukaan myös rinnakkaispolton osalta investoinnit lämpöpumppuihin, hukkalämmön hyödyntämiseen ja sähkökattiloihin voisivat korvata supistuvaa jätteenpoltoa.

Selvityksessä ei esitetty tarkempia arvioita näiden ratkaisuiden mahdollisuuksista vähentää poltton perustuvaa energiantuotantoa. Energiantuotantovaikutukset heijastuvat myös kasvihuonekaasupäästöihin. Kasvihuonekaasujen osalta jätteen polttamisen väheneminen voi tuottaa päästöjen nettovähennystä ottaen huomioon korvaavat polttoaineet ja energianlähteet. Selvityksen mukaan, jos jätteet päätyisivätkin energijätteen sijaan sekajätteeseen, lisääntyisi jätevoimaloihin päätyvä jätemäärä, mutta polton kasvihuonekaasupäästöt pysyisivät ennallaan.

Luonnon monimuotoisuus

Luonnonvarojen otto ja jalostus aiheuttavat esimerkiksi yli 90 prosenttia maalla tapahtuvasta luontokadosta.³⁷ Luonnonvarojen ylikulutus ja ympäristön saastuminen ovat merkittäviä ajureita maailmanlaajuiselle luontokadolle. Parantuvan kierrätyksen myötä esitys vähentäisi epäsuorasti tarvetta neitseellisten luonnonvarojen käytölle, mikä vähentäisi haitallisia vaikutuksia luonnon monimuotoisuudelle. Määrällisiä arvioita esityksen vaikutuksista luonnon monimuotoisuudelle ei ole mahdollista tehdä luotettavasti.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (2026)³⁸ tarkemmin tarkasteltu energijätteen keräyskielto voi saada aikaan energiantuotantovaikutuksia, jotka heijastuvat vaikutuksina luonnon monimuotoisuuteen. Jos energiapuun kysyntä kasvaisi, tämä voisi heijastua negatiivisesti maankäyttösektorin nettonielutavoitteisiin ja luontokadon pysäyttämiseen. Selvityksen mukaan myös rinnakkaispolton osalta investoinnit lämpöpumppuihin, hukkalämmön hyödyntämiseen ja sähkökattiloihin voisivat korvata supistuvaa jätteenpoltoa.

³⁶ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#).

³⁷ UNEP, Global Resources Outlook 2024.

³⁸ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#).

4.2.4 Yritysvaikutukset

Esityksellä arvioidaan olevan taloudellisia vaikutuksia etupäässä jätteitä tuottaviin kaupan ja teollisuuden alan yrityksiin sekä jätehuoltoalalla toimiviin yrityksiin. Tyypillisesti jätehuoltoa koskeva uusi sääntely lisää jätettä tuottavien yritysten kustannuksia ja jätehuoltoalan yritysten liiketoimintamahdollisuuksia.

Ehdotettujen neuvontaa ja tiedotusta koskevien velvollisuuksien aiheuttamat taloudelliset vaikutukset yrityksiin arvioidaan maltillisiksi. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus (21 a §) edellyttäisi huolehtimista jätteen keräyspaikan lajitteluohjeistuksen ajantasaisuudesta sekä tiedon jakamista lajittelu- ja keräysjärjestelystä myös liikekiinteistöillä, mikä aiheuttaisi joidenkin vuosien välein toistuvia maltillisia kustannuksia. Koska kunta ei tuota jätettä koskevaa neuvonta- ja tiedotusmateriaalia liikekiinteistöille, tiedottamisen kustannukset voisivat olla liikekiinteistöissä hieman suurempia kuin asunto-osakeyhtiöissä. Liikekiinteistöissä kiinteistön haltijan valtuuttamana isännöitsijä tai huoltoyhtiö voisi toimittaa jätehuoltopalveluita kiinteistölle toimittavan yrityksen lajitteluohjeistukset kiinteistön käyttäjille. Toisaalta liikekiinteistö voi saada taloudellista hyötyä, jos sen jätteiden lajittelu tehostuu ja sen käyttämässä jätehuoltopalvelussa sovelletaan lajitteluun kannustavaa hintaohjausta.

Vastaavanlaisia vaikutuksia arvioidaan olevan jätehuollon laatuvaatimuksia ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuutta koskevalla ehdotuksella (21 b §). Voimassa olevan lainsäädännön edellyttämän erilliskeräyksen järjestäminen sekä uusi, lisäinen neuvonta voisivat vähäisessä määrin nostaa jätettä tuottavien yritysten jätehuoltokustannuksia.

Jakelijan tiedottamisvelvollisuuden (57 §) tiukentaminen lisäisi vähäisessä määrin jakelijalle tiedottamisesta aiheutuvia kustannuksia riippuen tiedottamisen toteutustavasta. Esimerkiksi myymälöissä olevat kyltit ja muut opasteet sekä muu tiedottaminen voisivat aiheuttaa sekä keräilyalustoissa että toistuvia kustannuksia, joiden määrän arvioidaan kuitenkin olevan vähäinen. Jätelain 57 §:n muutoksella tavoitellaan kuluttajien tietoisuuden lisääntymistä, mikä lopulta lisäisi SER-jätteen keräystä. Jos muutos lisäisi vastaanotetun SER-jätteen määrää, aiheutuisi jakelijoille kustannuksia tämän jätteen säilyttämisestä ja toimittamisesta edelleen jätehuoltoon. Lisääntyvä SER-jätteen keräys lisäisi vähäisessä määrin tuottajayhteisön kustannuksia, koska tuottajayhteisö vastaa jakelijan vastaanottaman jätteen kuljetuksesta ja käsittelystä. Tuottajan kustannuksia vähentää se, että osa SER-jätteestä on arvoltaan positiivista.

Ehdotetun 15 c §:n mukaisen energijätteen keräämisen rajoittamisen vaikutuksia tarkemmin arvioineessa Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä (2026)³⁹ ehdotuksen taloudellisten vaikutusten arvioitiin riippuvan siitä, kuinka alan yritykset reagoivat sääntelyn muutokseen. Energijätteen keräyksen rajoittaminen heikentäisi nykyisten jätepolttoaineen valmistuslaitosten sekä jossain määrin myös rinnakkaispolttolaitosten toimintaedellytyksiä (ks. jakso 4.2.7). Selvityksen mukaan on kuitenkin mahdollista, että energijätettä keräävät ja käsittelevät yritykset olisivat samoja toimijoita, jotka energijätekeräyksen loppuessa pystyisivät lisäämään kierrätykseen menevien jätteiden lajittelu- ja esikäsittelytoimintaa ja keräämään kyseiset jätteet.

Energijätteen keräämisen rajoittaminen voisi nostaa jätteen erilliskeräyksen kustannuksia varsinkin toimeenpanon alkuvaiheessa, koska se aiheuttaisi tarpeen uudistaa käytäntöjä (ohjeistus, neuvonta, sopimukset). Lisäkustannukset siirtyisivät pääosin jätteen tuottajilta perittäviin jättemaksuihin.

³⁹ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#).

Kierrätysasteen nostaminen lisännee jätettä tuottavien yritysten ja tuottajayhteisöjen jätehuoltokustannuksia lyhyellä aikavälillä, koska jätteen polttaminen/energiana hyödyntäminen on useimmiten halvempaa kuin materiaalikierrätys. Kierrätysteknologioiden kehittyminen ja kierratetyn raaka-aineen kysynnän lisäys vaikuttaa kuitenkin todennäköisesti pidemmällä aikavälillä kierrätyksen kustannuksia alentavasti. Vastaavasti esimerkiksi mahdollinen jätteenpolttoa koskeva taloudellinen ohjaus tullee nostamaan polton kustannuksia.

Jätteen syntyipaikkalajittelun lisääntyminen voi lisätä erilliskeräykseen ja jätekuljetuksiin liittyvää liiketoimintaa.

Lainsäädännön erityisesti mikroyrityksille aiheuttamaa hallinnollista taakkaa vähentäisi jätelain 121 §:ään ehdotettu muutos, jolla rajattaisiin velvollisuutta laatia siirtoasiakirja. Ehdotettu lainmuutos kuitenkin vastaisi pitkälti jo nyt noudatettavaa käytäntöä, joten taakan vähentyminen jäisi käytännössä vähäiseksi.

4.2.5 Kotitalouksien asema ja vaikutukset kunnallisen jätehuollon kustannuksiin

Jätelain 93 §:n muutosehdotuksen mukaan kunnan olisi osoitettava neuvontaan ja tiedotukseen riittävä rahoitus, jonka määrästä ja laskentaperusteista voitaisiin myöhemmin antaa tarkempia säännöksiä valtioneuvoston asetuksella. Jos ehdotetut muutokset johtaisivat siihen, että neuvontaan ja tiedottamiseen panostettaisiin taloudellisesti nykyistä merkittävästi enemmän ja olettaen, että kaikki muut jätehuollon kustannukset pysyvät samoina, voisi ehdotus nostaa kotitalouksien jätemaksua arviolta joillakin prosenteilla.

Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus (21 a §) edellyttäisi, että esimerkiksi asunto-osakeyhtiön olisi jaettava asukkaille kunnalta tai kunnalliselta jätelaitokselta saatavaa neuvontamateriaalia jätteiden lajittelusta. Tietoa lajittelun vaikutuksista jätehuollon kustannuksiin voitaisiin välittää asukkaille esimerkiksi osana yhtiön vuotuista toimintakertomusta ja erillisin tiedottein. Tämä aiheuttaisi todennäköisesti vain vähäisiä kustannuksia, koska ohjeistusta ei tarvitse uusia vuosittain, eikä tiedon sisällyttämisen yhtiön toimintakertomukseen arvioida aiheuttavan merkittäviä kustannuksia.

Esityksen myötä tehostuva jätteiden lajittelu ja parantuva erilliskeräys ja kierrätys voisivat saada aikaan myös myönteisiä vaikutuksia jätehuoltokustannusten suhteen. Jätelain 78 §:n mukaan kunnan jätemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja mahdollisuuksien mukaan kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että useilla alueilla on voimassa kannustava hinnoittelu, jonka ansiosta sekalainen yhdyskuntajäte aiheuttaa jätteen tuottajalle suu-remmat kustannukset kuin erilliskerättävä jäte. Vähentyvä sekalaisen yhdyskuntajätteen määrä ja lisääntynyt jätteiden erilliskeräys voisivat näin alentaa jätehuollon kustannuksia.

4.2.5 Julkinen talous

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä välittömiä vaikutuksia julkiseen talouteen. Esitykseen sisältyvien uusien ohjauskeinojen tehokas täytäntöönpano edellyttäisi alkuvaiheessa viranomaisten voimavarojen kohdentamista koulutukseen. Esityksessä ei ehdoteta viranomaiselle uusia voimavaroja.

Esityksellä ei myöskään arvioida olevan vaikutuksia kuntatalouteen. Jätelain 93 §:n 1 momenttiin ehdotetun muutoksen myötä lisääntynyt neuvonta katettaisiin jätemaksuilla.

Suomi maksaa EU:n budjettiin vuosittain melkein 90 miljoonaa euroa kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrään perustuvaa omavaramaksua⁴⁰. Komissio on ehdottanut, että kierrättämättömän muovipakkausjätteen määrään perustuvan oman varan määräytymishintaa korotettaisiin nykyisestä 0,8 euroa/kg 1,0 euroon/kg ja että määräytymishinta sidottaisiin inflaatioon vuodesta 2028 alkaen. Lisäksi komissio on ehdottanut SER-omavaramaksun käyttöön ottamista. Ehdotuksen mukaan maksun suuruus olisi 2 €/kg keräämätöntä SER-jätettä, ja hinta olisi sidottu inflaatioon⁴¹. Esimerkiksi vuoden 2023 raportoitujen määrien perusteella vuotuinen SER-omavaran on arvioitu olevan Suomelle noin 175 miljoonaa euroa. Omavaramaksujen muutokset kompensoidaan EU:n budjetissa bruttokansantuloon (BKTL) perustuvalla BKTL-omalla varalla. Kompensoitavien maksuosuuksien suuruus riippuu myös muiden maiden omavaramaksujen kehityksestä.

Yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen (erityisesti muovi- ja puupakkausjätteen) kierrätysasteiden ja SER-keräysasteen nostaminen vähentää sellaisten julkistaloudelle aiheutuvien taloudellisten seuraamusten riskiä, jotka EU:n tuomioistuin voi Suomelle määrätä unionioikeudellisten velvoitteiden laiminlyömisestä. Kuten edellä (luku 1.1) on kerrottu, Euroopan komissio käynnisti heinäkuussa 2024 rikkomusmenettelyn Suomea vastaan jätedirektiivin yhdyskuntajätteen vuoden 2020 kierrätystavoitteen ja sähkö- ja elektroniikkalaiteromudirektiivin (SER-direktiivin) sähkö- ja elektroniikkalaiteromun vuoden 2019 keräystavoitteen saavuttamatta jäämisestä. Suomi on varhaisvaroitusmenettelyssä myös vuodelle 2025 asetettujen yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätysasteiden tavoitteiden saavuttamatta jäämisestä. Komissio voi rikkomusmenettelyn edetessä nostaa kanteen EU:n tuomioistuimessa, joka lopulta voi määrätä jäsenvaltion maksamaan kiinteämääräisen hyvityksen ja uhkasakon (Euroopan Unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 260(2) artikla). Vakiintuneen EU-oikeuden käytännön mukaan taloudellisten seuraamusten on oltava määrältään paitsi oikeasuhtaisia, myös riittäviä ja vaikuttavia rikkomuksen päättämiseksi. Näin ollen ei voida sulkea pois suuruudeltaan huomattavien taloudellisten seuraamusten mahdollisuutta, jos Suomi ei noudata EU:n lainsäädäntöä ja saavuta siinä asetettuja, jäsenmaita oikeudellisesti sitovia tavoitteita.

4.2.6 Kansantalous

Esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä välittömiä vaikutuksia kansantalouteen. Esityksen kiertotaloutta edistävät vaikutukset painottuvat voimakkaasti jätehuoltoon.

Esityksessä tavoiteltu parantunut lajittelu, erilliskeräys ja kierrätys voisivat lisätä työllisyyttä ja liiketoimintamahdollisuuksia näillä toimialoilla toimivissa yrityksissä. Toisaalta esityksellä on tarkoitus vähentää Suomessa syntyvän kierrätyskelpoisen jätteen lajittelua energijätteeksi ja polttamista, jonka on arvioitu olevan ainakin osin vastoin voimassa lainsäädäntöä. Näin ollen esitys heikentäisi tällaisen elinkeinotoiminnan edellytyksiä.

Esitys todennäköisesti parantaisi kierrätysmateriaalien laatua ja lisäisi niiden tarjontaa, mikä parantaisi kierrätys- ja kiertotalousmarkkinoiden kasvun ja kehittymisen edellytyksiä. Esityksen myötä lisääntyvä kierrätys sekä tuotteiden ja materiaalien arvon säilyttäminen lisääisivät taloudellisen arvon säilymistä ja vähentäisivät jonkin verran taloudellista hukkaa kansantaloudessa.

⁴⁰ Neuvoston päätös (EU, Euratom) 2020/2053, annettu 14 päivänä joulukuuta 2020, Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä ja päätöksen 2014/335/EU, Euratom kumoamisesta.

⁴¹ Euroopan komission ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin omien varojen järjestelmästä ja päätöksen (EU, Euratom) 2020/2053 kumoamisesta ([COM\(2025\) 574 final](#)) Bryssel 16.7.2025. Valituneuvoston U-kirjelmä [U 48/2025](#).

Kiristyvää sääntelyä voisi kannustaa innovaatioihin ja teknologiakehitykseen kierrätys- ja kiertotalousmarkkinoilla sekä hyödyntämään esimerkiksi uusia energianlähteitä.

Edistyvä kierrätys voisi vähäisessä määrin parantaa kansantalouden omavaraisuutta ja huoltovarmuutta. Toisaalta poltettavan jätteen saatavuuden väheneminen voisi kasvattaa tällaisen jätteen tuontia, mikäli jätteen polttaminen ei vastaavasti vähene.

Esitys voisi vähäisessä määrin lisätä myös työllisyyttä aloilla, jotka perustuvat jätteiden kierrätykseen ja kiertotalouden liiketoimintamalleihin. Kokonaisuutena esityksellä ei arvioida olevan merkittäviä työllisyysvaikutuksia.

4.2.7 Vaikutukset energiatalouteen

Esityksellä voi olla välillisiä energiataloudellisia vaikutuksia, joita ei kuitenkaan arvioida merkittäviksi. Jos ehdotetuilla toimilla onnistuttaisiin parantamaan jätteiden lajittelua ja kierrätystä, näiden jätteiden polttaminen vähentyisi. Todennäköisesti muutokset esimerkiksi poltettavan jätteen koostumuksessa ja määrässä tapahtuisivat vähittäisesti.

Suomessa toimii yhdeksän yhdyskuntajätettä polttavaa jätevoimalakokonaisuutta. Jätteenpolttolaitokset hyödyntävät jätteen poltosta saatavaa energiaa kaukolämmön ja sähkön tuotannossa. Jätteenpoltoon liittyy myös tehottomuutta (lämpöylijäämä), kun kesäkuukausina lämmön kysyntä on vähäistä, mutta jätteitä on pakko polttaa rajallisen varastokapasiteetin vuoksi. Yhteenlaskettua polttokapasiteettia jätteenpolttolaitoksissa on noin 2,5 miljoonaa tonnia, josta noin 2,3 miljoonaa tonnia yhdyskuntajätettä polttavissa voimaloissa. Lisäksi Suomessa toimii 26 jätteen rinnakkaispolttolaitosta, joista 17 on viime vuosina raportoinut polttaneensa yhdyskuntien jätteistä jalostettua polttoainetta. Ympäristölupien mukaista vuosittaista jätteenpolttokapasiteettia rinnakkaispolttolaitoksissa on yhteensä noin 1,1 miljoonaa tonnia, mutta tyypillisesti laitokset käyttävät tästä vain osan, jopa alle puolet. Kapasiteetista 688 000 tonnia on energiahuollon toimialalla ja loput teollisuudessa. Teollisuuden toimialoista massa- ja paperiteollisuus on suurin 306 900 tonnin kapasiteetillaan. Laitosten vuosittaiset polttoainevalinnat riippuvat polttoaineiden saatavuudesta ja hinnoista. Yhdyskuntajätteen lajittelun mahdollinen tehostuminen – ja siitä seuraava sekalaisen yhdyskuntajätteen koostumuksen ja lämpöarvon muutos – ja jätteenpolton mahdollinen väheneminen sekä jätevoimaloissa että rinnakkaispolttolaitoksissa heijastuvat kaukolämpöjärjestelmään ja yksittäisiin toiminnanharjoittajiin.⁴²

Jätteenpoltoa hyödynnetään 28 kaukolämpöverkossa 38 kunnan alueella, ja yhteensä noin 1,4 miljoonan asukkaan kodin lämmitys on kytkeytynyt jätteenpoltoon. Vuonna 2024 tuotetusta kaukolämmöstä noin yhdeksän prosenttia tuotettiin jätteillä tai jäteperäisillä polttoaineilla. Jätteiden hyödyntäminen kaukolämmön tuotannossa on voimakkaasti keskittynyt yhdyskuntajätteen polttamiseen jätteenpolttolaitoksissa vain muutamien kuntien alueella.⁴³

Energiataloudellisten vaikutusten määrään ja laatuun vaikuttaa se, kuinka tehokkaiksi ehdotettavat sääntelytoimet osoittautuvat jätteiden lajittelun, erilliskeräyksen ja kierrätyksen edistämisessä sekä se, kuinka jätteenpoltto- ja rinnakkaispolttolaitokset reagoivat toimintaympäristön muutoksiin lyhyellä ja pitkällä aikavälillä. Lyhyellä aikavälillä mahdolliset muutokset

⁴² Suomen ympäristökeskus 2026: Selvitys kierrätyksen edistämisen ja jätteenpolton hillinnän ohjauskeinoista: Lajittelun ja erilliskeräyksen normiohjauksen sekä jätteenpolton ja sen kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamisen tarkastelu. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:4](#), ks. erityisesti luvut 2.1.5, 2.1.6 ja 12.

⁴³ Suomen ympäristökeskus 2026, s. 131–132.

jätteenpolton määrissä tai polttoaineen energiasisällössä voivat johtaa esimerkiksi polttoprosessin säätämiseen, jäteperäisen polttoaineen säästämiseen lämmityskausiksi tai jäteperäisen polttoaineen korvaamiseen muilla polttoaineilla. Pitkällä aikavälillä toimijat voivat mukauttaa toimintaan esimerkiksi investoimalla esimerkiksi lämpöpumppuihin, hukkalämmön hyödyntämiseen ja sähkökattiloihin ja näin korvata jätteenpoltoa. On myös mahdollista, että vähenevää kotimaisen jätteen poltettavaa määrää korvataan tuomalla jäteperäistä polttoainetta ulkomailta.

4.2.8 Muut ihmisiin kohdistuvat ja yhteiskunnalliset vaikutukset

Esityksellä ei ole tunnistettu olevan välittömiä ja merkittäviä perus- ja ihmisoikeuksien konkreettiseen toteutumiseen liittyviä vaikutuksia tai vaikutuksia, jotka kohdistuisivat eri tavalla eri ihmisryhmiin.

Jätteiden lajittelua koskevat vaatimukset voivat kuormittaa esimerkiksi toimintakyvyltään rajoittuneita. Myös ajantasaisen tiedon riittämätön saatavuus eri kielillä voi kohdella epätasaisesti eri ihmisryhmiä. Esityksen mukaisilla ehdotuksilla laajentaa useita neuvonta- ja tiedotusvelvollisuuksia pyritään osaltaan siihen, että kaikilla olisi saatavilla riittävä tieto ja tosiasialliset mahdollisuudet jätteiden lajittelemiseksi asianmukaisesti, eikä kohtuutonta kuormitusta aiheutuisi. Lisääntyvä tieto ja parantuvat valmiudet jätteiden lajitteluun voivat edistää myös sitä, että lajittelu esimerkiksi kotitalouksissa jakautuu tasaisesti eikä esimerkiksi sukupuolittuneesti.

4.2.9 Vaikutukset viranomaisiin

Esityksen mukaan jätelain 22 §:ssä nimettäisiin Luonnonvarakeskus (Luke) viranomaiseksi, joka ohjaa ja edistää elintarvikejätteen määrän vähentämistä. Esitys lisäisi jossain määrin Luken tehtäviä, vaikka uusi koordinoititehtävä soveltuu luontevasti sen nykyisiin seuranta- ja raportointitehtäviin. Voidaan kuitenkin olettaa, että jatkossa komissio pitää nykyistä aktiivisemmin yhteyttä elintarvikejätteen vähentämistä koordinoivaan viranomaiseen, mistä aiheutuu Lukelle lisätyötä. Luken arvioidaan voivan toteuttaa ehdotuksista aiheutuva lisätyö nykyisten voimavarojen puitteissa.

Ehdotus tehostaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen erilliskeräyksen valvontaa (124 §) ei varsinaisesti lisäisi toimivaltaisten valvontaviranomaisten tehtäviä, sillä tämä valvonta kuuluu nykyisinkin näiden viranomaisten tehtäväksi ja valvontaa voidaan usein tehdä osana muuta jätelain tai ympäristönsuojelulain mukaista valvontaa. Valvonnan suunnitelmallisuuden lisääminen vaikuttaisi valvontatehtävien järjestelyihin, mutta muutoksen ei arvioida vaativan lisää henkilöstövoimavaroja. Ehdotuksen seurauksena valvontaviranomaisen voimavaroja kohdennettaisiin nykyistä enemmän jätteen erilliskeräysvelvollisuuksien valvontaan, mikä vastaavasti vähentäisi muuta valvontaa. Valvontaviranomaisen tulisi kohdistaa käytettävissä olevat voimavarat mahdollisimman tasapainoisesti eri valvontakohteisiin ottaen huomioon jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvat riskit ja ympäristövaikutukset.

4.2.10 Esityksen yhtymäkohdat energian alkuperätakuista annetun lain muutosesitykseen

Esityksellä on yhtymäkohtia työ- ja elinkeinoministeriössä valmisteltavana olevaan energian alkuperätakuista annetun lain (1050/2021) muutokseen (hankenumero TEM035:00/2023), jäljempänä *alkuperätakuulain muutosesitys*, jolla pantaisiin täytäntöön hukkalämmön määrittelmää koskeva Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen 2025 kirjaus. Lausunnoille 27.3.2026

lähetetyn hallituksen esitysluonnoksen⁴⁴ mukaan hukkalämmön määritelmää täydennettäisiin tavalla, jonka seurauksena jätteenpolttolaitos voisi saada sekalaisen yhdyskuntajätteen, rakennus- ja purkujätteen ja muun vastaavan sekalaisen jätteen poltosta tuottamalleen lämmölle hukkalämmön alkuperätakuut, jos se huolehtii kyseisen jätteen esilajittelusta ennen polttoa ja siitä, että esilajittelusta saadaan merkityksellinen määrä muuta kierrätyskelpoista jätettä kuin metallia kierrätystä varten. Näin esilajittelulaitteistoon investoiville tai sellaista hyödyntäville jätteenpolttolaitoksille muodostuisi mahdollisuus saada lämmölle hukkalämmön alkuperätakuut. Alkuperätakuiden hakeminen olisi jätteenpolttolaitoksille vapaaehtoista.

Alkuperätakuulain muutosesityksellä arvioidaan olevan sekä myönteisiä että kielteisiä vaikutuksia jätteen kierrätyksen kehittymisen kannalta. Esitys voisi luoda kannusteen investoida sekalaisen jätteen esilajittelulaitoksiin alkuperätakuiden saamiseksi. Jos nämä laitteistot osoittautuisivat riittävän tehokkaiksi, voisi se lisätä etenkin muovijätteen kierrätystä ja siten tukea muovipakkausjätteen ja jossain määrin myös yhdyskuntajätteen ja rakennus- ja purkujätteen kierrätystavoitteiden saavuttamista ja vähentää tältä osin jätteenpolton kasvihuonekaasupäästöjä. Kuten tämän esityksen jaksossa 5.1.1.1 käy ilmi, kiertotalouslakia valmistellut työryhmä arvioi velvollisuutta lajitella yhdyskunnista ja rakennus- ja purkutoiminnasta peräisin olevasta sekalaisesta jätteestä erikseen kierrätyskelpoinen ja uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte ennen jäännösjätteen hyödyntämistä. Suomen ympäristökeskuksen selvitykseen tukeutuen työryhmä esitti, että kiertotalouslaissa ei säädettäisi jälkilajitteluvollisuutta erityisesti siksi, että sen vaikuttavuuteen liittyy epävarmuuksia ja sääntelytaakka arvioidaan merkittäväksi. Voidaan arvioida, että alkuperätakuulain muutosesityksen mukainen kannustin jätteenpolttolaitoksille investoida vapaaehtoisesti esilajittelulaitoksiin täydentäisi tässä esityksessä ehdotettuja toimia kierrätyksen lisäämiseksi.

Toisaalta alkuperätakuiden saaminen jätteenpolttolaitoksen lämmölle ja siitä aiheutuvat taloudelliset hyödyt voisivat luoda kannusteen polttaa nykyistä enemmän jätettä ja turvautua jätehuollossa pitkälläkin tähtäyksellä jätteen polttoon. Näin voisi syntyä jopa kannuste perustaa uusia jätteenpolttolaitoksia, ja tarve poltettavalle jätteelle lisääntyisi entisestään. Tämä voisi johtaa kierrätystä tukevien investointien hidastumiseen, mikä pitkällä tähtäyksellä hidastaisi kierrätyksen kehittymistä. Muutos voisi myös lisätä jätteen tuontia polttoon ja siten Suomen hiilidioksidipäästöjä. Suomen kierrätysasteeseen jätteen tuonnilla ei olisi vaikutusta, koska kierrätysaste lasketaan Suomessa syntyvästä jätteestä.

Alkuperätakuulain muutosesitys voi siis edellä kuvatusti vaikuttaa jätteen kierrätystä lisäävästi tai vähentävästi, ja kokonaisvaikutusta on vaikea arvioida. Kuitenkin esityksen kierrätystä lisäävän vaikutuksen arvioidaan olevan suuruusluokaltaan vähäinen.

5 Muut toteuttamisvaihtoehdot

5.1 Vaihtoehdot ja niiden vaikutukset

Tässä osiossa tarkastellaan vaihtoehtoja yhdyskuntajätteiden kierrätyksen ja SER-jätteen keräyksen tehostamiseksi. Näiden teemojen osalta ehdotukset perustuvat pääosin kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietinnössä ehdotettuihin sääntelytoimiin⁴⁵. Tarkastelussa on myös

⁴⁴ Luonnos hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta [VN /13157/2023](#)

⁴⁵ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#).

joitakin sellaisia työryhmän käsittelemiä sääntelytoimia, joita ei ehdoteta toteutettavaksi tässä esityksessä.

Nollavaihtoehtoa, jossa ei tehtäisi mitään lainsäädäntömuutoksia yhdyskuntajätteiden ja pakkausjätteiden kierrätyksen eikä SER-jätteen keräyksen tehostamiseksi, ei pidetä EU-lainsäädännön riittävän täytäntöönpanon näkökulmasta mahdollisena. EU:n lainsäädännössä asetetaan Suomea sitovat tavoitteet yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätysasteelle ja SER-jätteen keräysasteelle. Euroopan komissio on ryhtynyt edellä jaksossa 1 tarkemmin kuvattuihin toimiin Suomea vastaan. Myös rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämistä koskevan tavoitteen saavuttaminen edellyttää lisätoimia.

Vuoden 2025 lopussa valmistuneen Suomen ympäristökeskuksen laatiman jätelain vuoden 2021 muutosten jälkiarvioinnin mukaan ei näytä siltä, että jätedirektiivin yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet saavutetaan nykyisillä toimilla⁴⁶. Sama koskee pakkausjätteistä ainakin muovipakkausjätettä sekä mahdollisesti puupakkausjätettä ja kaikkia pakkauslajeja yhteisesti koskevaa tavoitetta. SER-jätteen keräysaste on puolestaan laskenut 63 %:sta 46 %:iin vuosina 2020–2023. Täten on ilmeistä, että edellä mainittujen tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan uusia sääntelytoimia.

5.1.1 Yhdyskuntajätteen kierrätyksen tehostaminen

5.1.1.1 Velvollisuus lajitella sekalaista jätettä ennen polttoa

Jätteen syntypaikkalajittelun ja lajitteluaktiivisuuden nostamisen lisäksi tai vaihtoehtona kierrätystä voisi olla mahdollista lisätä säätämällä pakolliseksi lajitella kierrätyskelpoinen materiaali erilleen sekalaisesta jätteestä ennen sen hyödyntämistä energiana tai polttamista (jäljempänä myös ”jätkilajitteluvollisuus”).

Kiertotalouslakia valmistellut työryhmä arvioi velvollisuutta lajitella yhdyskunnista ja rakennus- ja purkutoiminnasta peräisin olevasta sekalaisesta jätteestä erikseen kierrätyskelpoinen ja uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte ennen jäännösjätteen hyödyntämistä.⁴⁷ Ohjauskeino arvioitiin tarkemmin myös Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä⁴⁸.

Tukeutuen aiempiin tutkimuksiin sekä sidosryhmähaastatteluihin Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä esitetään osin keskenään ristiriitaisia arvioita ja kokemuksia sekajätteen jätkilajittelun tarkoituksenmukaisuudesta ja vaikutuksesta kierrätykseen. Selvityksen mukaan erityisesti muovipakkausjätteitä voitaisiin aiemman VTT:n MSWPlast-hankkeen tulosten perusteella jätkilajittelun avulla kierrättää merkittävästi enemmän (jopa 18 prosenttiyksikköä, jos kaikki sekajäte jätkilajiteltaisiin ja samalla syntypaikkalajittelu tehostuisi). Aiemmassa VTT:n MSWPlast-hankkeessa oli tuotu esiin, että kokemukset Hollannista, Ruotsista ja Norjasta viittaavat siihen, että nykyaikaiset lajittelulaitokset pystyvät erottamaan tehokkaasti muovit (ja tarvittaessa muutkin materiaalit) sekajätteestä. MSWPlast-hankkeen johtopäätös on, että sekajätteestä erotettujen muovien kierrätettävyyden ei poikkea erilliskerätyistä. Jätkilajittelun muovin laatu saadaan selvityksen mukaan vastaamaan erilliskerätyn muovin laatua, kunhan panostetaan

⁴⁶ Suomen ympäristökeskus 2025: Jätelakimuutos 714/2021 – Jälkiarviointi tiettyjen säännösten aiheuttamista vaikutuksista, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2025:37](#).

⁴⁷ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#), s. 85.

⁴⁸ Suomen ympäristökeskus 2026: Selvitys kierrätyksen edistämisen ja jätteenpolton hillinnän ohjaukeinoista: Lajittelun ja erilliskeräyksen normiohjauksen sekä jätteenpolton ja sen kasvihuonekaasupäästöjen rajoittamisen tarkastelu. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), ks. erityisesti luku 4.

merkittävästi jälkilajitellun muovin esikäsittelyyn ja pesuun. Toisaalta Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan esimerkiksi Riihimäellä toimineen ekotalostamon materiaalikierrätykseen kelpaavan muovin saanto sekajätteestä osoittautui merkittävästi alhaisemmaksi kuin suunnitteluvaiheessa oletettiin. Selvityksen mukaan laitokseen syötetystä sekajätteestä päätyi kierrätysmuovin raaka-aineeksi lopulta vain vajaa 1 %, jonka lisäksi myyntilaituista rautajätettä syntyi noin 1 % syötteestä.

Jälkilajitteluvollisuuden vaikutus rakennus- ja purkujätteen materiaalina hyödyntämisen asteeseen riippuu Syken selvityksen mukaan erityisesti siitä, kuinka tehokkaasti lajittelulaitoksessa polttokelpoiseen jakeeseen päätyvä puu ja alitteeseen päätyvät mineraaliset jätteet (kivet ja tiiliainekset) saataisiin kiertoon. Puun kierrätystä ovat tällä hetkellä vähentäneet heikot kierrätysmarkkinat sekä puujätteen sekalainen laatu ja kierrätykseen kelpaamattomuus. Rakennus- ja purkujätteistä kierrätykseen ja materiaalihyödynnykseen soveltuvaa materiaalia olisi teoriassa lajiteltavissa mekaanisten käsittelylaitosten jäteperäisen polttoaineen jakeesta ja alitteesta, mutta hyödyntäminen vaatii vielä menetelmäkehitystä. Rakennus- ja purkujätteiden sisältämien muovien, villojen ja kipsien osalta kierrätystä rajoittavat mm. likaantuminen, haitalliset aineet ja heikko kysyntä.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksen johtopäätöksenä ei esitetä jälkilajitteluvollisuuden säättämistä, koska selvityksessä katsotaan, että velvollisuuden aiheuttamat kustannukset jätehuollon toimijoille olisivat merkittävät verrattuna arvioituun nousuun kierrätysasteessa. Selvityksen mukaan sekajätteen lajittelulaitosten investointikustannukset ovat merkittäviä: Ruotsin Högdalenissa (Stockholm Avfall och Vatten) olevan sekajätteen lajittelulaitoksen (kapasiteetti 150 000 t) investointikustannukset olivat noin 83 MEUR ja Bristan (Sörab) laitoksen (kapasiteetti 120 000 t) noin 60 MEUR.

Mietinnössään kiertotalouslakia valmistellut työryhmä esitti, että kiertotalouslaissa ei säädettäisi jälkilajitteluvollisuutta erityisesti sen vuoksi, että sen vaikuttavuuteen liittyy epävarmuuksia ja sääntelytaakka arvioidaan merkittäväksi. Tätä esitystä laadittaessa ei ole tullut tietoon mitään sellaista, jonka perusteella työryhmän esitystä pitäisi arvioida uudelleen. Näin ollen jälkilajitteluvollisuutta ei ehdoteta.

5.1.1.2 Kielto polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa erilliskerättyä jätettä

Jätelain 15 a §:ssä säädetään kiellosta polttaa tai sijoittaa kaatopaikalle uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä. Kiertotalouslakia valmistellut työryhmä ehdotti mietinnössään pykälän muuttamista siten, että sen mukainen kielto koskisi erilliskerättyä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä. Ehdotuksen mukaan kiellon soveltuminen ei siis edellyttäisi sitä, että jäte on erilliskerätty uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten, kuten nykyisin. Muutoksen tarkoituksena olisi laajentaa niiden jätteiden joukkoa, joiden polttaminen tai kaatopaikalle sijoittaminen olisi kielletty. Kierrätyskelpoista jätettä päätyy polttoon monenlaisten jätevirtojen mukana, myös erilliskerätyssä jätteessä.⁴⁹

Työryhmän ehdotuksen merkitystä ja vaikutuksia arvioitiin Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä, jonka mukaan yhdyskuntien erilliskerätyistä vaarattomista jätteistä kaikkiaan noin 90 000 tonnia päätyy vuosittain polttoon; erityisesti biohajoavia jätteitä, puuta, muovia, ruokaöljyjä, paperia ja kartonkia. Selvityksen mukaan ei ole kuitenkaan tiedossa, kuinka suurta osaa tästä määrästä voitaisiin ohjata uudelleenkäytön valmisteluun tai kierrätykseen. Selvityksessä

⁴⁹ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9](#), s. 81–84.

esitetyn teoreettisen laskelman mukaan, mikäli koko 90 000 t menisi polton sijaan kierrätykseen, yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi 3,4 prosenttiyksikköä 48 %:iin (vuoden 2023 tiedot). Todellisuudessa työryhmän ehdottaman velvollisuuden vaikutuksen arvioidaan olevan huomattavasti pienempi, koska jätteen joukossa on todennäköisesti kierrätykseen soveltumaton jätettä. Näin ollen säännöksen potentiaalia lisätä yhdyskuntajätteen kierrätystä ei selvityksen mukaan voida pitää kovin merkittävänä. Vaikutukset rakennus- ja purkujätteen polttoon riippuvat selvityksen mukaan merkittävästi rakennus- ja purkukohteissa erilliskerätyn puujätteen kierrätyskelpoisuudesta, ja arvioidaan jäävän maltillisiksi. Selvityksessä arvioitiin tarkemmin ehdotuksen vaikutuksia myös muun muassa jätteenpoltoon, talouteen, yrityksiin ja viranomaisiin.⁵⁰ Vaikka mainitussa Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä ei päädytä esittämään ehdotettua muutosta jätelain 15 a §:ään, kiertotalouslakia valmistellut työryhmä katsoi selvitykseen tukeutuen mietinnössään, että muutoksen ei tunnustettu aiheuttavan merkittäviä haitallisia sivuvaikutuksia, ja arvioitua mahdollisuutta kierrätysasteen nousuun oli pidettävä verrattain merkittävänä suhteessa kierrätysasteen kasvun viimeaikaiseen kehitykseen. Lisäksi työryhmä kiinnitti huomiota siihen, että selvityksen mukaan ehdotettu muutos olisi yhdyskuntajätehuollon käytäntöjen näkökulmasta selkeämpi verrattuna jätelain 15 a §:ään, koska nykyinen rajaus kierrätykseen ja uudelleenkäytön valmistelua varten kerätystä jätteestä on osin tulkinnanvarainen.⁵¹

Edellä kuvattua jätelain 15 a §:n muutosta ei ehdoteta toteutettavaksi, koska sen vaikutuksiin liittyy epävarmuuksia, joita ei tämän esityksen valmisteluajataulussa kyetä vähentämään riittävällä tavalla. Arviointiin vaikutti myös se seikka, että mainittu muutos jätelain 15 a §:ään voisi käytännössä muodostaa osin päällekkäistä sääntelyä ehdotetun uuden 15 c §:n kanssa.

5.1.1.3 Erilliskeräysvelvollisuuksien laajentaminen

Kiertotalouslakia valmistellut työryhmä arvioi yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen erilliskeräyksen laajentamista muuttamalla voimassa olevia jäteasetuksen mukaisia erilliskeräysvelvollisuuksia⁵². Mietinnössään työryhmä ehdotti vielä selvitettäväksi tiukennuksia jäteasetuksen 17–22 §:ssä säädettyihin yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen erilliskeräysvelvollisuuksiin. Voimassa oleva jätelaki sisältää jo asetuksenantovaltuudet erilliskeräyksen mahdolliselle laajentamiselle, mutta tässä yhteydessä mahdolliset asetusmuutokset tuodaan esille osana kierrätyksen edistämistä koskevia vaihtoehtoisia tai lisäisiä sääntelytoimia.

Työryhmän mietinnön mukaan Etteplan Finland Oy:n (2025) selvitykset osoittavat, että yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamiseksi tarvitaan lisätoimia sekä keräysverkoston tihentämiseksi että lajittelutehokkuuden kasvattamiseksi. Toisaalta työryhmän mietintöön jätetyissä eriväisissä mielipiteissä arvioidaan – osin mainittuun Etteplan Finland Oy:n selvitykseen vedoten – erilliskeräyksen laajentaminen kustannustehottomaksi toimeksi kierrätysasteen nostamisen kannalta.

Arvioitaessa tarvittavia toimia erilliskeräysverkoston tihentämiseksi ja lajittelutehokkuuden parantamiseksi, on keskeistä tunnistaa näiden toimien kytkökset toisiinsa. Lajitteluaktiivisuuden parantaminen on kustannustehokasta, koska tällöin otetaan jo olemassa oleva keräysverkosto aiempaa tehokkaammin käyttöön. Toisaalta keräysverkoston saavutettavuudella arvioidaan olevan merkittävä vaikutus lajitteluaktiivisuuden parantamisessa. Lajitteluaktiivisuutta koskevien kyselyiden perusteella työryhmän mietinnössä arvioidaan, että kiinteistöittäisen

⁵⁰ Suomen ympäristökeskus 2026. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 67–75.

⁵¹ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#), s. 84.

⁵² Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#), ks. luku 3.7.1.

erilliskeräyksen laajentamisella tai aluekeräysverkoston merkittäväällä tihentämisellä on mahdollisesti ratkaiseva vaikutus lajitteluaktiivisuuteen.⁵³

Tämän esityksen yhteydessä ei ehdoteta muutoksia jäteasetuksen 17–21 §:ssä säädettyihin erilliskeräysvelvollisuuksiin, vaan asetuksen valmistelu etenee erillisenä lainsäädäntöhankkeena ja mahdolliset asetusmuutokset on tarkoitus laittaa lausunnoille syyskaudella 2026. Samassa yhteydessä on myös jäteasetuksen 26 §:ssä säädettyjen rakennus- ja purkujätteiden erilliskeräysvelvollisuuksia sekä pakkauksista ja pakkausjätteestä annetun valtioneuvoston asetuksen 10 §:ssä säädettyjen pakkausjätteen alueellista vastaanottoa koskevia vaatimuksia tarkoitus tarkastella uudelleen. Tarkastelussa otetaan huomioon myös työryhmän ehdotukset pakkausjätteen lajittelun tehostamiseksi ja erilliskerätyn biojätteen laadun hallinnan parantamiseksi⁵⁴.

5.1.1.4 Muut toimet kierrätyksen tehostamiseksi

Kiertotalouslakia valmistellut työryhmä ehdotti mietinnössään lukuisia muitakin lainsäädäntömuutoksia, joilla voisi olla vaikutuksia jätteen kierrätykseen.⁵⁵ Monet työryhmän tekemistä ehdotuksista ovat laajoja tai periaatteellisesti merkittäviä, eivätkä niiden vaikutukset rajoitu tai ensisijaisesti kohdistu jätteen kierrätykseen. Tällaisia työryhmän mietinnössä ehdotettuja lainsäädäntömuutoksia, joita ei niiden laajuuden vuoksi esitetä osana tätä hallituksen esitystä, ovat ehdotukset esimerkiksi yleisistä kiertotaloutta edistävästä velvollisuuksista (mietinnön luku 2.1.2), julkisista hankinnoista (2.1.3), kiertotalouden lakisääteisestä suunnittelusta (2.1.4), tuottajavastuujärjestelmästä (2.3), lain seuraamusjärjestelmästä (3.2) sekä jätetiedon laadun parantamisesta (3.5). Edellä mainittuja sääntelytoimia arvioidaan tarkemmin myöhemmin osana kiertotalouslain säätämistä eli jätelain kokonaisuudistusta.

Erikseen on syytä arvioida taloudellisia ohjauskeinoja yhdyskuntajätteen kierrätyksen lisäämiseksi. Kiertotalouslakia valmistellut työryhmä arvioi, että nykyinen taloudellinen ohjaus ei kannusta riittävästi muun ohella kiertotalouden liiketoimintamallien riittävän nopeaan yleistymiseen ja skaalautumiseen eikä kierrätettyjen raaka-aineiden käyttöön taloudessa neitseellisten luonnonvarojen korvaajana⁵⁶. Euroopan komissio on varhaisvaroitusraportissaan (2023) suositellut Suomea ottamaan käyttöön taloudellisia ohjauskeinoja, joiden avulla voidaan ohjata kierrätettäviä tuotteita pois jätteenpoltosta ja ohjata ne jätehierarkiassa etusijalla oleviin vaiheisiin.⁵⁷

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä kierrätyksen edistämisen ja jätteenpolton hillinnän ohjauskeinoista (2026) arvioitiin tarkemmin muun muassa sekalaisen yhdyskuntajätteen verotusta, jätteenpolton verotusta, jätteenpoltosta syntyvien tuhkien verotusta sekä jätteenpolton sisällyttämistä täysimääräisesti EU:n päästökauppajärjestelmään. Selvityksen johtopäätöksenä suositetaan energiajätteen keräyksen rajoittamisen lisäksi jätteenpolton täysimääräistä sisällyttämistä EU:n päästökauppaan ja sekalaisen yhdyskuntajätteen verotusta.⁵⁸

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä arvioidaan suuntaa antavasti, että esimerkiksi sekalaiseen yhdyskuntajätteeseen kohdistettava painoperustainen vero tasolla 30 €/t nostaisi tällaisen jätteen keräysmaksua 11,5 prosenttia ja vähentäisi kerätyn jätteen määrää 2,2–4,3 prosenttia

⁵³ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9](#), s. 169.

⁵⁴ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9](#), ks. luvut 3.7.2 ja 3.7.3.

⁵⁵ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9](#).

⁵⁶ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:9](#), s. 156–158.

⁵⁷ Euroopan komissio [SWD\(2023\) 175 final](#), keskeisistä suosituksista neljäs.

⁵⁸ Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisu 2026:4](#), ks. erityisesti luvut 10 ja 11.1; s. 161.

riippuen hintajouaston tasosta. Vastaavasti painoperustaisen verotuksen tasolla 75 €/t arvioidaan nostavan tyhjennyshintaa 29 prosenttia ja vähentävän kerätyn jätteen määrää 4,9–9,6 prosenttia riippuen hintajouaston tasosta. Tämä olisi omiaan lisäämään jätteen syntypaikkalajittelua, nostamaan kierrätysastetta ja vähentämään kotimaisen jätteen polttoa. Selvityksen mukaan painoperustainen verotus vaatisi myös jätteen painoon perustuvia jätemaksuja (*weight-based pay-as-you-throw*, PAYT) ollakseen selkeä kotitalouksille ja yrityksille.⁵⁹ Koska sekalaisen yhdyskuntajätteen verotukseen liittyy erityisesti sen toteutustavan ja toimeenpanon suhteen avoimia kysymyksiä, aihe vaatii laajempaa arviointia kuin mitä tämän esityksen valmistelussa on ollut mahdollista tehdä.

Samassa Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä suositeltiin jätteenpolton täysimääräistä sisällyttämistä EU:n päästökauppajärjestelmään. Yhdyskuntajätteen ja vaarallisen jätteen polttolaitokset ovat päästökauppadirektiivin⁶⁰ (2003/87/EY) liitteen I mukaisesti soveltamisalan ulkopuolella, lukuun ottamatta direktiivin 14 ja 15 artiklan mukaisia päästöjen tarkkailua ja raportointia sekä todentamista ja akkreditointia koskevia säännöksiä, joita on sovellettu nimellisesti teholtaan yli 20 MW:n yhdyskuntajätteen polttolaitoksissa vuoden 2024 alusta lähtien. Päästökauppadirektiivin 30(7) artiklan mukaan Euroopan komissio tekee vuonna 2026 arvion ja mahdollisen lainsäädäntöehdotuksen yhdyskuntajätteen polttolaitosten täysimääräisestä sisällyttämisestä EU:n päästökauppajärjestelmään vuodesta 2028 alkaen. Sisällyttäminen tarkoittaisi sitä, että jätteenpolttolaitoksia koskisivat myös muut päästökauppajärjestelmän velvoitteet, kuten velvoite palauttaa päästöoikeuksia. Laitokset tulisivat siis päästöhinnonpiiriin. Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan jätteenpolton täysimääräinen sisällyttäminen EU:n päästökauppajärjestelmään loisi kannustimen investoida esimerkiksi muovien lajitteluun (fossiilinen hiilidioksidi (CO₂)), mutta ei loisi kannustinta erotella biojätettä sekajätteestä. Päästökaupan arvioidaan nostavan kierrätysastetta ja vähentävän kasvihuonekaasupäästöjä: nykyisellä päästöoikeuden hintatasolla (80 €/tCO₂)⁶¹ yhdyskuntajätteen kierrätysaste nousisi Suomen ympäristökeskuksen suuntaa antavien laskelmien mukaan noin 1,1–1,8 prosenttiyksikköä⁶². Kyseessä on ohjaukeino, joka kytkeytyy ennen kaikkea osaksi laajaa EU:n ilmasto- ja päästökauppalainsäädännön arviointia ja jota ei ole mahdollista toteuttaa osana tätä esitystä.

Suomen ympäristökeskuksen selvityksessä arvioitiin myös verotuksellisen ohjauksen vaikutusta yhdyskuntajätteen kierrätysasteeseen. Esimerkiksi jätteenpolttovero tasolla 75 €/t poltettua jätettä voisi nostaa kierrätysastetta 3,3–3,9 prosenttiyksikköä riippuen siitä, ohjautuisiko kustannusrasite ainoastaan jätteen porttihintaan vai osin myös kaukolämmön hintaan.⁶³

On huomattava, että Suomen ympäristökeskuksen selvityksen mukaan mikään selvityksessä tarkasteltu sääntelytoimi ei yksinään pysty nostamaan yhdyskuntajätteen kierrätysastetta tai jätelajikohtaisia kierrätysasteita EU-sääntelyn edellyttämälle tasolle⁶⁴. Tämä puoltaa tässä esityksessä ehdotettujen lainsäädäntömuutosten toteuttamista riippumatta siitä, toteutuvatko muut työryhmän esittämät tai SYKE:n selvityksessä arvioidut sääntelytoimet jossain vaiheessa.

⁵⁹ Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 105–107.

⁶⁰ [Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2003/87/EY kasvihuonekaasujen päästöoikeuksien kaupan järjestelmän toteuttamisesta unionissa ja neuvoston direktiivin 96/61/EY muuttamisesta](#).

⁶¹ Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 113–114.

⁶² Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 105–107, 157–158.

⁶³ Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 157–158. Lisäksi vaikutuksen suuruuteen vaikuttaa muun muassa hintajousto, ks. selvityksestä myös liite 6.

⁶⁴ Suomen ympäristökeskus 2026, [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:4](#), s. 159.

5.1.2 SER-jätteen keräyksen tehostaminen

Kiertotalouslakityöryhmä tunnisti alustavasti useita keinoja SER-jätteen keräysasteen nostamiseksi: 1) jakelijan vastaanottovelvollisuuden laajentaminen nykyistä suurempiin käytöstä poistettuihin kotitalouksien SER-laitteisiin, 2) jakelijan vastaanottoon liittyvän neuvonta- ja tiedotusvelvollisuuden tarkentaminen, 3) käytöstä poistetun laitteen palautusvelvollisuudesta säättäminen sekä 4) erilliskeräystavoitteen saavuttamatta jättämisen kytkeminen taloudelliseen sanktioon (rangaistusluonteinen laiminlyönti/seuraamusmaksu tuottajayhteisöille).⁶⁵ Työryhmän mukaan jatkovalmistelussa olisi lisäksi kiinnitettävä erityistä huomiota harmaisiin jätevirtoihin puuttumiseen sekä SER-jätteen raportointiin ja sen valvontaan.

Valmistelussa on tuotu esiin myös keinoja, joilla puututtaisiin erityisesti niin sanottujen harmaiden jätevirtojen saamiseen tuottajan järjestämän jätehuollon ja viranomaisten SER-raportoinnin piiriin. On yleisesti tunnettua, että rahalliselta arvoltaan positiivisten jakeiden saaminen kattavammin keräystilastoihin on vaikeaa. Suuret kodinkoneet ja talotekniset laitteet kierrätetään usein tuottajavastuujärjestelmän ulkopuolella. Tältä osin on SER-tuottajien puolelta esitetty, että luvanvaraisesti asennettavien taloteknisten laitteiden (sähkökiukaat, lämminvesivaraajat, jne.) asennusliikkeet olisi velvoitettava palauttamaan SER-laitteet tuottajayhteisön järjestämään keräyspisteeseen. Lisäksi on vaadittu, että valvovien viranomaisten tulisi puuttua nykyistä tehokkaammin laittomaan SER-keräykseen.

Tässä esityksessä ehdotetaan jakelijan vastaanottoon liittyvän tiedottamisvelvollisuuden tarkentamista ja SER-jätettä keräävälle toiminnanharjoittajalle velvollisuutta antaa keräystoimintaa koskevan ilmoituksen yhteydessä tiedot yhteistyöstä tuottajan kanssa. Ehdotetut säännökset eivät aiheuta merkittävää sääntelytaakkaa tai uusia rajoituksia niiden kohteena olevien yritysten toimintaan, vaan lähinnä selkeyttävät jo olemassa olevia velvollisuuksia ja niiden valvontaa.

Muita työryhmässä tai muutoin valmistelussa esitettyjä sääntelytoimia ei esitetä toteutettavaksi. Tuottajayhteisöiltä saatujen arvioiden mukaan jakelijan vastikkeettoman (ilman velvollisuutta ostaa tilalle uutta) SER-vastaanoton laajentaminen ulkomitoiltaan korkeintaan 25 cm laitteista korkeintaan 50 cm ja 10 kilogramman laitteisiin nostaisi SER-keräystä vain noin 0,5 prosenttiyksikköä sillä oletuksella, että kotitalouksien SER-laitteiden vastaanotto kaksinkertaistuisi nykyisestä noin 50–70 tonnista. Vaikka entistä suurempien laitteiden vastaanotto parantaisi kuluttajien palvelua myymälöissä eikä todennäköisesti aiheuttaisi jakelijoille merkittäviä uusia kustannuksia, heikko vaikuttavuus SER-keräysasteen nostoon ei puolla sääntelyn muuttamista.

Muista tarkastelluista keinoista käytöstä poistetun laitteen palautusvelvollisuudella arvioitiin kiertotalouslakityöryhmässä olevan lähinnä symbolista ja informatiivista merkitystä. Säännöksen tarvetta arvioidaan tarkemmin kiertotalouslain jatkovalmistelun yhteydessä.⁶⁶ Erilliskeräystavoitteen saavuttamatta jättämisestä tuottajayhteisöille määrättävä seuraamusmaksu edellyttää laajempaa jatkoselvitystä liittyen sen toteutettavuuteen ja oikeudellisista reunaehdoihin. Siksi ehdotusta ei ole mahdollista toteuttaa tämän esityksen yhteydessä.

Edellä mainittujen uusien keinojen ohella SER-keräysaste riippuu merkittävästi tuottajien, eli käytännössä SER-tuottajayhteisöjen toteuttamasta, jätelain 49 §:ssä tarkoitetusta vastaanotosta, josta säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella. Tuottajayhteisön on järjestettävä myös muun kuin kotitalouden SER-jätteen vastaanotto. Tuottajalle säädetyn erilliskeräyksen laajuutta

⁶⁵ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#), luku 3.4, s. 161–163.

⁶⁶ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#), luku 3.6.

arvioidaan erillisessä hankkeessa, ja mahdollinen SER-asetuksen (519/2014) muutos on tarkoitus saada lausunnoille syyskaudella 2026.

5.2 Ulkomaiden lainsäädäntö ja muut ulkomailla käytetyt keinot

Seuraavassa tarkastellaan lähinnä Ruotsin ja Tanskan toimia yhdyskuntajätteiden kierrätyksen ja SER-jätteiden keräyksen tehostamiseksi. Ruotsi ja Tanska valittiin tarkasteluun Suomelle läheisen oikeuskulttuurinsa vuoksi. Lisäksi Ruotsi rinnastuu Suomeen jätehuollon näkökulmasta verrattain harvan asutuksensa vuoksi. Tanskan osalta erityinen kiinnostuksen kohde on vuonna 2020 hallituksen tekemä päätös vähentää jätteenpolttokapasiteettia noin 30 % vuoteen 2030 mennessä, ja etenkin se, millä tavoin päätöstä on pantu toimeen. Kaikki kolme maata ovat komission käynnistämässä rikkomusmenettelyissä liittyen sekä yhdyskuntajätteiden kierrätystavoitteen (2020) että SER-jätteen keräystavoitteen (2019) saavuttamatta jättämiseen.

On huomattava, että valtaosa sekä yhdyskuntajätteitä että SER-jätteitä koskevasta lainsäädännöstä määräytyy EU:n lainsäädännön perusteella niin Suomessa, Ruotsissa kuin Tanskassa. Näin ollen pääosa sääntelystä maiden välillä on pitkälti samankaltaista ja perustuu esimerkiksi jätedirektiivin tai SER-direktiivin täytäntöönpanoon. Seuraavassa tarkastelussa on pyritty nostamaan esiin olennaisimpia eroavaisuuksia tämän hallituksen esityksen tavoitteiden ja ehdotettujen keinojen näkökulmasta. Tarkastelussa ei tyhjentävästi kuvata Ruotsin ja Tanskan yhdyskuntajätteitä ja SER-jätteitä koskevaa lainsäädäntöä.

5.2.1 Yhdyskuntajätteiden kierrätystä koskeva vertailumaiden lainsäädäntö

5.2.1.1 Ruotsi

Ruotsin jätelainsäädännön perussäädökset ovat ympäristökaaren (miljöbalk 1998:808) 15 luku ja sen nojalla annettu jäteasetus (avfallsförordning [2020:614](#), jäljempänä *Ruotsin jäteasetus*). Molempia säädöksiä on muutettu tai muutetaan parhaillaan merkittävästi. Tavoitteena on ehkäistä jätteen syntymistä ja lisätä materiaalien kierrätystä EU:n lainsäädännössä asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Vastaavasti kuin Suomella, myös Ruotsilla on ollut vaikeuksia saavuttaa direktiivissä asetettuja kierrätystavoitteita: Euroopan komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn Ruotsia vastaan vuoden 2020 yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamatta jäämisestä sekä antanut Ruotsille varhaisvaroituksen siitä, että tämä on vaarassa jäädä vuoden 2025 yhdyskuntajätteen ja muovipakkausjätteen kierrätystavoitteesta.

Ruotsin jäteasetuksen muutoksella uudistettiin laajasti Ruotsin jäteasetuksen 3 ja 4 lukujen jätehuoltoa koskevaa sääntelyä. Muutos annettiin loppuvuodesta 2025 ja tulee pääosin sovellettavaksi vuoden 2028 alusta lähtien (muutossäädös [SFS 2025:820](#)).

Ruotsissa velvollisuus toimittaa lajitellut jätteet asianmukaiseen keräysjärjestelmään on jo aiemmin ollut muotoiltu koskemaan säännönmukaisesti jokaista ("Den som har avfall --")⁶⁷. Esimerkiksi jäteasetuksen 3 luvun uudistetussa 2 §:ssä säädetään, että sillä, jolla on jätettä, on velvollisuus lajitella ja varastoida erilleen toisistaan ja muusta jätteestä säännöksessä luetellut 16 jätelajia ja pakkausjätteestä edelleen kahdeksan eri jätelajia. Kiinteistöittäinen erilliskeräys on järjestettävä elintarvike- ja keittiöjätteelle sekä pakkausjätteille. Harvaan asutuilla alueilla erilliskeräys voidaan järjestää aluekeräyksenä. Poikkeuksia erilliskeräysvelvollisuudesta voi hakemuksesta myöntää Ruotsin Luonnonhoitovirasto (Naturvårdsverket) kunnille ja tuottajayhteisöille näiden vastuulla olevien jätteiden osalta sekä valvontaviranomainen yksittäisille

⁶⁷ Ruotsin jäteasetus, ks. esim. 3 luvun 5–11 §:t.

yrityksille tai yhteisöille yhdyskuntajätteen ja rakennus- ja purkujätteen osalta. Valvontaviranomaisen on vuosittain toimitettava tiedot myönnettyistä poikkeuksista Luonnonhoitovirastolle.

Yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteet on asetettu jätedirektiivin mukaisina. Lisäksi keräyspaperille on asetettu 90 %:n kierrätystavoite (4 luvun 2 ja 3 §). Yhdyskuntajätteestä vastuussa olevien on tehokkaasti vaikutettava tavoitteiden saavuttamiseen, Luonnonhoitovirasto on julkaistava vuosittain 1.6. mennessä verkossa arvionsa tavoitteiden saavuttamisesta ja vastuutahojen suoriutumisesta. Jos Luonnonhoitoviraston arvion mukaan jokin mainituista tavoitteista on vaarassa jäädä saavuttamatta, on tämän tehtävä ehdotus hallitukselle asianmukaisista toimenpiteistä (5 §).

Pakkaus ja sen sisältö on lähtökohtaisesti eroteltava toisistaan ennen jätteeksi hylkäämistä. Valvontaviranomainen voi hakemuksesta myöntää erotteluvollisuudesta poikkeuksia. Sekajätteen ammattimaisen lajittelijan on luovutettava materiaali, joka koostuu pääosin pakkausjätteistä, tuottajayhteisön maksuttomaan vastaanottoaikaan. Velvollisuus koskee vain Ruotsissa syntyneitä sekajätettä (9 §)

Ruotsin jäteasetuksen 4 luvun 8 §:ssä säädetään tiettyjä jätteitä koskevasta lisälajitteluvollisuudesta. Säännöksen mukaan jätteen käsittelystä vastaavan henkilön on varmistettava, että ainakin erikseen kerätty pakkausjäte ja suurikokoinen yhdyskuntajäte lajitellaan edelleen materiaalien kierrätyksen mahdollistamiseksi ja kierrätysmateriaalin korkean laadun saavuttamiseksi ottaen huomioon jätteen ominaisuudet. Jätteen lisälajitteluvollisuus (ytterligare sortering) koskee vain ympäristön kannalta perusteltuja tapauksia.

Ruotsin hallitus antoi 29.1.2026 parlamentille ehdotuksen⁶⁸ ympäristökaaren jätteitä koskevan 15 luvun uudistamisesta. Ehdotuksen mukaan sen tavoitteena on myös parantaa resurssitehokkuutta ja luoda ennustettavuutta ja paremmat oman toiminnan suunnitteluedellytykset yrityksille, kunnille ja valtion toiminnalle. Ehdotuksessa muun muassa kavennettaisiin kunnan vastuuta jätehuollon järjestämisessä siirtämällä vähittäiskaupan yhdyskuntajäte jätettä tuottavan kaupan, eli jätteen haltijan vastuulle⁶⁹. Esityksen mukaan kunnalle säädettäisiin toissijainen vastuu jätteestä⁷⁰. Lisäksi jätehuollon suunnittelua uudistettaisiin ja kevennettäisiin sekä kunnan jätemaksuja yksinkertaistettaisiin ja nykyaikaistettaisiin.

5.2.1.2 Tanska

Tanska on uudistanut jätelainsäädäntöään useassa eri vaiheessa jätedirektiivissä säädettyjen kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi. Komissio on käynnistänyt rikkomusmenettelyn Tanskaa vastaan vuoden 2020 yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamatta jäämisestä sekä antanut Tanskalle varhaisvaroituksen siitä, että tämä on vaarassa jäädä vuoden 2025 muovipakkausjätteen kierrätystavoitteesta. Sen sijaan vuoden 2025 yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen Tanska on komission arvion mukaan saavuttamassa.⁷¹

Keskeinen jätteitä koskeva säädös, jäteasetus (bekendtgørelse om affald, jäljempänä *Tanskan jäteasetus*) uudistettiin vuonna 2024⁷² ja tuli pääosin voimaan 1.1.2025. Uudistuksen myötä

⁶⁸ Regeringens proposition [2025/26:108](#).

⁶⁹ Esityksen 18 § ja perustelut s. 50 alkaen.

⁷⁰ Esityksen luku 6.5.

⁷¹ COM/2023/304 final

⁷² BEK nr 1749 af 30/12/2024

laajennettiin ja täsmennettiin erityisesti yritysten velvollisuuksia lajitella jätteet erilliskeräystä varten 13 eri jätelajiin (Tanskan jäteasetuksen 63 §).

Tanskassa kunnan (kunnanvaltuuston) on järjestettävä kotitalouksille kiinteistöittäinen erillis-keräys yhdeksälle eri jätelajille, joista tietyt erikseen mainitut jätelajit voidaan kerätä yhteiske-
räyksenä. Lisäksi kunnan on järjestettävä aluekeräystä useille muille jätelajeille. Kiinteistöittäinen keräys voidaan korvata aluekeräyksenä kausiluonteisesti kesämökkialueilla ja pysyvästi ilman siltayhteyttä olevilla saarilla (6 luku).

Tanskan jäteasetuksessa säädetään yleisluontoiset määritelvät kierrätyskelpoiselle ja poltettava jätteelle (3 §:n 23 ja 25 alakohdat). Asetuksen 38 §:n mukaan kunnanvaltuuston olisi varmistettava, ettei polttoon kelpaamatonta jätettä polteta. Jätettä tuottavien yritysten on käytettävä läpinäkyviä muovipusseja toimittaessaan pakattua yritysjetettä poltettavaksi jätteenpolttolaitoksiin (63 §:n 6 kohta). Asetuksen 51–55 §:ssä säädetään vastaanottotarkastuksista jätteenpolttolaitoksissa. Jätteenpolttolaitoksen on viikoittain tarkastettava vähintään viisi prosenttia vastaanotetuista jätekuormista niiden polttokelpoisuuden varmistamiseksi. Jos kuorma sisältää enemmän kuin vähäisessä määrin kierrätyskelpoista jätettä, jätteenpolttolaitoksen on kieltäydyttävä kuorman vastaanottamisesta sekä ilmoitettava jätteen tuottajalle tai keräysyritykselle kieltäytymisestä ja sen perusteluista viimeistään yhden arkipäivän kuluessa hylkäyksestä. Polttolaitoksen on raportoitava jätekuormien vastaanotosta ja hylkäyksistä ympäristöviranomaiselle kuukausittain.

Lisäksi Tanskassa on kehitetty rakennus- ja purkujätettä koskevaa sääntelyä. Rakennus- ja purkutöiden jätteiden ja materiaalien käsittelystä annetun asetuksen⁷³ 9 §:ään on lisätty 1.7.2025 alkaen sovellettava vaatimus siitä, että purkuhankkeissa on pääsääntöisesti noudatettava valikoivaa purkamista, jos purettava lattiapinta-ala on vähintään 250 neliometriä. Saman asetuksen 2 §:n 27 kohdan mukaan valikoivalla purkamisella tarkoitetaan rakennusten tai niiden osien täydellistä tai osittaista purkamista siten, että purkamisen aikana materiaalit erotellaan ja lajitellaan materiaalien maksimaalisen hyödyntämisen ja kierrätyksen saavuttamiseksi ja että materiaalit, mukaan lukien ongelmallisia aineita sisältävät jätteet, lajitellaan pois. Asetuksen 10 §:ssä säädetään vakimuotoisesta purkusuunnitelmasta, jossa on esitettävä muun muassa kartoitus purkukohteen materiaaleista, jotka voidaan käyttää uudelleen tai käsitellä mahdollisimman korkealla jätehierarkiassa.

Tanskassa on yksityisten toimijoiden roolia jätehuollossa vahvistettu eri toimin. Vuonna 2022 voimaan tullut lakimuutos velvoitti kunnat kilpailuttamaan kierrätettävän kotitalousjätteen käsittelyn ja lajittelun viimeistään 1.7.2023. Kuntien omistamat kierrätyslaitokset on muutettava yhtiöiksi eivätkä ne saa käsitellä kierrätettävää yritysjetettä 1.1.2027 alkaen.⁷⁴

Euroopan ympäristökeskuksen koosteen (2025) mukaan vuonna 2019 Tanskassa oli 24 tavallista jätteenpolttolaitosta, joista 17 on kuntien omistuksessa. Vuonna 2020 hallitus päätti vähentää jätteenpolttokapasiteettia noin 30 % vuoteen 2030 mennessä vastaamaan vuoden 2030 jäännösjätteen määrää. Polttokapasiteetin mukauttamiseksi Tanskan lainsäädäntöä muutettiin vuonna 2023 siten, että vuoden 2025 heinäkuusta alkaen kuntien on kilpailutettava poltettavaksi tarkoitettua kerätyn jätteen poltto, ja jätteenpolttolaitosten on kilpailtava jätteen vastaanotosta.

⁷³ [BEK nr 496 af 21/05/2024](#), Bekendtgørelse om håndtering af affald og materialer fra bygge og nedrivningsarbejde.

⁷⁴ Lov nr 898 af 21/06/2022

Polttolaitosten ympäristövaatimuksia tiukennetaan, jotta ympäristönsuojelussa jäljessä olevat laitokset joko investoivat teknologisiin parannuksiin tai sulkeutuvat.⁷⁵

5.2.1.3 Muissa maissa käytettyjä keinoja

Jätteenpolttovero on nykyisin käytössä yhdeksässä EU-maassa⁷⁶. Eri maiden veromallit ja tasot poikkeavat huomattavasti toisistaan. Vuonna 2022 kiinteä painoperusteinen jätteenpolttovero oli Alankomaissa 33,58 €/t, Itävallassa 8 €/t, Latviassa 15 €/t ja Belgian eri osissa 13,38–15 €/t. Myös Virossa on valmisteltu jätteenpolttoveroa tai -maksua.

Tanskassa jätteenpolto kuuluu sekä päästökaupan että jäteverotuksen piiriin. Jätteenpoltoa verotetaan kahdella eri maksulla ”jätelämpömaksulla” ja ”lisämaksulla”. Lisäksi jätteenpoltosta täytyy suorittaa soveltuvin osin CO₂-, rikki- ja typpimaksut. Näiden kaikkien verojen yhteisvaikutus on arviolta 75 €/t.

Norjassa jätteenpolttovero pohjautuu jätteenpolttolaitosten fossiilisen hiilidioksidin päästöihin (nohin 21 €/t CO₂). Verosta voi vapautua hiilidioksidin talteenotolla. Jätteenpolttovero oli aiemmin käytössä myös Ruotsissa, joka kuitenkin luopui siitä vuonna 2023 energiakriisistä johtuneen energian hintojen nousun hillitsemiseksi.

Tällä hetkellä jätteenpolto on sisällytetty täysimääräisesti päästökauppaan ainakin Ruotsissa ja Tanskassa.

5.2.1.4 Yhteenvedoa ja vertailua Suomen ehdotukseen

Suomessa, Ruotsissa ja Tanskassa on viime aikoina tehty tai ollaan parhaillaan tekemässä lainsäädäntöuudistuksia, joiden tarkoituksena on lisätä jätteiden lajittelua, erilliskeräystä ja kierrätystä. Suomessa ja Ruotsissa sääntelyn uudistamisen lähtökohdat ja tavoitteet ovat pitkälti yhteneväiset. Tanskassa järjestelmää lähdetty uudistamaan selvästi ripeämmin ja rohkeammin direktiivien tavoitteiden ja vaatimusten täyttämiseksi. Tanska onkin komission varhaisvaroitussarvion mukaan saavuttamassa vuoden 2025 yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen.

Monet tammikuussa 2026 annetun Ruotsin hallituksen esityksen (2025/26:108)⁷⁷ ehdotuksista koskevat aiheita, joita Suomessa on viime vuosina tarkasteltu jätelain muutoshankkeissa tai tarkastellaan meneillään olevissa hankkeissa. Suomen kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietinnössä⁷⁸ ehdotetaan muutoksia osin samoihin säännöksiin kuin Ruotsissa, kuten suunnittelujärjestelmää koskevaan sääntelyyn. Suomen tulevassa jätelainsäädännön kokonaisuudistuksessa on mahdollista tehdä myös muutoksia, joilla ajanmukaistetaan esimerkiksi jätemaksuja koskevaa sääntelyä. Kaivosten kiertotalouden edistämistä puolestaan koskee meneillään oleva hanke kaivosten ympäristösääntelyn kehittämiseksi⁷⁹.

Tanskassa on laajennettu erilliskeräystä nopeimmin ja siellä on jo nyt laaja erilliskeräysverkosto kattavasti käytössä. Ruotsi uusilla määräyksillään pääsee jokseenkin samalle tasolle Tanskan

⁷⁵ Euroopan ympäristökeskus: Waste management country profile with a focus on municipal and packaging waste: [Denmark](#). March 2025. Tanskan ympäristönsuojelulain ([LBK nr 1742 af 22/12/2025](#)) 45 e §.

⁷⁶ Alankomaat, Belgia, Espanja, Italia, Itävalta, Latvia, Portugali, Ranska ja Tanska.

⁷⁷ Regeringens proposition [2025/26:108](#).

⁷⁸ Kiertotalouslakityöryhmän mietintö. [Ympäristöministeriön julkaisuja 2026:9](#).

⁷⁹ Lisätietoja hankkeen sivulla: [YM012:00/2023](#).

kanssa vuodesta 2028 alkaen. Ruotsissa ja Tanskassa jätteiden kiinteistöittäinen keräys ulottuu lähtökohtaisesti jokseenkin kaikkiin kiinteistöihin. Suomessa erilliskeräysvaatimusten tarkistamistarpeita arvioidaan asetusvalmistelun yhteydessä, mutta yhtä laajan erilliskeräysvelvollisuuden ei ole Suomessa arvioitu olevan kustannustehokas.

Ruotsin jäteasetukseen sisältyy samankaltainen yleinen, jokaiseen kohdistuva velvollisuus lajitella jätteet kuin mitä tässä esityksessä jätelain 15 §:ään ehdotetaan. Erilliskeräysvelvollisuudesta poikkeamiseen on Ruotsissa säädetty erillinen viranomaismenettely. Suomessa ei ole katsottu tarkoituksenmukaiseksi säätää viranomaismenettelystä lähinnä toimijoille ja viranomaisille aiheutuvan hallinnollisen taakan vuoksi.

Tanskan viime vuosien lainsäädäntömuutoksissa on kiristetty erityisesti yrityksissä ja rakennus- ja purkukohteissa syntyvän jätteen lajittelua ja erilliskeräystä. Myös tällä hallituksen esityksellä on tarkoitus lisätä rakennus- ja purkujätteen sekä yrityksissä syntyvän jätteen lajittelua, erilliskeräystä ja kierrätystä, esimerkiksi ehdotuksella uudistaa jätelain 15 §:ää sekä rajoittamalla Suomessa yleistä käytäntöä kerätä energiajätettä.

Tanskassa on poliittisella päätöksellä ryhdytty määrätietoisiin toimiin maassa olevan jätteenpolttokapasiteetin vähentämiseksi tasolle, joka vastaa maan arvioitua tarvetta vuonna 2030. Suomessa vastaavaa ei ole toteutettu eikä valmisteltu. Tanskan jätehuolto perustui pitkään polttolaitoksiin, joita oli paljon. Suomessa – jossa jätehuolto perustui etenkin 2000-luvun alkuun saakka mittavaan kaatopaikkaverkoston – polttolaitoskapasiteetin merkittävä kasvu on etenkin viimeisen viidentoista vuoden aikainen ilmiö. Jätteenpoltoa ja polttokapasiteettia ei Suomessa ole tähän mennessä juurikaan pyritty rajoittamaan sääntelytoimin, pois lukien jätelain 15 a §:ssä säädetty jätedirektiiviin perustuva kielto polttaa (tai sijoittaa kaatopaikalle) uudelleenkäytön valmistelua tai kierrätystä varten erilliskerättyä jätettä.

Kaikilla kolmella maalla on viime vuosina ollut pyrkimystä kunnan jätehuoltovastuun rajoittamiseen ja yksityisten yritysten liiketoimintamahdollisuuksien parantamiseen jätealalla. Suomessa kunnan vastuu on ollut jo pitkään kapeampi kuin mitä Ruotsissa nyt ehdotetaan. Ruotsiin ehdotettu kunnan toissijaisen jätehuoltovastuun järjestelmä muistuttaa paljon Suomessa jo pitkään käytössä ollutta järjestelmää, mutta on viranomaisvetoisempi. Tanskassa kunnan vastuuta on kavennettu kierrätettävien jätteiden osalta ja kunnan toimintaa jätteen kierrätyksessä ja polttokäsittelyssä rajoitetaan voimakkaasti. On kuitenkin epäselvää, missä määrin mainituilla jätehuoltovastuuta koskevilla muutoksilla on vaikutusta kierrätyksen lisääntymiseen.

5.2.2 SER-jätteiden keräystä koskeva ulkomainen lainsäädäntö

5.2.2.1 Ruotsi

Ruotsin jäteasetuksen 3 luvun uudessa 18 §:ssä, joka tulee voimaan 18.2.2027, säädetään velvollisuudesta lajitella SER-jäte ja käsitellä se erillään muusta jätteestä tavalla, joka helpottaa kierrätystä tai muuta ympäristön kannalta hyväksyttävää käsittelyä. Jätteen haltijan on luovutettava SER-jäte tuottajalle, kunnalle tai sähkölaitteiden tuottajavastuuta koskevassa asetuksessa (2022:1276) tarkoitettulle tuottajayhteisölle, jos tuottajalla, kunnalla tai tuottajavastuutorganisaatiolla on velvollisuus ottaa jäte vastaan. Tarkempia säännöksiä tuottajien velvollisuudesta huolehtia SER-jätteestä on asetuksessa 2022:1276.⁸⁰

⁸⁰ Förordning ([2022:1276](#)) om producentansvar för elutrustning.

Ruotsin ympäristövirasto on 1.1.2024 alkaen edellyttänyt, että SER-jätettä koskevia tuottajavastuumaksuja on mukautettava elektroniikan sisältämien kemikaalien ja vaarallisten aineiden perusteella⁸¹. Käytännössä tämä on merkinnyt maksujen mukauttamista esimerkiksi sen perusteella, sisältääkö elektroniikka REACH-asetuksen⁸² ((EY) N:o 1907/2006) 59 artiklassa tarkoitettussa ehdokasluettelossa olevia erityistä huolta aiheuttavia aineita⁸³. Myös Suomessa tuottajayhteisön on jätelain 63 a §:n mukaan mahdollisuuksien mukaan mukautettava tuottajamaksuja tietyin perustein, mutta Suomessa ei ole säädetty tarkempia säännöksiä tai annettu viranomaisohjeita siitä, kuinka maksuja tulisi mukauttaa, vaan asia on jätetty tuottajayhteisöiden päätettäväksi.

Kuten edellä kuvattiin, Ruotsin hallitus on 29.1.2026 antanut esityksen ympäristökaaren jätteitä koskevan 15 luvun uudistamiseksi⁸⁴. Ehdotus ei kohdistu erityisesti SER-jätteeseen tai sen keräyksen parantamiseen, mutta sen sisältämillä sääntelytoimilla voi olla vaikutusta myös SER-jätteen keräykseen. Vastaavasti Suomessa kiertotalouslakia valmistelleen työryhmän mietinnössä ehdotettujen muutosten toteuttaminen myöhemmin osana jätelain kokonaisuudistusta kiertotalouslaiksi käsittää useita rakenteellisia ja sääntelyn elinkaarinäkökulmaa vahvistavia muutoksia, jotka voisivat vahvistaa välillisesti SER-keräystä.

Ruotsin ympäristökaaren 15 luvun 34 §:ssä säädetään, että viranomainen voi antaa määräyksiä, jotka voivat koskea esimerkiksi uudelleenkäyttö- tai kierrätysyistä tarpeellisia toimenpiteitä ja joiden mukaan kaikilla, jotka ammattimaisesti suorittavat sähkö- tai elektroniikkalaiteromun purkamiseen, lajitteluun tai muuhun esikäsittelyyn tähtäävää toimintaa, on oltava asianmukaisesti sertifioitua henkilöstöä tai laatujärjestelmiä. Säännös sisältyy myös 29.1.2026 annettuun hallituksen esitykseen⁸⁵.

5.2.2.2 Tanska

Tanskassa SER-jätettä koskevasta tuottajavastuusta säädetään Tanskan ympäristönsuojelulain⁸⁶ 9 i – o §:n nojalla elektroniikkajätteistä annetussa asetuksessa⁸⁷ (jäljempänä *Tanskan SER-asetus*), jonka on viimeisimpien muutosten myötä astunut voimaan 1.7.2025. Tanskan SER-asetuksen 24 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta perustaa kotitalouksien sähkö- ja elektroniikkalaiteromun keräysjärjestelmät, joiden on oltava helposti saatavilla ottaen huomioon väestötiheys. Tanskan SER-asetuksen 25 §:ssä säädetään jokaista loppukäyttäjää pääsääntönä koskeva velvollisuus toimittaa kotitalouksien SER-jäte kunnan järjestämään keräykseen taikka tuottajien tai jakelijoiden järjestämään keräykseen.

⁸¹ Naturvårdsverkets författningssamling: Naturvårdsverkets föreskrifter om bestämmande av ersättning för elutrustning med hänsyn till innehåll av farliga ämnen. [NFS 2022:12](#).

⁸² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukset (EY) N:o 1907/2006, kemikaalien rekisteröinnistä, arvioinnista, lupamenettelyistä ja rajoituksista (REACH), Euroopan kemikaaliviraston perustamisesta, direktiivin 1999/45/EY muuttamisesta sekä neuvoston asetuksen (ETY) N:o 793/93, komission asetuksen (EY) N:o 1488/94, neuvoston direktiivin 76/769/ETY ja komission direktiivien 91/155/ETY, 93/67/ETY, 93/105/EY ja 2000/21/EY kumoamisesta.

⁸³ Lisätietoa maksujen mukauttamisen perusteista käytännössä: <https://erp-recycling.org/en-se/what-we-cover/streams/weee/>.

⁸⁴ Regeringens proposition [2025/26:108](#).

⁸⁵ Regeringens proposition [2025/26:108](#): ympäristökaaren 15 luvun uusi 54 §.

⁸⁶ [LBK nr 1742 af 22/12/2025](#).

⁸⁷ [BEK nr 942 af 20/06/2025](#).

Suomessa kunnalle ei ole säädetty velvollisuutta perustaa keräysjärjestelmää SER-jätteelle, vaan sen keräys perustuu tuottajien keräysverkostoon. Suomessa kunta voi jätelain 47 §:n 3 momentin mukaan täydentää käytöstä poistettujen tuotteiden kuljetusta ja vastaanottoa siltä osin kuin tuottaja ei sitä järjestä. Tällöin käytöstä poistetut tuotteet on toimitettava tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Suomessa ei myöskään ole säädetty loppukäyttäjää koskevaa palautusvelvollisuutta, kuten Tanskan SER-asetuksen 25 §:ssä. Kiertotalouslakityöryhmä kuitenkin esitti vastaavaa säännöstä tulevaan kiertotalouslakiin, vaikka säännöksen merkitys arvioidaan SER-keräyksen tehostamisen kannalta vähäiseksi.

6 Lausuntopalaute

[lisätään myöhemmin]

7 Säännöskohtaiset perustelut

7.1 Jätelaki

15 §. Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutoksia, ja pykälään ehdotetaan uutta 4 momenttia. Pykälän 2 ja 3 momentteihin ei ehdoteta muutoksia. Pykälä koskee kaikkea jätettä, jota kerätään uudelleenkäytön valmistelua, kierrätystä tai muuta hyödyntämistä varten. Pykälä koskee myös vaarallista jätettä tai muuta erityisjätettä, jonka turvallinen käsittely edellyttää erillään pitämistä muista jätteistä.

Kuten nykyisin, pykälä perustuisi jätedirektiivin 10 artiklan 2 ja 3 kohtiin, joissa säädetään jätteen erilliskeräyksestä sen varmistamiseksi, että jäte tulisi hyödynnetyksi direktiivin 4 artiklan mukaisen jätehierarkian ja 13 artiklan mukaisten terveyden- ja ympäristönsuojeluvaatimusten mukaisesti. Pykälään ehdotetaan muutoksia, joiden tarkoituksena on parantaa erityisesti jätteiden lajittelua ja kierrätystä. Jätteen syntypaikalla tapahtuvan lajittelun merkityksen korostamiseksi pykälän otsikkoon lisättäisiin lajittelu erilliskeräyksen rinnalle. Syntypaikkalajittelun avulla kierrätyskelpoiset materiaalit pysyvät puhtaina ja laadukkaina, mikä mahdollistaa tehokkaan kierrätyksen, korkealaatuisten kierrätysmateriaalien ja tuotteiden valmistamisen ja kierrätysmarkkinoiden kehityksen. Jätteiden lajittelu ja erilläänpito on olennaista myös terveys- ja ympäristövaaran ehkäisemiseksi. Erityisesti vaarallisten jätteiden yhdistely voi aiheuttaa hallitsemattomia vaaratilanteita.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin ensinnäkin yleisestä velvollisuudesta kerätä lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet toisistaan erillään etusijajärjestyksen toteuttamiseksi ja jätteestä terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi. Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet olisi niiden erillään keräämisen jälkeen pidettävä toisistaan erillään. Lajiltaan tai laadultaan erilaisten jätteiden, jotka on lajiteltu, sekoittaminen keskenään esimerkiksi jätteen keräyksen ja kuljetuksen aikana on omiaan vaikeuttamaan jätteen hyödyntämistä sekä vähentämään yleistä lajittelumotivaatiota. Kielto sekoittaa erillään kerättyjä jätteitä ei estäisi sitä, että jätteen myöhemmässä käsittelyssä eri jätelajeja esimerkiksi käsittelylaitoksella yhdistetään, jos se on tarpeen etusijajärjestyksen toteuttamiseksi tai jätteen asianmukaisen käsittelyn järjestämiseksi, eikä esimerkiksi heikennä hyödyntämisessä syntyvän lopputuotteen laatua.

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet olisi lajiteltava järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti. Lainsäädännössä ei aiemmin ole ollut vastaavaa jätteiden lajitteluvollisuutta. Jätteiden koostumustutkimusten perusteella merkittävä osa kansalaisista ja yrityksistä ei lajittele jätteitään erilliskeräysmahdollisuuksien ja -määräysten mukaisesti, vaan sekalaisessa yhdyskuntajätteessä on huomattavia määriä erilliskeräysvelvoitteiden piiriin kuuluvaa jätettä. Säännöksen mukainen

velvollisuus lajitella koskisi jokaista, jolla on jätettä hallussaan, millä pyritään merkittävästi parantamaan syntypaikkalajittelua niin kotitalouksissa kuin yrityksissä ja yhteisöissä.

Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädettäisiin velvollisuudesta toimittaa erilliskerätty jäte käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen. Säännös vastaisi nykyisen jäteasetuksen 22 §:n 1 momenttia ja 26 §:n 2 momenttia, joissa säädetyt velvollisuudet koskevat yhdyskuntajätettä ja rakennus- ja purkujätettä. Johdonmukaisuuden vuoksi velvollisuus ehdotetaan laajennettavaksi koskemaan kaikkea erilliskerättävää jätettä. Säännöksen siirtämisellä asetustasolta lain tasolle tavoitellaan sen merkityksen ja ohjausvaikutuksen vahvistamista. Säännöksen tarkoituksena olisi edistää uudelleenkäytön valmistelun ja kierrätyksen korkealaatuisuutta sekä materiaalien arvon säilyttämistä mahdollisimman korkeana kiertotalouden näkökulmasta, elinkaaren aikaiset kokonaisvaikutukset huomioon ottaen. Tehokas uudelleenkäytön valmistelu ja kierrätys on olennaista myös sen vuoksi, että kierrätetyksi yhdyskuntajätteeksi tai pakkausjätteeksi saa EU:n direktiivien mukaisesti laskea vain sen jätemäärän, joka kierrätysprosessissa tulee tosiasiallisesti kierrätetyksi. Kestävän materiaalityökalouden kannalta ja kierrätysmateriaalien markkinoiden kehityksen tukemiseksi on määrällisen tehokkuuden rinnalla vähintään yhtä tärkeää varmistaa kierrätyksessä syntyvien lopputuotteiden korkealaatuisuus. Tämä voi joissakin tapauksissa edellyttää, että jätteen esikäsittelyvaiheessa kierrätettävästä jätteestä erotetaan suurempia jätemääriä kuin mikä olisi tarpeen heikompilaatuisen kierrätetyn tuotteen valmistamiseksi.

Pykälässä säädetyt lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuudet sitoisivat kaikkia, joiden hallussa on jätettä, ja ne koskisivat kaikkea jätettä, jota syntyy muun muassa kotitalouksissa, palveluissa, teollisuudessa, kaivostoiminnassa ja infra- ja talonrakentamisessa. Erilliskeräysvelvollisuutta tarkennettaisiin monien keskeisten erilliskerättävien jätelajien, kuten yhdyskuntajätteiden, pakkausjätteiden ja rakennus- ja purkujätteiden osalta pykälässä säädetyt asetuksenantovaltuuden nojalla. Pykälässä asetetut vaatimukset velvoittaisivat muiden ohella yleisötilaisuuden järjestäjä sekä kaupakeskusten ja muiden asiakastilojen ylläpitäjä järjestämään säännösten mukainen jätteiden erilliskeräys.

15 c §. *Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteestä.* Pykälä olisi uusi, ja sen 1 momentissa säädettäisiin kiellosta kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäyttöön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteestä. Pykälän 1 momentin mukaan kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä ei myöskään saisi lajitella energijätteeseen, millä korostettaisiin velvollisuutta jätteen syntypaikalla lajitella kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte muualle kuin energijätteeseen. Ehdotetun säännöksen tarkoituksena olisi estää sellaisen jätteen hyödyntäminen energiana, joka voidaan kierrättää tai valmistella uudelleenkäyttöä varten. Selvitysten ja jättealan toimijoilta saatujen tietojen mukaan kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä päätyy nykyään runsaasti energijätteeseen. Pykälän 1 momentissa säädetty kielto kohdistuisi ensisijaisesti energijätepalvelun tarjoajaan ja jätteen tuottajaan.

Pykälän 2 momentin mukaan energijätteellä tarkoitettaisiin yhdyskunta- ja pakkausjätettä sekä rakennus- ja purkujätettä, joka kerätään energiana hyödyntämistä varten tai energiantuotannon polttoaineen valmistamista varten. Energijätettä ei olisi lain 6 §:n 4 kohdassa määritelty sekalainen yhdyskuntajäte.

Säännöksessä tarkoitettua kierrätyskelpoista jätettä olisi jäte, joka soveltuu kierrätykseen ja joka on etusijajärjestyksen taikka muiden säännösten tai määräysten mukaisesti kierrätettävä. Käytännössä jätteen kierrätyskelpoisuus riippuu monista tapauskohtaisista seikoista ja kehittyä ajan myötä. Kierrätyskelpoisuuteen voivat vaikuttaa muun muassa jätteen laji ja laatu, epäpuhtaudet

ja haitta-aineet, tuotteen rakenne, väri, keräys, käytettävissä olevat kierrätysteknologiat sekä markkinoiden kysyntä kierrätysmateriaalille. Se, mikä jäte on kierrätyskelpoista, olisi määritettävä tapauskohtaisesti ottaen huomioon jätelain 8 §:n 1 momentissa säädetty etusijajärjestys. Vastaavalla tavalla olisi arvioitava sitä, mikä jäte soveltuu uudelleenkäytön valmisteluun. Eri-tyisesti purkutoiminnassa syntyvä jäte voi sen sisältämien haitta-aineiden tai siitä valmistetun kierrätysmateriaalin puuttuvan kysynnän vuoksi olla joissain tapauksissa kierrätyskelvotonta.

21 a §. Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus. Pykälän mukaan kiinteistön haltijan olisi osaltaan huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitteluohjeistus on ajantasainen ja että keräyspaikan käyttäjillä, kuten asukkailla ja liikehuoneistojen henkilöstöllä, on ajantasainen tieto jätteen lajittelu- ja keräysjärjestelyistä kiinteistöllä sekä lajittelun vaikutuksesta jätetuollon kustannuksiin. Pykälä olisi uusi.

Pykälä velvoittaisi asunto-osakeyhtiötä jakamaan asukkaille kunnalta tai kunnalliselta jätelaitokselta saatavaa neuvontamateriaalia jätteiden lajittelusta. Tietoa lajittelun vaikutuksista jätetuollon kustannuksiin voitaisiin välittää asukkaille esimerkiksi osana yhtiön vuotuista toimintakertomusta ja erillisin tiedottein.

Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus koskisi myös hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöjä. Liikekiinteistöissä kiinteistön haltijan valtuuttamana isännöitsijä tai huolto-yhtiö voisi toimittaa jätetuollon palveluita kiinteistölle toimittavan yrityksen lajitteluohjeistukset kiinteistön käyttäjille.

Ehdotettu tiedonjakovelvollisuus tukisi 15 §:ssä ehdotetun lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuuden tehokasta toimeenpanoa. Tiedon jakaminen ajantasaisista lajitteluohjeista ja lajittelun vaikutuksista jätetuollon kustannuksiin osaltaan motivoisi ihmisiä lajitteluun niin kodeissa kuin työpaikoilla ja varmistaisi erilliskerätyn jätteen laadukkuutta.

21 b §. Jätetuollon palveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus. Ehdotetun pykälän mukaan jätetuollon palveluita tarjoava yritys tai yhteisö ei saisi tarjota voimassa olevien säännösten ja määräysten vastaisia jätetuollon palveluita. Lisäksi pykälässä säädetäisiin tällaisiin palveluihin sisällytettävästä neuvonnasta. Pykälä olisi uusi, ja sen tarkoituksena olisi osaltaan parantaa jätteiden syntypaikkalajittelua ja tukea 15 §:ssä ehdotetun lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuuden tehokasta toimeenpanoa. Jätetuollon palveluita ammattimaisesti tuottavilla on asiantuntemuksensa perusteella osana asiakaspalveluaan parhaat edellytykset varmistaa, että esimerkiksi tarjottavat erilliskeräyspalvelut ovat voimassa olevien säännösten ja määräysten mukaisia ja että niiden käyttöä neuvotaan riittävästi.

Monilla hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöillä ei nykyisin noudateta jätetuollon säädettyjä biojätteen, pakkausjätteen ja rakennus- ja purkujätteen erilliskeräysvelvoitteita. Tämä voi osin aiheutua tietämättömyydestä erilliskeräysvelvoitteiden velvoiterajoista ja ei-ymäristöluvanvaraisen toiminnan vähäisistä valvontavoimavaroista ja sen myötä puutteellisesta valvonnasta. Ehdotetulla pykälällä edistettäisiin sitä, että jätetuollon palveluita tarjoavat ammattimaiset toimijat, jotka tuntevat erilliskeräystä koskevien vaatimusten sisällön, tukisivat asiakkaitaan vaatimusten täyttämässä ja tarjoaisivat asianmukaisia palveluita.

Pykälä varmistaisi esimerkiksi sen, että jätteen haltijoille ei tarjottaisi palvelua, joka ei täytä erilliskeräysvaatimuksia. Jätetuollon palveluita tarjoavan ei kuitenkaan välttämättä yksin tulisi kyetä tarjoamaan esimerkiksi kaikkia vaatimusten mukaisia keräyspalveluita, mutta sen olisi osaltaan huolehdittava vaatimusten täyttymisestä. Jätetuollon palvelun tarjoaja ei esimerkiksi saisi ohjata liikehuoneiston jätteen haltijaa lajittelemaan kierrätyskelpoista tai

uudelleenkäyttöön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteeseen eikä muutoinkaan tarjota tällaiselle jätteelle polttoon perustuvaa käsittelypalvelua.

Pykälän mukaan jätehuoltopalveluja tarjoavan tulisi sisällyttää palveluunsa neuvontaa jätehuollon asianmukaisesta toteuttamisesta. Neuvonnassa olisi huolehdittava siitä, että jätteen haltija on tietoinen lajittelua ja erilliskeräystä koskevista säännöksistä ja määräyksistä. Neuvonnan sisältöä koskevan huolehtimisvelvollisuuden voisi täyttää esimerkiksi neuvomalla oikeista lajittelukäytännöistä, tarjoamalla ohjeita ja opasteita jätteiden lajittelemiseksi sekä neuvomalla oikeasta jätteen koosta ja tyhjennysrytmistä ja tarjoamalla tietoa näiden vaikutuksesta jätehuollon hintaan.

22 §. Valtion viranomaiset. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 momentti, jossa säädettäisiin Luonnonvarakeskuksen viranomaistehtäväksi ohjata ja edistää jätelaissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua elintarvikejätteen määrän vähentämistä. Jätedirektiivin muutoksella ((EU) 2025/1892) direktiiviin lisätyn uuden 29 a artiklan 2 kohdan mukaan kunkin jäsenvaltion on nimettävä elintarvikejätteen vähentämistä koordinoiva viranomainen sen edistämiseksi, että jäsenvaltio saavuttaa saman direktiivin 9 a artiklan 4 kohdassa asetetun elintarvikejätteen vähentämistavoitteen. Luonnonvarakeskus toimisi jätedirektiivissä tarkoitettuna viranomaisena.

Jäteasetuksen 44 §:ssä säädetään Luonnonvarakeskuksen velvollisuudesta koota tiedot elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemisestä sekä jätteenä käytöstä poistetun syömäkelpoisen elintarvikkeen ja muun ruokahävikin määrästä, käytöstä ja käsittelystä sekä toimittaa tiedot Euroopan komissiolle. Tiedonkeruuvaihtoesta ja raportoinnista komissiolle säädetään jätedirektiiviin lisätyn uuden 9 a artiklan 2 kohdassa ja 37 artiklan 3 kohdassa.

57 §. Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus. Pykälään ehdotetaan täsmennyksiä, joiden tarkoituksena on lisätä kuluttajien tietoisuutta lain 56 §:n mukaisesta mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon sekä tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista. Tavoitteena on parantaa erityisesti kotitalouksien SER-jätteiden keräystä.

Pykälän 1 momenttiin ehdotetun täsmennyksen mukaan käytöstä poistetun tuotteen vastaanotopaikka olisi osoitettava selvästi ja näkyvästi. Lisäksi jakelijan olisi viestinnässään aktiivisesti tiedotettava mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon. Tiedotuksessa olisi myös annettava kuluttajille tietoa tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista. Jakelijan tiedottamisvelvollisuus koskisi myös etäkauppiasta. Jakelijan olisi vastattava tiedotuksen kustannuksista.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin viimeisenä virkkeenä oleva akku- ja paristojätettä koskeva viittaus akkuasetuksen sääntelyyn siirrettäisiin sellaisenaan pykälän 2 momentiksi.

93 §. Jäteneuvonta ja -tiedotus. Pykälässä täsmennettäisiin kunnan velvollisuutta järjestää jäteneuvontaa ja -tiedotusta muuttamalla 1 momenttia ja lisäämällä pykälään uusi 3 momentti. Pykälän otsikko muutettaisiin jäteneuvonnasta muotoon jäteneuvonta ja -tiedotus.

Pykälän 1 momentin mukaan kunnan olisi järjestettävä neuvontaa ja tiedotusta 32 §:n tarkoitettua kunnan vastuulle kuuluvan jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä roskaantumisen ehkäisemiseksi. Kuten nykyisin, neuvonnan ja tiedotuksen kohderyhmänä olisivat erityisesti kunnan asukkaat sekä muut kunnan järjestämän jätehuollon asiakkaat. Käytännössä neuvonta ja tiedotus voi olla esimerkiksi esitteiden ja muun neuvontamateriaalin valmistamista ja jakelua muun muassa yhdessä kiinteistön haltijan kanssa, verkkosivustojen

ylläpitämistä sekä kampanjoiden ja neuvontatilaisuuksien järjestämistä eri kohderyhmille. Tuottajayhteisön neuvontavelvollisuudesta ja yhteistyöstä kunnan kanssa säädetään 118 §:ssä.

Neuvonnassa ja tiedotuksessa olisi kiinnitettävä erityistä huomiota uudelleenkäytön edistämiseen, elintarvikejätteen määrän vähentämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen. Verrattuna voimassa olevan jätelain 93 §:ään, säännökseen lisättäisiin tiedotus viestinnän tavaksi, johon vaatimukset kohdistuisivat. Uudelleenkäytön edistämisen merkitystä vahvistettaisiin lisäämällä säännökseen vaatimus erityisen huomion kiinnittämisestä siihen. Säännökseen lisättäisiin vaatimus kiinnittää neuvonnassa ja tiedotuksessa erityistä huomiota biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen, koska edelleen noin kolmasosa sekalaisesta yhdyskuntajätteestä on biojätettä, vaikka biojätteen erilliskeräystä on tehty 1990-luvulta alkaen. Kunnan vastuulla olevien jätteiden suhteen biojätteen lajittelun tehostamisella on erityinen merkitys yhdyskuntajätteen kierrätysasteen nostamisessa. Biojäte, jota ei ole lajiteltu oikein erilliskeräykseen, hankaloittaa muiden jätelajien kierrätystä, koska se likaa muita materiaaleja, ja se voi myös vähentää polttoon päätyvän jätteen lämpöarvoa. Biojätteen lajittelutehokkuuden parantaminen on tunnistettu yhdeksi tärkeimmistä keinoista nostaa yhdyskuntajätteen kierrätysastetta Suomessa⁸⁸. Voimassa olevan säännöksen mukainen vaatimus erityisen huomion kiinnittämisestä elintarvikejätteen määrän vähentämiseen panee osaltaan täytäntöön jätedirektiivin 9 a artiklan mukaisia elintarvikejätteen syntymisen ehkäisemiseen liittyviä velvoitteita.

Uuden 3 momentin mukaan kunnan olisi osoitettava 1 momentissa tarkoitettuun neuvontaan ja tiedotukseen vuosittain riittävä rahoitus. Valtioneuvoston asetuksella voitaisiin antaa tarkempia säännöksiä rahoituksesta ja sen laskentaperusteista. Lajitteluasenteiden ja -käytöksen muutos on todettu keskeisen tärkeäksi keinoksi parantaa lajitteluaktiivisuutta, ja asenteiden muuttamiseen tarvitaan jatkuvaa tiedotusta ja neuvontaa. Neuvontaan ja tiedotukseen panostetaan jo nykyisin, mutta asukkaiden lajittelukäyttäytymisen parantamiseksi tulisi neuvontaan kohdistaa nykyistä enemmän taloudellisia voimavaroja. Taloudellisen panoksen lisäksi mahdollistaa neuvonnan lisäämisen, joka oikein kohdennettuna lisää neuvonnan vaikuttavuutta.

100 §. Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin. Pykälän 1 ja 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi sen varmistamiseksi, että tuottajavastuun piiriin kuuluviin jätteisiin liittyvät velvollisuudet tulevat otetuiksi huomioon jätteen keräystoiminnassa. Velvollisuus tehdä ilmoitus jätteen keräyksestä koskee sellaista jätteen keräystoimintaa, johon ei tarvita ympäristösuojelulain mukaan ympäristölupaa. Tämän pykälän mukaisen ilmoituksen perusteella järjestetään esimerkiksi jätteen aluekeräyspisteitä. Myös tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita, kuten pakkausjätettä, sähkö- ja elektroniikkalaiteromua ja jäteakkuja ja -paristoja, kerätään tämän pykälän mukaisen ilmoituksen nojalla.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin säännös siitä, että jos keräys koskee 48 §:ssä tarkoitettuja tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita, olisi kerääjän otettava huomioon, mitä 47 §:ssä ja akkuasetuksen 62 artiklan 3 kohdassa, 66 artiklan 2 kohdan a alakohdassa sekä 67 artiklassa säädetään. Jätelain 47 §:ssä säädetään tuottajan ensisijaisesta oikeudesta järjestää vastuulleen kuuluvien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuolto sekä siitä, että muut toimijat voivat perustaa tällaisten tuotteiden keräys- tai vastaanottojärjestelmiä vain, jos se tehdään yhteistyössä tuottajan kanssa. Akkuasetuksen 62 artiklan 3 kohdassa, 66 artiklan 2 kohdan a alakohdassa ja 67 artiklassa säädetään, että jakelijoiden, kunnan sekä vapaaehtoisten keräyspisteiden tulee luovuttaa keräämänsä jäteakut ja -paristot asianomaisille tuottajayhteisöille. Säännöksen tarkoituksena

⁸⁸ Etteplan Finland Oy (2025): Lisäskenaariot erilliskeräysvaihtoehtojen vaikutusarviointiin. [Loppuraportti 30.10.2025](#); Euroopan komissio [SWD\(2023\) 175 final](#).

olisi varmistaa, että jätteen kerääjä on tietoinen siitä, että tuottajavastuun piiriin kuuluvien jätteen jätteen jätteen keräys on ensisijaisesti tuottajan oikeus ja velvollisuus.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin maininta siitä, että viranomaiselle toimitettavassa keräystä koskevassa ilmoituksessa tulisi olla tiedot yhteistyöstä tuottajayhteisön kanssa. Tiedot tulisi ilmoittaa silloin, kun keräys koskee tuottajavastuun piiriin kuuluvien tuotteiden keräystä. Yhteistyötä koskevien tietojen perusteella viranomainen voisi varmistaa, että tuottajavastuulle kuuluvien jätelajien keräystä harjoittava toiminnanharjoittaja on sopinut keräyksestä asianomaisen tuottajayhteisön kanssa jätelain 47 §:n mukaisesti. Säännöksellä osaltaan varmistettaisiin, että tuottajavastuun piiriin kuuluvia jätteitä keräävillä on tuottajan (käytännössä tuottajayhteisön) kanssa sopimus keräämisestä ja jätteen toimittamisesta jatkokäsittelyyn.

121 §. Velvollisuus laatia siirtoasiakirja. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan muutosta, jonka tarkoituksena on vähentää siirtoasiakirjavelvollisuuden aiheuttamaa hallinnollista taakkaa.

Voimassa olevaan jätelakiin verrattuna siirtoasiakirjan laatimisvelvoitetta rajattaisiin koskemaan niitä siirtoja, joissa jäte luovutetaan jätelain 29 §:n 1 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle, eli jätteenhoitokäytölle merkitylle kuljettajalle tai vastaanottajalle, jolla on ympäristölupa tai ympäristönsuojelulain mukaisen rekisteröinnin perusteella oikeus ottaa vastaan kyseistä jätettä. Voimassa olevan jätelain mukaan siirtoasiakirja tulee tehdä myös tapauksissa, joissa jäte siirretään jätelain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle, jolta ei edellytetä edellä mainittuja rekisteröintejä, lupia tai merkintöjä, jos tällä on muutoin riittävä asiantuntemus sekä taloudelliset ja tekniset valmiudet ottaa vastaan kyseistä jätettä. Mainitussa 2 momentissa tarkoitettuja tapauksia, joissa jätteen vastaanottajalta ei edellytetä viranomaishyväksyntää, ovat arvioiden mukaan lähes pelkästään jakelijoiden myyntipisteissä järjestetyt vastaanottoaikat, joissa otetaan vastaan käytettyjä paristoja, akkuja ja sähkölaitteita kotitalouksilta. Myös yrityksillä on mahdollisuus toimittaa pieniä jäte-eriä näihin vastaanottoaikkoihin, mutta tällaiset toimitukset kuuluvat voimassa olevan lainsäädännön mukaan edellä kuvatusti siirtoasiakirjavelvollisuuden piiriin. Käytännössä siirtoasiakirjavelvollisuutta ei ole näissä tilanteissa yleensä tunnustettu eikä menettely sovellu tällaisiin tilanteisiin. Ehdotuksen mukaan siirtoasiakirjaa ei enää tarvitsisi laatia, jos jäte luovutetaan tällaiselle jätelain 29 §:n 2 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle. Muutoksella lähinnä selkeytettäisiin lainsäädäntöä vastaamaan jo nykyisin pääsääntönä noudatettavia toimintatapoja.

122 §. Tiedonsaantioikeus. Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jossa Luonnonvarakeskuskulle säädettäisiin oikeus pyynnöstä saada elintarvikealan toimijalta salassapitosäännön estämättä 118 a §:n mukaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätedirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaista elintarvikejätteen määrän arviointia ja 37 artiklan 3 kohdan mukaista Euroopan komissiolle tehtävää raportointia varten. Pykälän 6 momentissa tarkoitettujen tietojen tulisi olla välttämättömiä säännöksessä viitattujen jätedirektiivin säännösten noudattamisen kannalta.

Lisäksi pykälään ehdotetaan uutta 7 momenttia, jonka mukaan Lupa- ja valvontavirastolla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkisista hallintotehtävää hoitavalta sellaiset tiedot toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröintien-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jotka ovat tarpeellisia 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymisvelvollisuuden valvomiseksi. Ehdotettu tiedonsaantioikeus kytkeytyy esityksessä ehdotettuun harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muutokseen, jonka mukaan velvoitteidenhoitoselvitys voitaisiin Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä laatia tukemaan jätelain 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymisvelvollisuuden valvontaa.

124 §. Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat. Pykälään tehtäisiin kaksi muutosta, joiden tarkoituksena on tehostaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä koskevien erilliskeräysvelvollisuuksien valvontaa ja siten parantaa lajittelutehokkuutta sekä edistää jätteen kierrätystä ja uudelleenkäytön valmistelua.

Voimassa olevan pykälän 1 momentin 2 kohdan mukaan valvontaviranomaisten, eli Lupa- ja valvontaviraston ja kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen, on tarkastettava määräajoin laitokset ja yritykset, joissa syntyy vaarallista jätettä. Säännöstä ehdotetaan muutettavaksi siten, että määräajoin tarkastettaviin lisättäisiin laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa syntyy erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä. Käytännössä tarkastukset kohdistuisivat ensisijaisesti toimintoihin, jotka ovat valtioneuvoston asetuksella säädettyjen, hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteitä koskevien erilliskeräysvelvollisuuksien piirissä.

Pykälän 2 momentissa säädetään muun ohella toiminnoista, joiden osalta kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava valvontasuunnitelma. Kyseiseen säännökseen lisättäisiin laitokset ja yritykset, joissa syntyy erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä.

Voimaantulosäännös. Jätelakiin ehdotettujen muutosten ehdotetaan tulevan voimaan pääsääntöisesti 1.9.2027. Muutokset jätelain 22 ja 122 §:iin on kuitenkin tarkoitettu tulemaan voimaan jo 1.1.2027. Ehdotettujen säännösten tai niiden toimeenpanon ei arvioida aiheuttavan niin merkittäviä muutoksia kotitalouksien, yritysten, kuntien tai viranomaisten toimintaan, että säännöskohtaisista siirtymäajoista olisi lain ehdotettu voimaantuloajankohta huomioon ottaen perusteltua säätää.

Jätedirektiivin muutosdirektiivin täytäntöönpanon vuoksi 22 §:ään tehtävä muutos tulisi saattaa voimaan mahdollisimman pian, jotta Luken nimeäminen jätedirektiivin 29 a artiklan 2 kohdassa tarkoitetuksi koordinoinnista vastaavaksi toimivaltaiseksi viranomaiseksi voidaan vahvistaa mahdollisimman pian ja se voi ryhtyä toteuttamaan elintarvikejätteen vähentämistä koskevia toimia. Lisäksi jätelain 122 §:ään ehdotettu muutos tulisi saattaa voimaan mahdollisimman pian, jotta Luonnonvarakeskus saa nykyistä kattavammin käyttöönsä tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätedirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaista elintarvikejätteen määrän arviointia ja 37 artiklan 3 kohdan mukaista Euroopan komissiolle tehtävää raportointia varten.

7.2 Laki harmaan talouden selvitysyksiköstä

6 §. Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan uutena kohtana lisättäväksi Lupa- valvontaviraston tehtävä valvoa jätelain 62 §:n mukaista tuottajien liittymistä tuottajayhteisöön. Tuottaja hoitaa jätelain 6 luvussa säädettyt velvollisuutensa pääsääntöisesti liittymällä tuottajayhteisöön, joka muun ohella järjestää valtakunnallisesti tuottajan markkinoille saattamien käytöstä poistettujen tuotteiden jätehuollon. Jos tuottaja ei hoida velvollisuuttaan liittyä tuottajayhteisöön, muut tuottajat joutuvat maksamaan tämän tuotteiden jätehuollon. Siksi jätelain 62 §:ään liittyvä valvonta on tärkeää tuottajavastuun valvonnassa ja siihen liittyvän niin sanotun vapaamatkustuksen vähentämisessä. Muutoksen myötä harmaan talouden selvitysyksikkö voisi Lupa- ja valvontaviraston pyynnöstä laatia velvoitteidenhoitoselvityksen Suomessa toimivista tuottajista. Velvoitteidenhoitoselvitys auttaisi Lupa- ja valvontavirastoa kohdentamaan vapaamatkustukseen liittyvää valvontaa niihin yrityksiin, jotka todennäköisimmin jättävät liittymättä tuottajayhteisöön, vaikka saattavat markkinoille tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita.

8 Lakia alemman asteinen sääntely

Esitykseen sisältyy yksi uusi jätelakiin sisällytettävä valtuussäännös, jolla mahdollistettaisiin tarkempien säännösten antaminen kunnan neuvontaan ja tiedotukseen osoitettavasta rahoituksen määrästä ja laskentaperusteista (93 §:n 3 mom.) Asetuksella voitaisiin esimerkiksi säätää kiinteästä, kunnan keräämiin jätemaksuihin sidotusta prosentuaalisesta osuudesta, jonka kunnan olisi ohjattava neuvontaa ja tiedotukseen. Toistaiseksi tällaista asetusta ei kuitenkaan valmistella, vaan sen tarvetta ja tarkoituksenmukaisuutta on tarkoitettu arvioida myöhemmin, esityksessä ehdotettujen lainmuutosten tultua voimaan.

Esityksen mukaisia yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystä ja SER-jätteen keräystä koskevien tavoitteiden saavuttamista on mahdollista edistää voimassa oleviin valtioneuvoston asetuksiin tehtävillä muutoksilla. Kuten jaksossa 5.1.1.3 on kuvattu, jäteasetuksen (978/2021) ja pakkaus- ja pakkausjäteasetuksen (1029/2021) erilliskeräysvelvollisuuksien muuttaminen muodostaa laajan kokonaisuuden, johon tehtävillä muutoksilla voidaan pyrkiä parantamaan yhdyskuntajätteen ja pakkausjätteen kierrätystä. Tältä osin tarkoituksena on tarkastella tarkemmin mainittujen asetusten muutostarpeita vuoden 2026 aikana ja toteuttaa tarpeelliset muutokset siten, että ne tulisivat tarvittavine siirtymäaikoineen voimaan esimerkiksi alkaen vuodesta 2027. Samassa yhteydessä on tarpeen arvioida myös jäteasetuksessa säädettyjen rakennus- ja purkujätteiden erilliskeräysvelvollisuuksien muutostarpeita.

Myös SER-keräysasteen saavuttamista on mahdollista edistää tekemällä muutoksia SER-asetukseen (519/2014), erityisesti tuottajien järjestämään käytöstä poistettujen tuotteiden vastaanottoa ja kuljetusta koskevaan sääntelyyn. Asetuksen muutostarpeita arvioidaan tarkemmin syyskauden 2026 aikana.

Jätedirektiivin muutoksen elintarvikejätteen vähentämistä koskeva sääntely pannaan kansallisesti täytäntöön pitkälti jäteasetukseen tehtävillä muutoksilla. Jäteasetuksella tullaan säätämään määrällisistä elintarvikejätteen vähentämistavoitteista sekä valtakunnallisen jätesuunnitelman sisältövaatimuksista. Muutokset valmistellaan lausunnoille syyskauden 2026 aikana.

9 Voimaantulo

Ehdotetaan, että lait tulevat voimaan 1.9.2027, kuitenkin niin, että jätelain 22 ja 122 §:n muutokset tulevat voimaan jo 1.1.2027.

Esityksen ehdotukset, joilla tehostettaisiin yhdyskuntajätteiden ja muovipakkausjätteiden kierrätystä sekä SER-jätteiden keräystä, tulisi saattaa voimaan mahdollisimman pian heinäkuussa 2024 käynnistyneisiin EU-rikkomusmenettelyihin sekä Euroopan komission varhaisvaroitukseen⁸⁹ (2023) vastaamiseksi.

Elintarvikejätettä koskevat jätedirektiivin muutoksen ((EU) 2025/1892) edellyttämät täytäntöönpanotoimet tulee saattaa voimaan viimeistään 17.6.2027.

Ehdotettuja lakeja täydentävät valtioneuvoston asetukset valmistellaan pääosin riippumatta lain voimaantulosta, koska voimassa oleva jätelaki sisältää asetusten antamiseen tarvittavat

⁸⁹ Euroopan komissio: Komission yksiköiden valmisteluasiakirja: Varhaisvaroituskertomus Suomelle [SWD\(2023\) 175 final](#). 8.6.2023

valtuudet, pois lukien jätelain 93 §:n 2 momenttiin ehdotettu valtuus säätää tarkemmin kunnan jäteneuvontaan ja -tiedotukseen ohjattavasta rahamäärästä.

10 Toimeenpano ja seuranta

Esitykseen sisältyvien lainsäädäntöehdotusten toimeenpanoa tehostetaan viranomaisille sekä muille sidosryhmille järjestettävällä tiedotuksella ja koulutuksella.

11 Suhde muihin esityksiin

Tämän hallituksen esityksen valmistelun kanssa samanaikaisesti on valmisteilla kaksi muuta säädöshanketta, joilla on liityntöjä tämän esityksen tavoitteisiin, ehdotuksiin ja niiden arvioituihin vaikutuksiin.

Ympäristöministeriö on valmistellut jätelain muutosta (hankenumero [YM034:00/2024](#)), jossa hallitusohjelman mukaisesti ehdotetaan toimia jätetoimialan kilpailuneutraaliteetin parantamiseksi ja kunnan jäteyhtiöiden toiminnan rajoittamiseksi kilpailuilla markkinoilla. Mainitulla hallituksen esityksellä ei kuitenkaan arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia kierrätykseen.

Työ- ja elinkeinoministeriö on valmistellut energian alkuperätakuista annetun lain (1050/2021) muutosta (hankenumero [TEM035:00/2023](#)), jolla pantaisiin täytäntöön hukkalämmön määrittelyä koskeva Petteri Orpon hallituksen puoliväliriihen 2025 kirjaus. Lausunnoille 27.3.2026 lähetetyn hallituksen esitysluonnoksen suhdetta tähän esitykseen käsitellään jaksossa 4.2.10.⁹⁰

12 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

12.1 Yleistä

Esityksellä on liityntöjä perustuslaissa (731/1999) turvattujen perusoikeuksien toteutumiseen. Tältä osin esitystä on tarkasteltava lähinnä perustuslain 10 § 1 momentin mukaisen yksityisyyden suojan, 18 §:n 1 momentin mukaisen elinkeinovapauden ja 15 §:n mukaisen omaisuuden suojan sekä 20 §:ssä tarkoitetun ympäristöperusoikeuden kannalta. Esitys täyttää perustuslakivaliokunnan perusoikeuksien rajoittamiselle asettamat reunaehdot (PeVM 25/1994 vp).

Esityksessä ehdotetaan uusia vaatimuksia yhtäältä liittyen käytännön jätehuoltoon (15 §, 15 c §) ja toisaalta jätehuollon eri toimijoiden neuvonta- ja tiedottamisvelvollisuuksiin (21 a §, 21 b §, 57 §, 93 §). Ehdotettu sääntely on jo ennestään voimakkaasti säännellylle jätealalle tyypillistä (PeVL 24/2021 vp). Vaikka mainitut säännösehdotukset merkitsevät osin uusia oikeudellisia vaatimuksia ja reunaehtoja esimerkiksi kiinteistön haltijoille sekä jätettä tuottavien ja jätehuoltoa harjoittavien yritysten toimintaan, säännösten merkitys on jo voimassa oleva sääntely huomioon ottaen pääosin vähäinen. Edellä mainittujen perusoikeuksien kannalta suurin merkitys on todennäköisesti energiajätettä koskevilla kielloilla (15 c §) sekä viranomaisten tiedonsaanti-oikeuksilla (122 §), joita tarkastellaan erikseen jäljempänä tässä jaksossa.

Ehdotettu jätelain 93 §:n muutos velvoittaisi kunnan osoittamaan jäteneuvontaan ja tiedotukseen riittävän rahoituksen. Valtioneuvosto voisi asetuksella antaa tarkempia säännöksiä kunnan osoittaman rahoituksen määrästä. Käytännössä tämä voisi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kunnan keräämään jätemaksuun lisättäisiin vähintään asetuksessa määritetty prosentuaalinen osuus

⁹⁰ Luonnos hallituksen esitykseksi alkuperätakuulain ja kestävyyslain 37 a §:n muuttamisesta sekä alkuperätakuuasetuksen muuttamisesta [VN /13157/2023](#)

jättemaksutuloista, joka kunnan olisi osoitettava jäteneuvontaan ja tiedotukseen. Perustuslain 121§:ssä tarkoitettu kunnallinen itsehallinto merkitsee kuntalaisten oikeutta päättää kuntansa hallinnosta ja taloudesta, ja perustuslakivaliokunta on aiemmin arvioinut muun ohella kuntien verotusoikeutta ja valtionosuuksien muutoksia kunnan itsehallinnon kannalta (PeVL 40/2014). Kunnan jätehuolto on kuitenkin maksurahoitteista, joten sillä ei ole budjettivaikutusta. Näin ollen ehdotettu sääntely ei kosketa kunnan itsehallintoa.

Esitys edistäisi kiertotaloutta, säästäisi luonnonvaroja sekä vähentäisi jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvia terveys- ja ympäristöhaittoja. Kiertotalouden edistyminen ja luonnonvarojen kulutuksen vähentyminen osaltaan palvelevat merkittävien ympäristöongelmien ratkaisemista, kuten ilmastonmuutoksen hillintää, luontokadon torjuntaa ja ympäristön saastumisen ehkäisemistä. Siksi ehdotetun sääntelyn voidaan katsoa toteuttavan perustuslain 20 §:n 2 momentista ja 19 §:n 3 momentista seuraavia julkisen vallan velvoitteita turvata jokaiselle oikeus terveelliseen ympäristöön ja edistää väestön terveyttä. (PeVL 24/2021 vp, s. 2, PeVL 58/2010 vp, s. 2).

12.2 Energiajätettä koskevat rajoitukset

Ehdotettu jätelain 15 c § kieltäisi kierrätyskelpoisen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen keräämisen energiajätteenä ja lajittelemisen energiajätteeseen. Ehdotettu säännös puuttuisi perustuslain 18 §:n 1 momentin mukaiseen elinkeinovapautteen kieltämällä liiketoiminnan, joka perustuu mainitun jätteen keräämiseen energiajätteenä tai tällaisen jätteen lajitteeluun energiajätteeksi. Ehdotus liittyy myös perustuslain 15 §:ssä säädettyyn omaisuudensuojaan, koska se todennäköisesti rajoittaisi mahdollisuuksia hyödyntää esimerkiksi laitteita, kalustoa ja laitoksia, joiden käyttö on perustunut sellaisen energiajätteen hyödyntämiseen, jonka joukossa on merkittäviä määriä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä. Ehdotus ei sisällä siirtymäsäännöstä, joten 15 c §:n mukainen kieltö tulisi voimaan verrattain nopeasti 1.9.2027.

Nykyisin energiajätteenä arvioidaan kerättävän merkittäviä määriä kierrätyskelpoista jätettä. Jäte päätyy todennäköisesti poltettavaksi. Jätelain 8 §:n mukaan jätteen kierrätys on kuitenkin ensisijaisesti valittava jätteen käsittelytapa verrattuna jätteen polttamiseen. Velvollisuutta kierrättää jätteet konkretisoivat myös useat muut voimassa olevat säännökset, esimerkiksi jätelain 15 § ja 15 a § sekä jäteasetuksen 17–27 §:t.

Kierrätyskelpoisen jätteen ohjaaminen kierrätykseen sen polttamisen sijasta edistää kiertotaloutta ja vähentää luonnonvarojen kulutusta tavalla, joka on olennainen ympäristöperusoikeuden turvaamiseksi. Näin ollen ehdotettu 15 c § perustuu hyväksyttävään päämäärään ympäristöperusoikeuden toteuttamiseksi.

Elinkeinovapauden rajoitusedellytyksiä arvioidessaan perustuslakivaliokunta on antanut merkitystä sille, minkälaisiin henkilöihin rajoitukset kohdistuvat. Rajoitusten koskiessa pörssiyrityitä tai muita varallisuusmassaltaan huomattavia oikeushenkilöitä lainsäätäjän liikkumavara on omaisuudensuojan näkökulmasta lähtökohtaisesti suurempi kuin silloin, kun sääntelyn vaikutukset muodostuisivat hyvin välittömiksi oikeushenkilön taustalla olevien luonnollisten henkilöiden asemalle (PeVL 74/2018 vp, s. 3, PeVL 9/2008 vp, s. 4, PeVL 10/2007 vp, s. 2, PeVL 54/2005 vp, s. 3, PeVL 32/2004 vp, s. 2, PeVL 61/2002 vp, s. 3–4, PeVL 34/2000 vp, s. 2). Kielto kerätä energiajätteenä tai lajitella energiajätteeseen kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä kohdistuisi ensisijaisesti energiajätepalvelun tarjoajaan ja energiajätepalvelua hyödyntävään jätteen tuottajaan, jotka ovat tyypillisesti erikokoisia yrityksiä alkaen paikallisesti toimivista mikroyrityksistä valtakunnallisiin pörssiyrityisiin.

Ehdotetun 15 c §:n mukainen kiello olisi rajattu koskemaan ainoastaan jätettä, joka on kierrätyskelpoista tai soveltuu uudelleenkäytön valmisteluun. Tällainen jäte tulisi jo voimassa olevan jätelain 8 §:ssä säädetyn etusijajärjestyksen sekä jäteasetuksen 4 luvun mukaisten erilliskeräysvelvollisuuksien mukaan lähtökohtaisesti lajitella ja erilliskerätä kierrätystä, ei energiahyödyntämistä varten. Näin ollen mainittu ehdotuksen rajautuminen kierrätyskelpoiseen tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaan jätteeseen konkreettisesti ja vahvistaisi jo voimassa olevan lainsäädännön sisältöä. Toiseksi kiello rajautuisi koskemaan yhdyskunta- ja pakkausjätettä sekä rakennus- ja purkujätettä, jotka ovat muun ohella EU-lainsäädännössä asetettujen kierrätystavoitteiden nostamisen kannalta tärkeitä jätelajeja. On lisäksi huomattava, että ehdotus voi luoda kysyntää esimerkiksi uudelle jätteen lajittelu-, esikäsittely- ja keräystoiminnalle, jota energiajätettä nykyisin keräävät yritykset voisivat mahdollisesti harjoittaa. Kokonaisuutena arvioiden ehdotettu perusoikeuden rajaaminen olisi oikeasuhtainen sääntelyn tavoitteiden saavuttamiseksi.

Omaisuuksien rajoitusedellytysten suhteen on vielä huomattava, että perustuslakivaliokunnan vakiintuneen käytännön mukaan painavien yleisten etujen vuoksi vahvasti säännellyillä markkinoilla toimivat yritykset eivät voi perustellusti odottaa lainsäädännön pysyvän kaikissa oloissa muuttumattomana (PeVL 24/2021 vp, s. 5).

Edellä mainittu huomioon ottaen 15 c §:ssä ehdotettu kiello kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaan jätteenä rajoittaa omaisuuslainsuojaa ja elinkeinovapautta hyväksyttävällä ja oikeasuhtaisella tavalla.

12.3 Tiedonsaantioikeudet

Ehdotuksen mukaan jätelain 122 §:ssä säädettäisiin kahdesta uudesta viranomaisen tiedonsaantioikeudesta. Luonnonvarakeskuksen oikeus saada pyynnöstä salassapitosäännösten estämättä elintarvikejätteen kirjanpitoa koskevat tiedot olisivat välttämättömiä sille säädettävän, elintarvikejätteen määrän vähentämistä koskevan koordinoititehtävän sekä jätedirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaista elintarvikejätteen määrän arviointia ja 37 artiklan 3 kohdan mukaista Euroopan komissiolle tehtävää raportointia varten. Tällainen tehtävä on annettava jollekin kansalliselle viranomaiselle jätedirektiivin 29 a artiklan 2 kohdan täytäntöönpanemiseksi.

Myös jätelain 122 §:ään ehdotettu Lupa- ja valvontaviraston oikeus saada muulta viranomaiselta salassapitosäännösten estämättä tietoja erilaisten lakisäätteiden velvollisuuksien hoitamisesta ei olisi välttämätön Lupa- ja valvontaviraston tehtävien hoitamisen kannalta. Tiedonsaantioikeus olisi kuitenkin tarpeellinen tuottajavastuuta koskevassa valvonnassa. Vapaamatkustus, jossa tuottaja ei liity tuottajayhteisöön ja välttää näin tuotteiden jätehuollosta koituvat maksut, on tuottajavastuun toteutumisen kannalta merkittävä ongelma, koska laittomasti toimivien yritysten tuotteiden jätehuolto jää lakia noudattavien yritysten maksettavaksi. Siksi on tarpeen ottaa käyttöön keinoja, joilla vapaamatkustusta saadaan vähennettyä. Ehdotettu tiedonsaantioikeus kytkeytyy esitykseen sisältyvään harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain muutosehdotukseen, jossa tuottajan liittyminen tuottajayhteisöön lisättäisiin lain 6 §:ään niiden viranomais tehtävien joukkoon, joiden osalta valvontaviranomainen voi pyytää harmaan talouden selvitysyksiköltä velvoitteidenhoitoselvitystä. Velvoitteidenhoitoselvitys sisältää useasta eri viranomaisrekisteristä peräisin olevia tietoja siitä, miten yritykset ja luonnolliset henkilöt ovat hoitaneet tai jättäneet hoitamatta eri lakien mukaisia velvollisuuksiaan. Velvoitteidenhoitoselvitykseen sisältyvät tiedot auttaisivat Lupa- ja valvontavirastoa kohdentamaan tuottajavastuuvälvontaa niihin yrityksiin, jotka todennäköisimmin jättävät liittymättä tuottajayhteisöön, vaikka valmistavat tai tuovat maahan tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita.

Perustuslakivaliokunta on arvioinut viranomaisien tietojen saamista ja luovuttamista salassapitovelvollisuuden estämättä koskevaa sääntelyä perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn

yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta ja kiinnittänyt huomiota muun muassa siihen, mihin ja ketä koskeviin tietoihin tiedonsaantioikeus ulottuu ja miten se sidotaan tietojen välttämättömyyteen. Viranomaisen tietojensaantioikeus ja tietojenluovuttamismahdollisuus ovat valiokunnan mukaan voineet liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitettujen tietosisällöt on lueteltu laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (ks. esim. PeVL 10/2014 vp, s. 6/II).

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että salassapitosäännösten edelle menevässä tietojensaantioikeudessa on viime kädessä kysymys siitä, että tietoja pyytävän viranomaisen tarve saada tiedot syrjäyttää tietoja hallussa pitävään viranomaiseen kohdistuvan salassapitointressin. Mitä yleisluonteisempi tietojensaantiin oikeuttava sääntely on, sitä suurempi on vaara, että tällaiset intressit voivat syrjäytyä hyvin automaattisesti. Mitä täydellisemmin tietojensaantioikeus kytketään säännöksissä asiallisiin edellytyksiin, sitä todennäköisemmin yksittäistä tietojensaanti-pyyntöä joudutaan käytännössä perustelemaan. Myös tietojen luovuttajan on tällöin mahdollista arvioida pyyntöä luovuttamisen laillisten edellytysten kannalta. Tietojen luovuttaja voi lisäksi kieltäytymällä tietojen antamisesta saada aikaan tilanteen, jossa tietojen luovuttamisvelvollisuus eli säännösten tulkinta saattaa tulla ulkopuolisen viranomaisen tutkittavaksi. Tämä mahdollisuus on tärkeä tiedonsaannin ja salassapitointressin yhteensovittamiseksi (PeVL 12/2014 vp, s. 2/II—3/I ja PeVL 62/2010 vp, s. 3/II—4/I ja niissä viitatuut lausunnot).

Voimassa olevassa jätelain 122 §:ssä viranomaisten tiedonsaantioikeudet toisilta viranomaisilta on määritelty eri tavoin, asiayhteys huomioon ottaen. Osin tietojensaantioikeudet on rajattu viranomaisen tehtävien kannalta välttämättömiin tietoihin, mutta osin vain tarpeellisiin.

Ehdotettavassa Lupa- ja valvontaviraston tiedonsaantioikeutta koskevassa säännöksessä oikeuden piiriin kuuluva tietosisältö on lueteltu tyhjentävästi, jotta viraston valvontatehtävän kannalta tarpeellisten tietojensaantioikeuden säätäminen ei olisi ongelmallista perustuslain takaaman yksityisyyden suojan kannalta.

12.4 Yhteenveto

Ehdotetuilla säännöksillä ei ole oleellisia perusoikeusvaikutuksia, eikä esitys muutoinkaan sisältä säännöksiä, jotka voisivat olla ristiriidassa perustuslain kanssa.

Edellä mainituilla perusteilla lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyksessä.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 15 §:n otsikko ja 1 momentti, 57 §, 93 §:n otsikko ja 1 momentti, 100 §:n 1 ja 2 momentti, 121 §:n 1 momentti ja 124 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat 15 §:n otsikko ja 1 momentti, 93 §:n otsikko ja 1 momentti, 121 §:n 1 momentti laissa 714/2021, 57 § laissa 188/2026, 100 §:n 1 momentti laissa 410/2014, 100 §:n 2 momentti laissa 494/2022, 124 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 834/2017 ja 124 §:n 2 momentti laissa 799/2025,

lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 714/2021, uusi 4 momentti, lakiin uusi 15 c, 21 a ja 21 b §, 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 757/2018 ja 799/2025, uusi 7 momentti, 93 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 714/2021 ja 799/2025, uusi 3 momentti ja 122 §:ään, sellaisena kuin se osaksi on laeissa 714/2021, 799/2025 ja 188/2026, uusi 6 ja 7 momentti seuraavasti:

15 §

Jätteiden lajittelu- ja erilliskeräysvelvollisuus

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on kerättävä toisistaan erillään etusijajärjestyksen toteuttamiseksi ja jätteestä terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi, eikä niitä saa sekoittaa muihin jätteisiin tai materiaaleihin. Jätteet on lajiteltava järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti.

Erilliskerätty jäte on toimitettava käsittelyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.

15 c §

Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

Kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä ei saa kerätä energijätteenä eikä lajitella energijätteeseen.

Energijätteellä tarkoitetaan yhdyskunta- ja pakkausjätettä sekä rakennus- ja purkujätettä, joka kerätään energiana hyödyntämistä varten tai polttoaineen valmistamista varten. Energijätettä ei ole 6 §:n 4 kohdassa tarkoitettu sekalainen yhdyskuntajäte.

21 a §

Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

Kiinteistön haltijan on osaltaan huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitteluohjeistus on ajantasainen ja että keräyspaikan käyttäjillä on ajantasainen tieto jätteen lajittelu- ja keräysjärjestelyistä kiinteistöllä sekä lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin.

21 b §

Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Jätehuollon palveluita tarjoava ei saa tarjota voimassa olevien säännösten ja määräysten vastaisia jätehuoltopalveluita. Tarjottuun palveluun on sisällytettävä neuvontaa säännösten ja määräysten mukaisesta jätteiden erilliskeräyksestä ja lajittelusta.

22 §

Valtion viranomaiset

Luonnonvarakeskus ohjaa ja edistää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettua elintarvikejätteen määrän vähentämistä.

57 §

Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Tuotteen jakelijan on osoitettava myyntipisteessä selvästi ja näkyvästi paikka, johon 56 §:ssä tarkoitetun käytöstä poistetun tuotteen voi luovuttaa. Lisäksi jakelijan on viestinnässään aktiivisesti tiedotettava mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon. Tiedotuksessa on myös annettava kuluttajille tietoa tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista. Jakelijan on vastattava tiedotuksen kustannuksista.

Jakelijan velvollisuudesta antaa akku- ja paristojätteen syntymisen ehkäisyä ja jätehuoltoa koskevia tietoja säädetään akkuasetuksen 74 artiklan 4 kohdassa.

93 §

Jäteneuvonta ja -tiedotus

Kunnan on järjestettävä neuvontaa ja tiedotusta 32 §:n tarkoitetussa toiminnassa syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä roskaantumisen ehkäisemiseksi. Neuvonnassa ja tiedotuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota uudelleenkäytön edistämiseen, elintarvikejätteen määrän vähentämiseen ja biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen.

Kunnan on osoitettava 1 momentissa tarkoitettuun neuvontaan ja tiedotukseen riittävä rahoitus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen määrästä ja laskentaperusteista.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammattimaista keräystä, on tehtävä ilmoitus 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan

ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystä harjoitetaan. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos keräys edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai hyväksytään osana ympäristöluvanvaraista muuta toimintaa. Jos keräys koskee 48 §:ssä säädettyjä tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita, on kerääjän otettava huomioon, mitä 47 §:ssä ja akkuasetuksen 62 artiklan 3 kohdassa, 66 artiklan 2 kohdan a alakohdassa sekä 67 artiklassa säädetään.

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista, vastaanotto- paikkojen sijainnista ja yhteistyöstä tuottajayhteisön kanssa sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

121 §

Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:n 1 momentissa tarkoitettulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsiteltävästä toimituspaikassa sekä kuljettajasta.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Luonnonvarakeskuksella on oikeus pyynnöstä saada elintarvikealan toimijalta salassapitosäännösten estämättä 118 a §:n mukaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätedirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaista elintarvikejätteen määrän arviointia ja 37 artiklan 3 kohdan mukaista Euroopan komissiolle tehtävää raportointia varten.

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäännösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jos tiedot ovat tarpeellisia 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymisvelvollisuuden valvomiseksi.

124 §

Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

2) syntyy vaarallista jätettä tai erilliskerättävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä;

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisten 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. Lupa- ja valvontaviraston on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitettujen jätteen ammattimaisen keräyksen sekä hallinto-, palvelu-, ja elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen erilliskeräysvelvoitteiden valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomainen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2027, pois lukien 22 § ja 122 §, jotka tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027.

2.

Laki

harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 40 kohta, sellaisena kuin se on laissa 24/2026, sekä
lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se osaksi on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 112/2017, 324/2017, 454/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 1134/2021, 495/2022, 713/2022, 1119/2022, 1327/2022, 1340/2022, 1355/2022, 743/2023, 190/2024, 940/2024, 260/2025, 277/2025 ja 24/2026, uusi 41 kohta seuraavasti:

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

40) rahapelilain (10/2026) 10 §:ssä säädetyn luotettavuuden ja sopivuuden selvittämistä;
41) Lupa- ja valvontaviraston tehtäviä jätelain (646/2011) 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymistä koskevan velvollisuuden valvonnassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä x.x.20xx

Pääministeri

Etunimi Sukunimi

..ministeri Etunimi Sukunimi

1.

Laki

jätelain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan jätelain (646/2011) 15 §:n otsikko ja 1 momentti, 57 §, 93 §:n otsikko ja 1 momentti, 100 §:n 1 ja 2 momentti, 121 §:n 1 momentti ja 124 §:n 1 momentin 2 kohta ja 2 momentti,

sellaisina kuin ne ovat 15 §:n otsikko ja 1 momentti, 93 §:n otsikko ja 1 momentti, 121 §:n 1 momentti laissa 714/2021, 57 § laissa 188/2026, 100 §:n 1 momentti laissa 410/2014, 100 §:n 2 momentti laissa 494/2022, 124 §:n 1 momentin 2 kohta laissa 834/2017 ja 124 §:n 2 momentti laissa 799/2025,

lisätään 15 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 714/2021, uusi 4 momentti, lakiin uusi 15 c, 21 a ja 21 b §, 22 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 757/2018 ja 799/2025, uusi 7 momentti, 93 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 714/2021 ja 799/2025, uusi 3 momentti ja 122 §:ään, sellaisena kuin se osaksi on laeissa 714/2021, 799/2025 ja 188/2026, uusi 6 ja 7 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 §

15 §

Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

*Jätteiden **lajittelu-** ja erilliskeräysvelvollisuus*

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on etusijajärjestyksen toteuttamiseksi kerättävä toisistaan erillään, eikä niitä saa sekoittaa muihin jätteisiin tai materiaaleihin.

Lajiltaan ja laadultaan erilaiset jätteet on kerättävä toisistaan erillään etusijajärjestyksen toteuttamiseksi *ja jätteestä terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan ehkäisemiseksi*, eikä niitä saa sekoittaa muihin jätteisiin tai materiaaleihin. *Jätteet on lajiteltava järjestetyn erilliskeräyksen mukaisesti.*

Erilliskerätty jäte on toimitettava käsitte-lyyn, jossa mahdollisimman suuri osa siitä valmistellaan mahdollisimman korkealaatuiseen uudelleenkäyttöön tai kierrätykseen.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

15 c §

Kielto kerätä kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä energijätteenä

Kierrätyskelpoista tai uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvaa jätettä ei saa kerätä energijätteenä eikä lajitella energijätteenä.

Energijätteellä tarkoitetaan yhdyskunta- ja pakkausjätettä sekä rakennus- ja purkujätettä, joka kerätään energiana hyödyntämistä varten tai polttoaineen valmistamista varten. Energijätettä ei ole 6 §:n 4 kohdassa tarkoitettu sekalainen yhdyskuntajäte.

21 a §

Kiinteistön haltijan tiedonjakovelvollisuus

*Kiinteistön haltijan on osaltaan huolehdittava siitä, että jätteen keräyspaikan lajitte-
luohjeistus on ajantasainen ja että keräyspaikan käyttäjillä on ajantasainen tieto jätteen lajittelu- ja keräysjärjestelyistä kiinteistöllä sekä lajittelun vaikutuksesta jätehuollon kustannuksiin.*

21 b §

Jätehuoltopalveluiden laatuvaatimukset ja palveluita tarjoavan neuvontavelvollisuus

Jätehuollon palveluita tarjoava ei saa tarjota voimassa olevien säännösten ja määräysten vastaisia jätehuoltopalveluita. Tarjottuun palveluun on sisällytettävä neuvontaa säännösten ja määräysten mukaisesta jätteiden erilliskeräyksestä ja lajittelusta.

22 §

Valtion viranomaiset

22 §

Valtion viranomaiset

Luonnonvarakeskus ohjaa ja edistää tässä laissa ja sen nojalla annetuissa säännöksissä

tarkoitettua elintarvikejätteen määrän vähentämistä.

57 §

Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Tuotteen jakelijan on myyntipisteessään ja muussa markkinoinnissaan tiedotettava mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon ja vastattava tiedotuksen kustannuksista. Jakelijan velvollisuudesta antaa akku- ja paristojätteen syntymisen ehkäisyä ja jätehuoltoa koskevia tietoja säädetään akkuasetuksen 74 artiklan 4 kohdassa.

57 §

Tuotteen jakelijan tiedottamisvelvollisuus

Tuotteen jakelijan on *osoitettava myyntipisteessä selvästi ja näkyvästi paikka, johon 56 §:ssä tarkoitettun käytöstä poistetun tuotteen voi luovuttaa. Lisäksi jakelijan on viestinnässään aktiivisesti tiedotettava mahdollisuudesta luovuttaa käytöstä poistettu tuote jakelijan vastaanottoon. Tiedotuksessa on myös annettava kuluttajille tietoa tuotteen uudelleenkäyttö- ja korjausmahdollisuuksista. Jakelijan on vastattava tiedotuksen kustannuksista.*

Jakelijan velvollisuudesta antaa akku- ja paristojätteen syntymisen ehkäisyä ja jätehuoltoa koskevia tietoja säädetään akkuasetuksen 74 artiklan 4 kohdassa.

93 §

Jäteneuvonta

Kunnan on järjestettävä neuvontaa, tiedotusta ja valistusta 32 §:ssä tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä *mainitusta toiminnasta aiheutuvan* roskaantumisen ehkäisemiseksi. Neuvonnassa on kiinnitettävä erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen.

93 §

Jäteneuvonta ja -tiedotus

Kunnan on järjestettävä neuvontaa ja tiedotusta 32 §:n tarkoitettussa toiminnassa syntyvän jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseksi, lajittelun tehostamiseksi, erilliskeräyksen lisäämiseksi ja jätehuollon asianmukaiseksi toteuttamiseksi sekä roskaantumisen ehkäisemiseksi. Neuvonnassa ja tiedotuksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota *uudelleenkäytön edistämiseen*, elintarvikejätteen määrän vähentämiseen ja *biojätteen erilliskeräyksen lisäämiseen.*

Kunnan on osoitettava I momentissa tarkoitettuun neuvontaan ja tiedotukseen riittävä rahoitus. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä rahoituksen määrästä ja laskentaperusteista.

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammatti- maista keräystä, on tehtävä ilmoitus 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystä harjoitetaan. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos keräys edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai hyväksytään osana ympäristöluvanvaraista muuta toimintaa.

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista ja vastaanottoaikkujen sijainnista, sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

121 §

Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:ssä tarkoitettulle

100 §

Ilmoitus keräystoiminnasta jätehuoltorekisteriin

Sen, joka aikoo harjoittaa jätteen ammatti- maista keräystä, on tehtävä ilmoitus 142 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuun jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten sen kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jonka alueella keräystä harjoitetaan. Ilmoitus on tehtävä hyvissä ajoin ennen keräyksen aloittamista. Ilmoitusta ei tarvitse tehdä, jos keräys edellyttää ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa tai hyväksytään osana ympäristöluvanvaraista muuta toimintaa. *Jos keräys koskee 48 §:ssä säädettyjä tuottajavastuun piiriin kuuluvia tuotteita, on kerääjän otettava huomioon, mitä 47 §:ssä ja akkuasetuksen 62 artiklan 3 kohdassa, 66 artiklan 2 kohdan a alakohdassa sekä 67 artiklassa säädetään.*

Ilmoituksessa on oltava toiminnan jätehuoltorekisteriin merkitsemistä varten tarpeelliset tiedot toiminnanharjoittajasta ja toiminnasta, kuten kerättävistä jätteistä, jäteastioista, vastaanottoaikkujen sijainnista ja yhteistyöstä tuottajayhteisön kanssa sekä toimista terveydelle ja ympäristölle aiheutuvien haittojen ehkäisemiseksi. Toiminnanharjoittajan on viipymättä ilmoitettava kunnan ympäristönsuojeluviranomaiselle, jos ilmoitetut tiedot muuttuvat olennaisesti tai jos toiminta lopetetaan. Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen sisällöstä.

121 §

Velvollisuus laatia siirtoasiakirja

Jätteen haltijan on ennen jätteen siirron aloitusta laadittava siirtoasiakirja vaarallisesta jätteestä, POP-jätteestä, saostus- ja umpisäiliölietteestä, hiekan- ja rasvanerotuskaivojen lietteestä, pilaantuneesta maa-aineksesta ja muusta rakennus- ja purkujätteestä kuin pilaantumattomasta maa-aineksesta, joka siirretään ja luovutetaan 29 §:n 1 momentissa

Voimassa oleva laki

vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Ehdotus

tarkoitettulle vastaanottajalle. Siirtoasiakirjassa on oltava valvonnan ja seurannan kannalta tarpeelliset tiedot jätteen lajista, laadusta, määrästä, alkuperästä, toimituspaikasta ja -päivämäärästä, käsittelytavasta toimituspaikassa sekä kuljettajasta.

122 §

Tiedonsaantioikeus

Luonnonvarakeskuksella on oikeus pyynnöstä saada elintarvikealan toimijalta salassapitosäynnösten estämättä 118 a §:n mukaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä jätedirektiivin 9 a artiklan 2 kohdan mukaista elintarvikejätteen määrän arviointia ja 37 artiklan 3 kohdan mukaista Euroopan komissiolle tehtävää raportointia varten.

Lupa- ja valvontavirastolla on oikeus salassapitosäynnösten estämättä saada maksutta muulta viranomaiselta ja julkista tehtävää hoitavalta tietoja toiminnanharjoittajan veroihin, lakisääteisiin eläke-, tapaturma- tai työttömyysvakuutusmaksuihin tai Tullin perimiin maksuihin liittyvien rekisteröitymis-, ilmoitus- ja maksuvelvollisuuksien hoitamisesta, toiminnasta ja taloudesta, jos tiedot ovat tarpeellisia 62 §:ssä säädetyn tuottajajyh-teisöön liittymisvelvollisuuden valvomiseksi.

124 §

Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

2) syntyy vaarallista jätettä;

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisen 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa

124 §

Tarkastukset ja valvontasuunnitelmat

Toimivaltaisen valvontaviranomaisen on määräajoin asianmukaisesti tarkastettava sellaiset laitokset ja yritykset, joiden toiminnassa:

2) syntyy vaarallista jätettä *tai erilliskerätävää hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätettä;*

Valvontaviranomaisen on laadittava sellaisen 1 momentissa tarkoitettujen toimintojen, joihin liittyy tai voidaan perustellusti olettaa

Voimassa oleva laki

liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. Lupa- ja valvontaviraston on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomainen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Ehdotus

liittyvän jätteen kansainvälisiä siirtoja, tarkastuksia ja muuta valvontaa varten suunnitelma. Lupa- ja valvontaviraston on laadittava jätteen ammattimaisen kuljettamisen ja jätteen välittämisen valvontaa varten suunnitelma. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on laadittava 100 §:ssä tarkoitetun jätteen ammattimaisen keräyksen sekä hallinto-, palvelu-, ja elinkeinotoiminnassa syntyvän jätteen erillis-keräysvelvoitteiden valvontaa varten suunnitelma. Edellä tarkoitettujen suunnitelmien, jotka viranomainen voi yhdistää ympäristönsuojelulain 168 §:n 4 momentissa tarkoitettuun valvontaohjelmaan, tulee perustua arviointiin jätteistä ja niiden jätehuollosta aiheutuvista riskeistä ja ympäristövaikutuksista.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä syyskuuta 2027, pois lukien 22 § ja 122 §, jotka tulevat voimaan 1 päivänä tammikuuta 2027.

2.

Laki

harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain (1207/2010) 6 §:n 1 momentin 40 kohta, sellaisena kuin sen on laissa 24/2026, sekä

lisätään 6 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se osaksi on laeissa 308/2016, 858/2016, 1159/2016, 1413/2016, 1419/2016, 112/2017, 324/2017, 454/2017, 404/2018, 414/2018, 722/2019, 1399/2019, 624/2020, 1264/2020, 488/2021, 690/2021, 1134/2021, 495/2022, 713/2022, 1119/2022, 1327/2022, 1340/2022, 1355/2022, 743/2023, 190/2024, 940/2024, 260/2025, 277/2025 ja 24/2026, uusi 41 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

6 §

6 §

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvityksen käyttötarkoitus

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

Velvoitteidenhoitoselvitys laaditaan tukemaan:

40) rahapelilain (10/2026) 10 §:ssä säädetyn luotettavuuden ja sopivuuden selvittämistä.

40) rahapelilain (10/2026) 10 §:ssä säädetyn luotettavuuden ja sopivuuden selvittämistä;

41) Lupa- ja valvontaviraston tehtäviä jäte-lain (646/2011) 62 §:ssä säädetyn tuottajayhteisöön liittymistä koskevan velvollisuuden valvonnassa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20